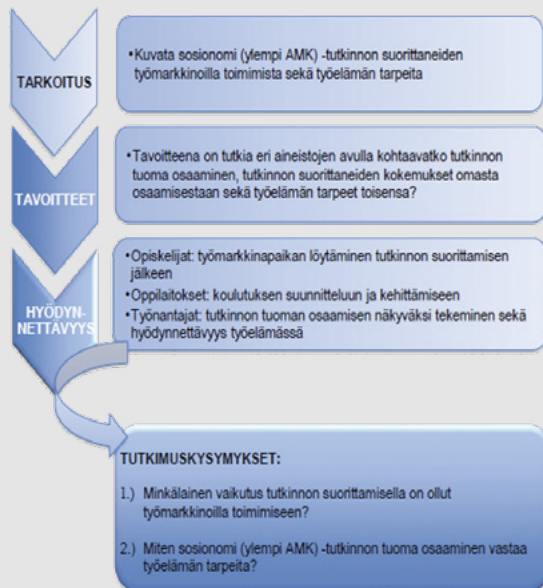

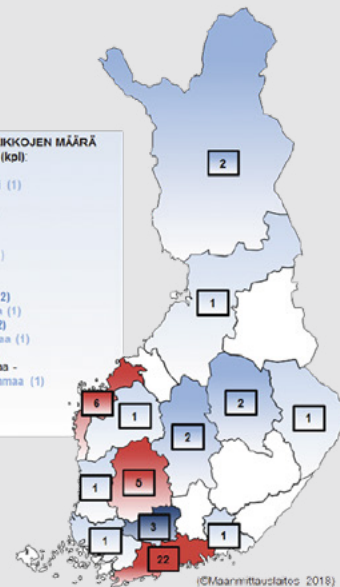
”Pitää olla rohkea ja hakea ja mennä eteenpäin”

Kokemuksia sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuomasta osaamisesta ja sen käytettävyydestä työmarkkinoilla

AVOIMIEN TYÖPAIKKOJEN MÄÄRÄ MAAKUNNITTAIN (kpl):

1. Uusimaa (22)
2. Varsinais-Suomi (1)
3. Satakunta (1)
4. Kanta-Häme (3)
5. Pirkanmaa (5)
6. Päijät-Häme -
7. Kymenlaakso (1)
8. Etelä-Karjala -
9. Etelä-Savo -
10. Pohjois-Savo (2)
11. Pohjois-Karjala (1)
12. Keski-Suomi (2)
13. Etelä-Pohjanmaa (1)
14. Pohjanmaa (6)
15. Keski-Pohjanmaa -
16. Pohjois-Pohjanmaa (1)
17. Kainuu -
18. Lappi (2)
19. Ahvenanmaa -

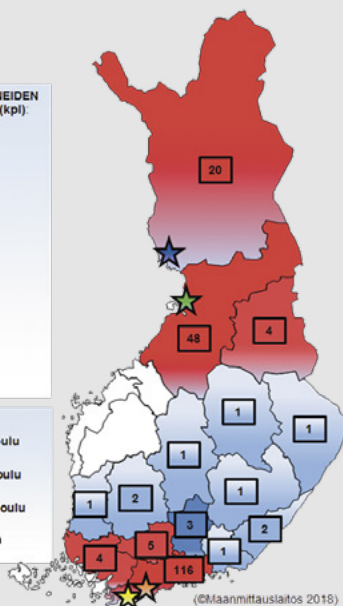

(©Maanmittauslaitos 2018)

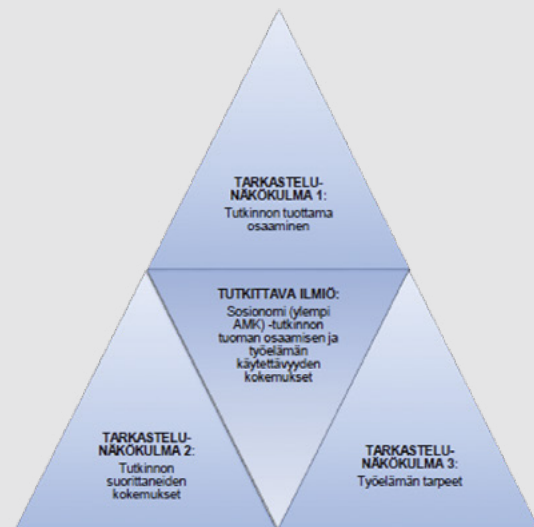
KYSELYAINEISTOON VASTANNEIDEN TYÖPAIKAT MAAKUNNITTAIN (kpl):

1. Uusimaa (116)
2. Varsinais-Suomi (4)
3. Satakunta (1)
4. Kanta-Häme (5)
5. Pirkanmaa (2)
6. Päijät-Häme (3)
7. Kymenlaakso (1)
8. Etelä-Karjala (2)
9. Etelä-Savo (1)
10. Pohjois-Savo (1)
11. Pohjois-Karjala (1)
12. Keski-Suomi (1)
13. Etelä-Pohjanmaa -
14. Pohjanmaa -
15. Keski-Pohjanmaa -
16. Pohjois-Pohjanmaa (48)
17. Kainuu (4)
18. Lappi (20)
19. Ahvenanmaa -

- ★ Lapin ammattikorkeakoulu
- ★ Oulun ammattikorkeakoulu
- ★ Laurea ammattikorkeakoulu
- ★ Yrkeshögskolan Arcada

(©Maanmittauslaitos 2018)

Suvi Siekkinen • Jenni Takkunen • Liisa Ylevä

”PITÄÄ OLLA ROHKEA JA HAKEA JA MENNÄ ETEENPÄIN”

Kokemuksia sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuomasta
osaamisesta ja sen käytettävyydestä työmarkkinoilla

Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 1/2019

© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

ISBN 978-952-316-271-6 (pdf)

ISSN 2489-2637 (verkkajulkaisu)

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisu

Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 1/2019

Kirjoittaja(t)/Toimittaja(t): Suvi Siekkinen, Jenni Takkunen & Liisa Ylevä

Kansikuva: Leena Viinamäki & Janette Mäkipörhölä

Taitto: Lapin AMK, viestintäyksikkö

Lapin ammattikorkeakoulu

Jokiväylä 11 C

96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000 www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni

Lapin korkeakoulukonserni LUC on yliopiston ja ammattikorkeakoulun strateginen yhteensiittymä. Konserniin kuuluvat Lapin yliopisto ja Lapin ammattikorkeakoulu. www.luc.fi

ESIPUHE

Suvi Siekkisen, Jenni Takkusen ja Liisa Ylevän sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoon kuuluva opinnäytetyö on ainakin kolmella tavalla ”onnistunut erilainen” opinnäytetyön toteutusprosessi. Ensinnäkin sen tekijät ovat kahdesta Suomen pohjoisimmasta ammattikorkeakoulusta. *Jenni Takkunen* suorittaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoa Oulun ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan yhteisessä sosiaali- ja terveysalan johtaminen -koulutuksessa *Suvi Siekkisen ja Liisa Ylevän* suorittaessa tutkintoaan Lapin ammattikorkeakoulussa yksialaisessa, sosiaalialalle suuntaavassa sosiaalialan kansalais- ja aluelähtöinen kehittäminen -koulutuksessa. Toiseksi opinnäytetyön toteutusratkaisun myötä kolmen opiskelijan opinnäytetyötä on ohjannut neljä yliopettajaa, joista Oulun ammattikorkeakoulusta *Liisa Kiviniemi* (TtT, terveystiede) ja *Kari Virolainen* (YTT, sosiaalipolitiikka) sekä Lapin ammattikorkeakoulusta *Rauno Pietiläinen* (FT, psykologia) ja allekirjoittanut (YTT, sosiaalipolitiikka). Kolmanneksi opinnäytetyö liittyy sosiaalialan AMK-verkoston keväällä 2018 antamaan toimeksiantoon selvittää sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoille sijoittumista sekä ennakoida sote-uudistuksen jälkeistä työmarkkinapaikkaa¹ – samaan aikaan myös Jenni, Liisa ja Suvi olivat aloittamassa yhteisen opinnäytetyön tekemistä tavoitteenaan selvittää Oulun ja Lapin ammattikorkeakouluista sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoille sijoittumista. Kohderyhmän ja kyselytematiikan päällekkäisyyden eliminoimiseksi allekirjoittanut esitti sosiaalialan AMK-verkoston toimeksiantoselvityksen tekeville yliopettajille² ja opinnäytetyötään tekeville Jennille, Liisalle ja Suville Webropol-kyselyn toteuttamista kollektiivisesti. Niinpä kysely laadittiin yhteistyössä ja sen tuloksia voivat hyödyntää raportoinneissaan molemmat toteuttajatahot. Webropol-kyselyn teknisestä toteuttamisesta vastasivat Jenni, Liisa ja Suvi, joille kyselyn tutkimuskohteena olevat ammattikorkeakoulut kustansivat kyselyn toteuttamiskulut.

Opinnäytetyöllä on käyttöarvoa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamista suunnitteleville potentiaalisille opiskelijoille, sosiaalialan koulutusta antaville ammattikorkeakouluille ja sosiaalialan henkilöstöä rekrytoiville työnantajille. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden sijoittumista työmarkkinoille määrittää sosiaali- ja terveysalan henkilöstön toimintaa ohjeistava kelpoisuuslainsäädäntö ja hyvinvointipalveluiden tuottamista määrittävä lainsäädäntö³ sekä paikallinen, alueellinen ja asiakasryhmäkohtainen sosiaalialan toimijoiden tehtävärakenne⁴.

¹ Viinamäki, L., Juujärvi, S., & Kinos, S. & Rosengren, Å. 2018. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden paikka ja osaaminen muuttuvilla työmarkkinoilla. <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/lu-menlehti/2018/09/26/sosionomi-ylempi-amk-tutkinnon-suorittaneiden-paikka-ja-osaaminen-muuttuvilla-tyomarkkinoilla/>.

² Soile Juujärvi (Laurea AMK), Sirppa Kinos (Turun AMK), Åsa Rosengren (YH Arcada) ja Leena Viinamäki (Lapin AMK).

³ Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150817>; Valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 153/2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20160153>; Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>; Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>.

⁴ Sarvimäki, P. & Siltaniemi, A. 2007. Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus.

Työmarkkinoille sijoittumista määrittävät myös työelämän yleiset⁵ sekä ammatti- ja työtehtäväspesifit kvalifikaatiovaatimukset⁶. Lisäksi keskeisessä roolissa ovat Suomessa ja muualla sosiaalialan koulutusta antavat oppilaitokset osaamistavoitemäärittelyidensä⁷ kautta. Sosiaalialan työkokemusta omaavilla henkilöillä on näkemys- ja kokemustietoa sosiaalialalla tarvittavista kvalifikaatioista. Hyvä esimerkki tästä on dipl. sosiaalityöntekijä/-pedagogi (AMK [FH]) *Hendrik Epen*⁸ (2015) laatima luettelo hänen arvionsa mukaan 14 tärkeimmästä sosiaalialan työn "yleiskompetenssista", joita ovat: *kuuntelutaito, empatiataito, ryhmätöytäito, reflektointitaito, konfliktien ratkaisutaito, relevanttien resurssien mobilisointitaito, uusiin tilanteisiin sopeutumistaito, ristiriitojen sietämistaito, päättäväisyystaito, kriittinen ajattelutaito, etäännyttämistaito, oikeudellisiin kysymyksiin perehtyneisyys, huumorin hyödyntämistaito ja laaja asiantuntemus*. Sosiaalialan korkeakoulutuksen akateemisen ja ammatillisen pilarien tuottamien kvalifikaatioiden toisiaan täydentävyys korostuu entisestään nykyisessä hyvinvointipoliittisessa tilanteessa sote- ja sotu-uudistustavoitteineen.

Duaalimallin ammatillisella pilarilla sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoon johtavaa koulutusta on toteutettu vuodesta 2002 alkaen⁹. Taulukko 1 kuvaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden määrän koulutusmaakunnittain ja koko maassa vuosina 2004–2017 Tilastokeskuksen koulutusluokituksen mukaan.

---

https://thl.fi/documents/10542/471223/Sosiaalihuollon_ammattillisen_henkiloston_tehtavarakennesuositus_fi.pdf; Volanto, S., Rinne, P. & Toikko, T. 2014. SOIL Sosiaalihuollon tehtävarakennemalli. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/80784/Volanto_Sinikka.pdf?sequence=1.

- ⁵ Esim. Tombeil, A-S. & Klünder, P. 2013. ARBEIT DER ZUKUNFT WIE WIR SIE VERÄNDERN. WIE SIE UNS VERÄNDERT. <https://www.iao.fraunhofer.de/images/iao-news/arbeit-der-zukunft-studie.pdf>; Daheim, C. & Wintermann, O. 2015. 2050: Die Zukunft der Arbeit. https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/BST_Delphi_Studie_2016.pdf.
- ⁶ Viinamäki, L. & Pohjola, A. 2016. Tutkimus sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden koulutus- ja työmarkkina-asemasta. <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=8d3f5756-6a36-4349-882f-18647221c99b>; Viinamäki, L. & Pohjola, A. 2016. Sosiaalialan T-osaaminen Sote-uudistuksessa. <https://uasjournal.fi/arkisto/2-2016/>; Viinamäki, L. & Saari, E. 2018. Sosiaalialan TKI-toimijoiden kvarttikvalifikaatiot. <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/lumenlehti/2018/09/26/sosiaalialan-tki-toimijoiden-kvarttikvalifikaatiot/>.
- ⁷ Suomalaista sosiaalialan korkeakoulutuksen kompetenssi- ja kvalifikaatiokeskustelua: esim. Rouhiainen-Valo, T., Rantanen, T., Hovi-Pulsa, R. & Tietäväinen, S. 2010. Kompetenssit sosionomien (AMK ja ylempi AMK) ydinosaamisen avaajina sekä DalMaso, R., Koivula, U-M. & Lehmusto, A. 2010. Sosionomi (AMK) -tutkinto globalisoituvassa maailmassa. Julkaisussa Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. <http://www.tokem.fi/Suomeksi/Tutkimus-ja-kehitys/Julkaisut/Julkaisusarjat/Sarja-A-Tutkimukset?itemid=1193&showlocation=62fc5737-b46e-4d74-936f-a8fb051673e4>; Lähteinen, S. ym. 2017. Sosiaalityön koulutuksen tuottama osaaminen. <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=d922c5f8-38f2-4627-86aa-08ce5b22e838>.
- Kansainvälistä sosiaalialan korkeakoulutuksen kompetenssi- ja kvalifikaatiokeskustelua: esim. Grundlagen für die Arbeit des DBSH e.V. 2009. https://www.dbsh.de/fileadmin/downloads/grundlagenheft_-PDF-klein_01.pdf; Soziale Arbeit: Bachelor- und Masterstudium, Weiterbildung, Forschung s.a. <https://www.hevs.ch/de/hochschule/hochschule-fur-soziale-arbeit/soziale-arbeit/>; Poulin, J. & Matis, S. 2015. Social Work Competencies and Multidimensional Assessment. <http://www.bu.edu/ssw/files/2017/07/Social-work-competencies-and-multidimensional-assessment-Poulin-and-Matis.pdf>.
- ⁸ Epe, H. 2015. Die 14 wichtigsten Kompetenzen für Soziale Arbeit und was das mit der Zukunft der Gesellschaft zu tun hat s.a. <https://www.ideequadrat.org/kompetenzen-soziale-arbeit-vuca/>; Ks. myös Joshua, J. 2012. The Social Work Toolbox: 10 Skills Every Social Worker Needs 2012. <https://msw.usc.edu/mswusc-blog/10-skills-every-social-worker-needs/>.
- ⁹ Viinamäki, L. 2008. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkintona Kansalais- ja aluelähtöinen sosiaalialan käytäntöjen kehittäminen -koulutusohjelma. Julkaisussa Sosiaalisen Aika. Sosiaalialan 20 vuotisjulkaisu. <http://www3.tokem.fi/sosiaalisenaika/>.

Taulukko 1. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinon¹⁰ suorittaneet koulutusmaakunnittain ja koko maassa vuosina 2004–2017 Tilastokeskuksen koulutusluokituksen mukaan.¹¹

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2004-2017 Henkilöä	2004–2017 (%)
Uusimaa	10	16	6	21	44	51	57	58	72	95	102	101	131	120	884	36,9
Varsinais-Suomi	0	0	0	0	11	4	18	12	22	22	11	26	18	18	162	6,8
Satakunta	0	0	0	0	1	0	3	3	15	9	22	16	20	5	94	3,9
Kanta-Häme	0	0	0	8	5	1	6	9	2	9	3	13	15	24	95	4
Pirkanmaa	0	0	0	0	13	4	10	11	23	37	24	28	25	24	199	8,3
Päijät-Häme	0	0	0	0	0	0	1	17	23	10	15	28	28	18	140	5,8
Kymenlaakso	0	0	0	0	0	1	3	14	15	16	18	14	24	17	122	5,1
Etelä-Karjala	0	0	0	0	0	3	0	0	1	9	5	7	4	5	34	1,4
Etelä-Savo	0	0	0	0	4	4	7	16	14	20	13	19	8	13	118	4,9
Pohjois-Savo	0	0	0	0	0	0	10	4	2	5	2	13	5	6	47	2
Pohjois-Karjala	0	0	0	0	0	0	0	6	6	2	6	7	10	8	45	1,9
Keski-Suomi	0	0	0	0	6	6	3	6	11	13	2	27	22	26	122	5,1
Etelä-Pohjanmaa	5	8	0	11	16	6	18	6	16	4	13	7	12	9	131	5,5
Pohjanmaa	0	0	0	0	0	0	4	5	3	2	3	7	4	6	34	1,4
Keski-Pohjanmaa	0	0	0	0	0	0	1	2	0	2	5	5	4	4	23	1
Pohjois-Pohjanmaa	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	6	8	14	18	50	2,1
Lappi	4	6	0	5	3	12	1	18	1	12	5	15	4	8	94	3,9
KOKO MAA	19	30	6	45	107	92	142	187	226	267	255	341	348	329	2394	100

¹⁰ Taulukkoon on yhteenlaskettu AMK-jatkotutkinon ja ylempään AMK tutkinon suorittaneet.

¹¹ **Lähde:** Suomen virallinen tilasto (SVT): Ammattikorkeakoulukoulutus [verkkajulkaisu]. ISSN=1799-0033. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 14.2.2019]. Saantitapa: <http://www.stat.fi/til/akop/meta.html>.

Huom. Koulutus- ja ammattikorkeakoulutiedot ovat vuoden 2017 mukaisia. Vuoteen 2014 asti koulutustyyppit olivat AMK-tutkintoon johtava nuorten koulutus (AMK-tutkinto, päivätoteutus), AMK-tutkintoon johtava aikuiskoulutus (AMK-tutkinto, monimuotototeutus), Ylempi AMK-tutkinto.

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita vuosina 2004–2017 on suhteellisesti eniten koulutusmaakunnista Uudenmaan (36,9 % tutkinnon suorittaneista), Pirkanmaan (8,3 % tutkinnon suorittaneista) ja Varsinais-Suomen (6,8 % tutkinnon suorittaneista) maakunnissa. Pohjois-Suomesta (ml. Pohjois-Pohjanmaan & Lapin maakunnat) on sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita 6 % kaikista tutkinnon suorittaneista vuosina 2004–2017. Kainuun ja Ahvenanmaan maakunnissa ei järjestetä sosiaalialan ammattikorkeakoulututkintoon¹² johtavaa koulutusta.

Olen kokenut *Suvi Siekkisen, Jenni Takkusen ja Liisa Ylevän* opinnäytetyön yhtenä ohjaajana mielenkiintoisen ja opettavaisen prosessin siitä, kuinka sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoon liittyvä opinnäytetyö voidaan toteuttaa kahden ammattikorkeakoulun yhteistoteutuksena ja -ohjauksena ammattikorkeakoulujen TKI-toimintaan liittäen myös toteutusaikataulultaan nopeiden toimeksiantoselvitysten osalta. Vastaan opinnäytetyön toimittamisesta ja taittamisesta Lapin ammattikorkeakoulun julkaisusarjaan B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset.

Kemissä Ystävänpäivänä 2019

Leena Viinamäki

YTT, sosiaalipolitiikka; laillistettu sosiaalityöntekijä
Sosiaalialan koulutuksen yliopettaja

---

¹² Ammattikorkeakoulut eli Arenen jäsenet. <http://www.arena.fi/ammattikorkeakoulut/>.

TIIVISTELMÄ

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto on korkeakoulututkinto, mikä sijoittuu eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä (EQF) tasolle 7, yhdessä muiden ylempien korkeakoulututkintojen kanssa. Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tarkoitus ja tavoite on syventää ammatillista osaamista, kehittää ammattikorkeakouluja työelämälähtöisemmäksi, tukea elinikäistä oppimista sekä mahdollistaa jatko-tutkintoväylä ammattikorkeakoulun käyneille. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä esitettiin: 1.) Minkälainen vaikutus tutkinnon suorittamisella on ollut työmarkkinoilla toimimiseen? 2.) Miten sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuoma osaaminen vastaa työelämän tarpeita? Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, kohtaavatko tutkinnon tuoma osaaminen, tutkinnon suorittaneiden kokemukset omasta osaamisestaan sekä työelämän tarpeet toisensa?

Opinnäytetyössä toteutui triangulatiivinen tutkimusasetelma, mikä mahdollisti määrällisen ja laadullisen analysoinnin. Aineiston analysoinnissa käytettiin tilastollisia analyysimenetelmiä ja sisällönanalyysia. Määrällinen aineisto käsiteltiin taulukkolaskentaohjelma Excelillä. Aineistoa kerättiin Webropol-kyselyllä tutkinnon suorittaneilta (N=529) vastausprosentin ollessa 40,6. Kyselyaineistoa täydennettiin 4 kk:n seurannalla TE-palveluiden www-sivustolla avoimena olleista työpaikkailmoituksista, joihin sosionomi (ylempi AMK) koulutuksella voisi hakea. Ilmoituksia kertyi 48 kpl. Myös julkisia tilastoja hyödynnettiin taustoittamaan opinnäytetyötä ja vertailemalla tilastoja saatuihin tuloksiin.

Tutkimustuloksia voidaan pitää niin sanotusti heikkoina signaaleina sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoilla toimimisen mahdollisuuksista, mutta yleistyksiä niistä ei voida tehdä, koska kyselyn otosjoukkona oli vain tietyistä valikoiduista ammattikorkeakouluista valmistuneet. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla on hyvä työllisyystilanne ja he työskentelevät pääasiassa osaamistasoaan vastaavissa työtehtävissä. Tutkimustulostemme mukaan tulee olla rohkea ja hakea työpaikkoja, joissa vaatimuksena on soveltuva ylempi ammattikorkeakoulututkinto sekä uskaltaa pyytää palkkatoive. Opinnäytetyön tulokset ovat hyödynnettävissä tutkinnon suorittaneille, tutkintoa järjestäville oppilaitoksille sekä työelämälle ja päättäjille.

Asiasanat: osaaminen, tunnettuus, työelämän tarpeet, ylempi ammattikorkeakoulututkinto

ABSTRACT

The University of Applied Sciences Master's degree of Social Services is a Master's degree, which is ranked at the European Qualifications Framework (EQF) level 7, together with other higher education degrees. The purpose and goal of the higher polytechnic degrees is to deepen their professional skills, to develop polytechnics closer to field of work, to support lifelong learning and to develop the pathways for further professional education. The research questions of this thesis are: 1.) What kind of effect has completing a degree had on the labor market? 2.) How the competence of the Master's degree and needs of the labor market match? The purpose of the thesis was to examine whether the qualification from the education, graduates experiences of their own knowledge and competence and the needs of labor market, do they meet?

In the thesis the research method used was a mixed methods research arrangement, enabling a quantitative and qualitative analysis. Statistical analysis methods and content analysis were used to analyze the data. The quantitative material was processed by Excel spreadsheet program. The data was collected by graduates of the Webropol survey (N=529), with a percentage response of 40.6. Survey data was supplemented by four months follow-up of open job postings on the common website, which could be applied for with Master's degree of social services. The number of notifications was 48. In addition, other materials, such as public statistics were used and compared to the research results.

Results of this research can be considered as a guidance, but generalizations can't be made, because the questionnaire sample set was only conducted for certain individuals graduated from selected professional polytechnics. Those with a Master's degree of social services has a good employment status and mainly work in the jobs matching their own level of competence. According to our research results, they must be bold and dare to ask for a salary request as well as apply for jobs requiring a suitable upper-level polytechnic degree. The results of the Master's degree thesis can be utilized by graduates, Universities of Applied Sciences, working field and to policy-makers.

Key words: awareness, competence, Master's degree of social services, needs of the field of work

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	3
3	SOSIONOMI (YLEMPI AMK) -TUTKINNON KEHITTYMINEN JA PAIKKA TYÖELÄMÄSSÄ	5
3.1	Eurooppa yhteneväiseksi korkeakoulualueeksi.....	5
3.2	Ylemmän korkeakoulututkinnon tuottama osaaminen.....	12
3.3	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuottama ydinosaaminen	16
3.4	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnolla hankitun osaamisen käyttö työmarkkinoilla.....	21
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	26
4.1	Tutkimusmenetelmälliset lähestymistavat	26
4.2	Aineiston keruumenetelmät.....	30
4.3	Aineiston analyysi	35
4.4	Kuvaus tutkimusaineistosta.....	37
5	TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU.....	42
5.1	Työllisyystilanne on erinomainen sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla	42
5.2	Työtehtävällä merkitystä työn vaikuttavuuden kokemukselle	44
5.3	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnolla mahdollisuus parempaan palkkaan.....	47
5.4	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuottamalla osaamisella hyvä vaste työelämän tarpeisiin	59
5.5	Suurin osa on löytänyt osaamistasoaan vastaavan työn.....	63
5.6	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto ponnahduslautana lisäkouluttautumiseen.....	68
6	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	74
7	POHDINTA.....	84
	LÄHTEET	87
	LIITTEET	91

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1.	Yliopiston ja AMK:n ohjaaman lainsäädännön vertailu	10
Taulukko 2.	Ammattikorkeakoulututkintoihin (AMK ja ylempi AMK) opintojen laissa määritellyt tavoitteet	15
Taulukko 3.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuoma asiantuntijuusosaaminen	18
Taulukko 4.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuoma tutkimuksellinen kehittämisosaaminen	19
Taulukko 5.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuoma johtamisosaaminen	20
Taulukko 6.	Kyselyyn vastanneet ammattikorkeakouluittain	38
Taulukko 7.	Jokin muu tehtävänimikkeiden sisältämät palkkalukemat sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla	55
Taulukko 8.	Työpaikkailmoituksista poimittuja esimerkkejä tehtävänimikkeistä ja palkoista	56
Taulukko 9.	Ammattikorkeakoulukohtaiset palautteet ja kehittämis-ehdotukset	79

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1.	Opinnäytetyön tavoitteet, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	3
Kuvio 2.	Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen synty aikajanalla	5
Kuvio 3.	Suomen koulutusjärjestelmä	8
Kuvio 4.	Suomessa vuosina 2010–2017 AMK, ylempi AMK ja maisteri - tutkinnon suorittaneet henkilömäärinä	11
Kuvio 5.	Ylemmän ja alemman ammattikorkeakoulututkinnon osaamistasokuvaukset eurooppalaisen korkeakoulutusalueen EQF6 ja EQF7 -tasojen mukaisesti	13
Kuvio 6.	Sosionomi (AMK ja ylempi AMK) -tutkintojen kompetenssien tuottama osaaminen	17
Kuvio 7.	Vuosina 2010–2017 sosionomi (AMK ja ylempi AMK) tutkinnosta valmistuneet	21
Kuvio 8.	Hyvinvointipalveluiden tuottamisen malli	23
Kuvio 9.	Pieni ja suuri sosiaalipolitiikka	24
Kuvio 10.	Triangulaation tarkastelunäkökulmat opinnäytetyössä	28
Kuvio 11.	Kyselylomakkeen toteutuksen kulku	31
Kuvio 12.	Työpaikkailmoitusten seurannan kulku	34
Kuvio 13.	Tutkinnon suorittaneiden työmarkkinatilanne vuonna 2018 (n=214)	42
Kuvio 14.	Väittämät tehtävänimikeryhmittäin sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon jälkeisestä työmarkkinoilla toimimisesta	45
Kuvio 15.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon vaikutus palkkatasoon kyselyyn vastanneilla (n=212)	48
Kuvio 16.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon vaikutus palkkatasoon tutkinnon suorittamisen jälkeen valmistumisvuosien mukaisesti (n=198)	49
Kuvio 17.	Ammattikorkeakouluittain palkkojen kehitys sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen (n=212)	50
Kuvio 18.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työskentelysektorikohtainen vertailu palkan suhteen (n=211)	51
Kuvio 19.	Palkat tehtävänimikeryhmittäin sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla (n=207)	53
Kuvio 20.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet tehtävänimikeryhmittäin, jotka kokivat osaamistason vastaavan nykyistä työtehtävää (n=130)	63
Kuvio 21.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden kokemus, miten nykyinen työtehtävä vastaa tutkinnolla hankittua osaamista työskentelysektoreittain (n=212)	66
Kuvio 22.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden kokemus nykyisen työtehtävän vastaavuudesta tutkinnolla hankittuun osaamiseen tutkinnon suorittamisvuoden mukaan (n=199)	67

Kuvio 23.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työskentelysektorit, jotka kokivat osaamistasonsa alittuvan nykyisessä työtehtävässä (n=72).....	69
Kuvio 24.	Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet tehtävänimikeryhmittäin, jotka kokivat osaamistason alittuvan nykyisessä työtehtävässä (n=72).....	70
Kuvio 25.	Työpaikkaseurannassa esiintyneet työskentelynimikkeet (n=48)...	76
Kuvio 26.	Toiveita työnantajille	81
Kuvio 27.	Kaivattuja lakimuutoksia	82
Kuvio 28.	Avoimista vastauksista poimittuja kuvauksia sosionomi (ylempi AMK) -osaamisesta.....	83

KARTTALUETTELO

Kartta 1.	Kyselyyn vastanneiden sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työpaikkojen sijainnit maakunnittain sekä ammattikorkeakoulut, joista he olivat valmistuneet (n=210).....	39
Kartta 2.	Avoimet työpaikkailmoitukset hakusanoilla ”sosiaaliala ylempi” ja ”sosiaaliala yamk” maakunnittain TE-palveluiden www-sivuilta tehdyllä tarkastelujaksolla 5.3.–5.7.2018 (n=48).....	40

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aihe nousi esiin, kun aloitimme sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen syksyllä 2017 Lapin ja Oulun ammattikorkeakouluissa. Keskusteltuamme muiden samaan aikaan aloittaneiden opiskelijoiden kanssa huomasimme, että useille oli epäselvää, mitä tutkinnosta hyödytään ja miten sitä voidaan markkinoida työelämälle. Keskustelua opiskelijoiden kanssa syntyi siitä, että monella oli kokemus, ettei työelämä arvosta tai tunnista sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoa ja sen tuottamaa osaamista. Kokemuksia oli myös siitä, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon hyödyllisyyttä vertaillaan yliopiston ylempään korkeakoulututkintoon vähättelevään sävyyn.

Opinnäytetyö rakentuu ensin tietoperustan esittelylle, jossa kuvataan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kehittymistä osaksi suomalaista koulutusjärjestelmää ja sen paikkaa eurooppalaisessa tutkintojen viitekehyksessä. Lisäksi tietoperustassa esitellään tutkinnon tuomaa osaamista rakenteellisesti, sekä sisällöllisesti. Tietoperustan esittelyn jälkeen kuvataan tutkimuksen menetelmälliset valinnat. Pääaineiston muodostaa kyselyn sekä työpaikkaseurannan avulla kerätty tieto. Tutkimusmenetelmien kuvaamisen jälkeen opinnäytetyö etenee tulosten esittelyyn, jonka jälkeen opinnäytetyön päättävät yhteenveto, johtopäätökset sekä pohdinta.

Tietoutta tutkinnon tuottamasta osaamisesta ja osaamisen mukanaan tuomista mahdollisuuksista tulee saada näkyvämmäksi, niin opiskelijoille kuin työelämällekin. Opiskelijoiden kokemusten pohjalta opinnäytetyön aiheeksi muodostui kokemusten selvittäminen sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilta heidän työmarkkinoilla toimimisesta ja tutkinnon vaikutuksesta siihen, sekä samalla tuoda tutkintoa tunnetummaksi. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoilla toimimista sekä työelämän tarpeita. Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia kyselyn ja kerätyn valmisaineiston avulla, kohtaavatko koulutuksen kompetenssit, tutkinnon suorittaneiden kokemukset omasta osaamisestaan sekä työelämän tarpeet toisensa.

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, koska sosiaalialan työkenttä on murroksessa yhteiskunnassamme tapahtuvien muutosten myötä (maakunta- ja SOTE-

uudistus). Ajankohtaisuus sekä henkilökohtainen kiinnostus sai meidät valitsemaan kyseisen aiheen opinnäytetyölle. Halusimme selvittää, mitä konkreettisia mahdollisuuksia koulutus tuo mukanaan tulevaisuuden työkentällä vai käydäänkö koulua vain oman henkisen kasvun tukemisen vuoksi? Ajankohtaisuutta lisää myös se, että aikaisemmista tutkimuksista ja selvityksistä aiheeseen liittyen on kulunut jo useampi vuosi. Muun muassa Talentia on vuonna 2013 tehnyt selvityksen sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden urapoluista. Aikaisemmissa tutkimuksissa on tuotu esille sosionomi (ylempi AMK) osaamista ja valmistuneiden urapolkuja, mutta viimeaikainen tieto puuttuu.

Opinnäytetyön tulokset ovat hyödynnettävissä opiskelijoille, koulutusta järjestävälle ammattikorkeakoululle sekä työnantajille. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat opiskelijat saavat tietoa työmarkkinapaikasta koulutuksen jälkeen ja keinoista markkinoida osaamistaan työelämässä sosionomi (ylempi AMK) -osaajana. Oppilaitoksille tuotetaan ajankohtaista tietoa koulutuksen suunnitteluun ja kehittämiseen. Opinnäytetyössä halutaan tuottaa uutta tietoa tutkinnon käytettävyydestä, myös työnantajan näkökulmasta katsottaessa. Ammattikorkeakouluopinnot ovat työelämälähtöisiä ja opinnäytetyössä otetaan työelämän näkökulma esille työ- ja elinkeinopalveluiden avointen työpaikkailmoitusten seurannan avulla. Ilmoituksia analysoimalla saadaan esiin työnantajanäkökulma, millaista osaamista ja ammattitaitoa tällä hetkellä haetaan ja millaisia töitä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille on tarjolla. On tärkeää tuoda näkyväksi, miksi ja mihin sosionomi (ylempi AMK) -ammattikuntaa työelämässä tarvitaan ja miksi he ovat tavoittelemisen arvoisia ammattilaisia sosiaalialan työkentällä. Opinnäytetyö tuottaa ajankohtaista tietoutta ja ymmärrystä tutkinnon tuottamasta osaamisesta ja sen käytettävyydestä työelämässä vuonna 2018. Valmiin työn toivotaan tavoittavan eri intressitahot, jotta se saisi mahdollisimman laajan kuulijajoukon ja näkyvyyden.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tekeminen aloitettiin kirjallisuuskatsauksella keväällä 2018, minkä myötä päästiin tarkemmin käsitykseen aiheen tämänhetkisestä tilanteesta ja keskeisimmistä aiemmista tutkimuksista sekä julkaisuista valitusta aiheesta. Kirjallisuuskatsauksen avulla rakennettiin pohja opinnäytetyölle. Sitä ohjasivat kysymykset: Miten opinnäytetyö tulee sijoittumaan alan tutkimuskenttään? Mitä uutta tietoa voidaan opinnäytetyöllä saavuttaa? Opinnäytetyöhön otettiin mukaan uutena työnantajapuolen näkökulma, poiketen viimeaikaisista aiheesta tehdyistä selvityksistä. Työnantajapuolen näkemys tämänhetkisistä osaamistarpeista on tärkeää tutkia, että saadaan tietoa, onko sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuottama osaaminen työelämässä tarvittavan osaamisen kaltaista.

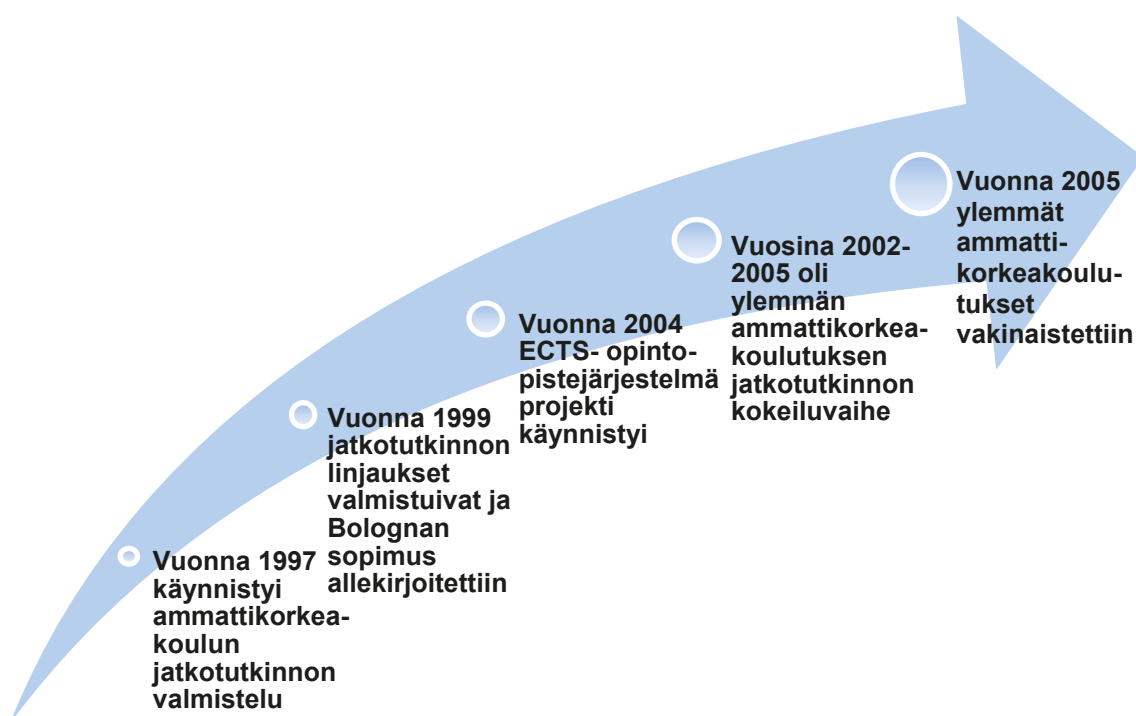
Kuvio 1. Opinnäytetyön tavoitteet, tarkoitus ja tutkimuskysymykset.

Seuraavaksi määriteltiin tarkemmin opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset (Kuvio 1). Tarkoituksena on kuvata sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoilla toimimista sekä työelämän tarpeita. Tavoitteena on tutkia, kohtaavatko tutkinnon tuoma osaaminen, tutkinnon suorittaneiden kokemukset omasta osaamisestaan sekä työelämän tarpeet toisensa? Opinnäytetyössä kuvataan sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden kokemusten avulla, miten työmarkkinoilla toimiminen näyttäytyy hankitun osaamisen valossa. Kokevatko tutkinnon suorittaneet hankitun osaamisen vastaavan työelämän tarvitsemaa osaamista ja millaisia vaikutuksia tutkinnon suorittamisella on ollut työmarkkinoilla toimimiseen? Tutkimustuloksissa kuvataan vertailen tutkinnon tuottamaa osaamista sekä tutkinnon suorittaneiden kokemuksia omasta osaamisestaan suhteessa työelämän tarpeisiin. Näiden lisäksi yhteenve-toon ja johtopäätöksiin koottiin tutkimusaineistosta nousseita tärkeäksi koettuja teemoja hyödynnettäväksi tutkintoa suorittaville, koulutusta järjestäville ammatti-korkeakouluille sekä työnantajille ja päättäjille. Opinnäytetyö tuottaa tuoretta tie-toa tutkinnon tuomasta osaamisesta ja käytettävyydestä työmarkkinoilla vuonna 2018.

3 SOSIONOMI (YLEMPI AMK) -TUTKINNON KEHITTYMINEN JA PAIKKA TYÖELÄMÄSSÄ

3.1 Eurooppa yhteneväiseksi korkeakoulualueeksi

Korkeakoulupolitiikkaan ja korkeakoulujen rakenteisiin vaikuttavat kaikissa Euroopan maissa samankaltaiset asiat. Näitä ovat muun muassa elinkeinoelämän ja talouden globalisoituminen, osaamistarpeiden ja tehokkuusvaatimusten kasvu työelämässä sekä koulutuksen kaupallistuminen. Näihin erilaisiin vaatimuksiin vastatakseen nähtiin tarve muuttaa ja yhtenäistää koulutuksia Euroopan laajuisesti. (Auvinen & Isokallio 2007, 5–7.)

Kuvio 2. Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen synty aikajanalla.

Vuonna 1999 allekirjoitettiin Bolognan-sopimus (Kuvio 2), jonka tarkoituksena oli luoda Euroopasta kansainvälisesti kiinnostava korkeakoulualue EHEA (European Higher Education Area) sekä luoda yhtenäiset koulutusjärjestelmät. Koko prosessi käynnistyi jo vuonna 1998 Sorbonnen julistuksella, mutta vasta Bolognan sopimukseen sitoutui huomattavasti enemmän maita, Suomi mukaan lukien. Tavoitteena Sorbonnen julistuksessa oli opettajien ja oppilaiden liikkuvuuden lisääntyminen, kaksiportainen tutkintojärjestelmä (alempi ja ylempi korkeakoulututkinto), yhteneväinen opintopistejärjestelmä, tutkintojen vertailtavuuden parantuminen, eurooppalaisen laadunvarmistuksen yhteistyön edistäminen sekä

eurooppalaisen ulottuvuuden korostaminen. (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency 2015, 25.)

Vuonna 1999 Bolognan sopimukseen liitettiin mukaan opintopistejärjestelmä ECTS (Eurooppalainen opintosuoritusten ja arvosanojen siirto- ja kertymisjärjestelmä). Vuonna 2001 tavoitteisiin lisättiin elinikäisen oppimisen strategia, korkeakoululaitosten ja opiskelijoiden osallistaminen sekä eurooppalaisen korkeakoulualueen houkuttelevuuden ja kilpailukyvyn edistäminen. Berliinissä vuonna 2003 ministereiden kokouksessa päätettiin kolmiportaisen tutkintorakenteen käyttöön otosta (alempi ja ylempi korkeakoulututkinto sekä tohtorintutkinto). (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency 2015, 25.) Vuonna 2018 Bolognan sopimukseen on sitoutunut jo yhteensä 48 maata. Jokaisen osallistujamaan opetusministerit kokoontuvat säännöllisin väliajoin tarkastelemaan Bolognan sopimuksessa sovittuja tavoitteita. Viimeksi osallistujamaat ovat tarkastelleet tavoitteita yhdessä huhtikuussa 2018. (European Higher Education Area, 2018.)

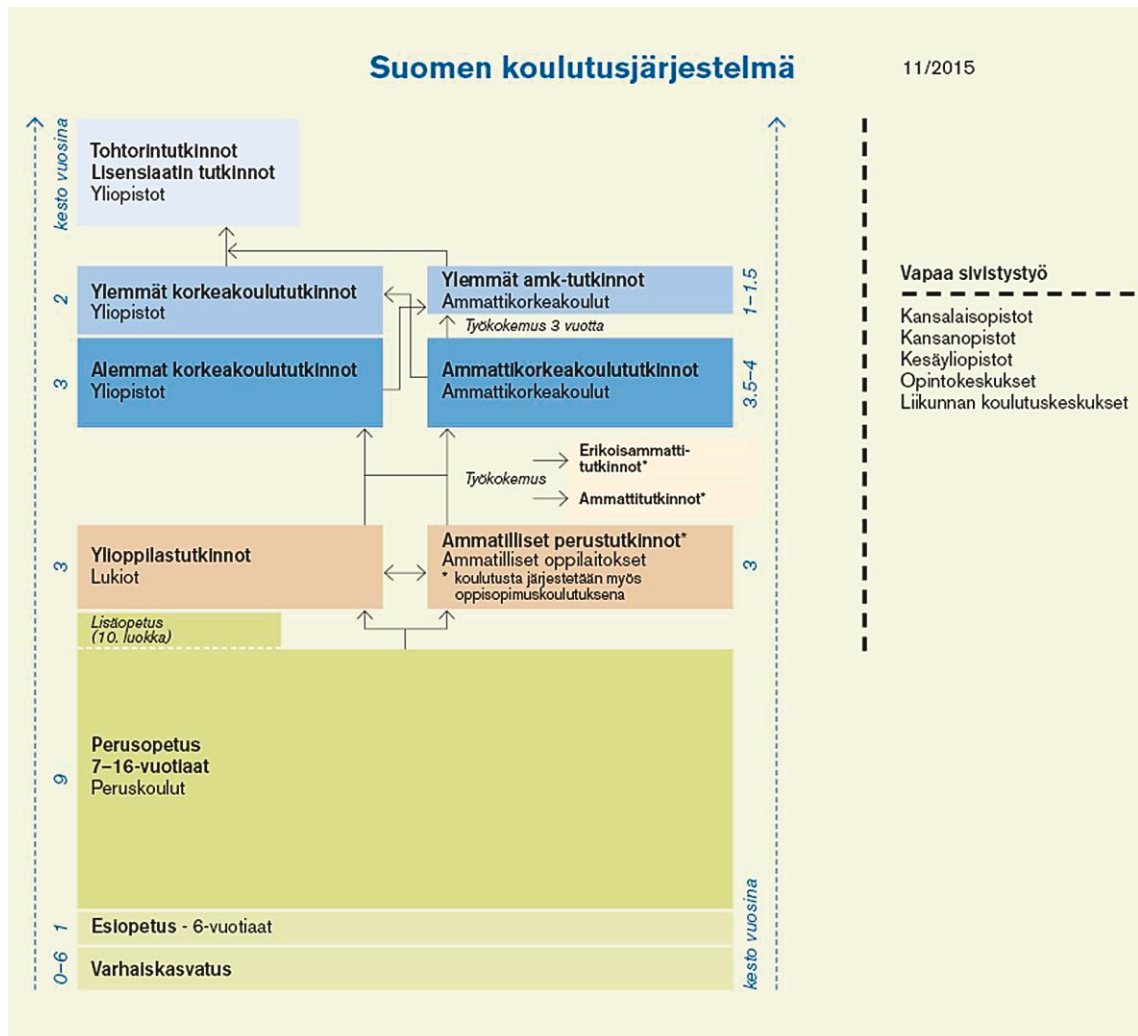
Viimeisimmässä kokouksessa toimitielimet sitoutuivat kehittämään korkeakoulutusta tukevaa politiikkaa entistä yhtenäisemmin sekä osallistamalla yhteiskuntaa. Tuleviksi tavoitteiksi kokouksessa oli määritelty yhteistyön lisääminen innovatiiviseen oppimiseen ja opetuksen toimintatapoihin kehittämällä uusia ja osallistavia lähestymistapoja oppimisen ja opetuksen jatkuvaan kehittymiseen koko alueella. Korkeakouluja tuetaan oppimisen strategioiden kehittämiseen ja parantamiseen sekä kehoitetaan käyttämään monialaisia ohjelmia, yhdistäen samalla akateeminen sekä työperusteinen oppiminen. Myös digitalisoituminen oli nostettu yhdeksi kehitysteemaksi. Tärkeäksi huomioitavaksi seikaksi muotoutui myös laadunvarmistus laadun ja laatuohjeiden mukaisesti. Seuraava ministerikokous järjestetään vuonna 2020. (European Higher Education Area, 2018.)

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon asemoituminen

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon käynnistäminen aloitettiin Suomessa vuonna 1997 ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n toimesta (Kuvio 2). Tavoitteena oli luoda uusi tutkinto ammattikorkeakoulusektorille. Tarkoituksena oli luoda jatkotutkinto ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneille ja jo työkokemusta hankkineille. Suunnitteluvaiheessa ajatuksena oli käynnistää

jatkotutkinto erityisesti niille koulutusaloille ja koulutusohjelmiin, missä ammattikorkeakoulut kokivat työelämän tarpeiden sitä edellyttävän. Vuonna 1999 saatiin jatkokoulutusta koskevat linjaukset päätökseen. Opetusministeriössä alustavasti laaditun suunnitelman mukaan jatkotutkinto tulisi olemaan 40–60 opintoviikon laajuinen korkeakoulututkinto. Lisäksi tutkinto edellytti alempaa ammattikorkeakoulututkintoa ja 2–3 vuoden työelämäkokemusta. Jatkotutkinnosta haluttiin työelämälähtöinen aikuiskoulutustutkinto. (Ojala 2017, 32–36.)

Vuosina 2002–2005 oli jatkotutkinnon kokeiluvaihe, jonka aikana hankittiin tietoa ja kokemuksia tutkinnon tarpeesta ja toimivuudesta, suhteessa työelämän tarpeisiin. Kokeiluvaiheen aikana opetusministeriö käynnisti myös seuranta- ja koordinaatioryhmän, jonka tarkoituksena oli tehdä seurantatutkimusta tutkinnosta ja sen kehittämistä. Vuonna 2005 voimaan tulleella lailla ammattikorkeakoululain muuttamisesta jatkotutkinnot vakinaistettiin ylemmiksi ammattikorkeakoulututkinnoiksi. (Ojala 2017, 32–36.) Ylemmän ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon perustaminen oli merkittävä asia, niin työelämän, kuin korkeakoulupolitiikankin saralla (Panhelainen & Varmola 2017, 15).

Kuvio 3. Suomen koulutusjärjestelmä.¹³

Kuviossa 3 on kuvattuna ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon asemoituminen suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Korkeakoulujärjestelmä perustuu duaalimalliin, mikä tarkoittaa, että korkeakoulututkinto on Suomessa mahdollista suorittaa kahta eri väylää käyttäen, joko yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Duaalimallin kaksi eri väylää tuottavat sisällöllisesti erilaisia osaajia työelämään. Yliopisto tarjoaa akateemista tieteeseen tukevaa tutkimuksellista koulutusta, kun taas ammattikorkeakoulu painottuu työelämälähtöiseen asiantuntijuuteen. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto sijoittuu samalle korkeakouluasteelle yliopistossa suoritettavan korkeakoulututkinnon kanssa. Sosionomi (ylempi AMK) -korkeakoulututkinnon laajuus on 90 opintopistettä, joka vastaa työmäärältään noin 2400 työtuntia. Yksi opintopiste vastaa keskimäärin 27 työtuntia. (ECTS-järjestelmä. s.a.) Vertailtaessa yliopiston ja ammattikorkeakoulun tuottamien

¹³ Lähde: OKM 2010.

tutkintojen laajuutta, saadaan molempien tutkintojen laajuudeksi 300 opintopistettä, jolloin ne tuottavat määrällisesti saman laajuuden. (Opetusministeriö 2005, 25.)

Poikkeuksen tutkintojen rakenteessa tekee ammattikorkeakoulun alemman tutkinnon suorittamisen jälkeinen työkokemus, mikä vaaditaan ennen ylempään ammattikorkeakoulutukseen hakeutumista (Arene 2016, 12). Lisäksi ylempään ammattikorkeakoulutukseen on hakeuduttava pääsykokeiden kautta, kun taas yliopistossa ylempään korkeakoulututkintoon voi jatkaa halutessaan opiskelemaan alemman korkeakoulututkinnon suorittuaan. Vaikka väylät ovat erillisiä, on opiskelijoilla mahdollisuus liikkua sektoreiden välillä alemman korkeakoulututkinnon suorittamisen jälkeen.

Molempia Suomen korkeakouluja ohjaa oma lainsäädäntö. Opinnäytetyössä keskitytään sosionomi (AMK) ja (ylempi AMK) -tutkintoon liittyvään ammattihenkilöitä koskevaan lainsäädäntöön sekä korkeakoulujen laissa määriteltyihin tavoitteisiin. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto tuottaa lain mukaan muodollisen ammatillisen pätevyyden. Sosiaalihuollon ammattihenkilönä voivat toimia sosiaalityöntekijät, sosionomit, geronomit ja kuntoutuksen ohjaajat. Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden kelpoisuudesta on kirjattu laissa: Laki Sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015), jossa määritellään sosiaalihuollon ammattihenkilö seuraavanlaisesti:

”Sosiaalihuollon ammattihenkilöitä ovat:

1) ne, jotka ovat tämän lain nojalla saaneet ammatinharjoittamisoikeuden (laillistettu ammattihenkilö);

2) ne, joilla tämän lain nojalla on oikeus käyttää sosiaalihuollon ammattihenkilön ammattinimikettä (nimikesuojattu ammattihenkilö).”

Vuonna 2016 voimaantullut laki sosiaalihuollon ammattinimikkeistä siirsi sosiaalihuollon ammattihenkilöt ammattihenkilövalvonnan piiriin. Tämä tarkoitti käytännössä keskusrekisteri Suosikin perustamista, ammattihenkilöiden rekisteröitymistä sekä ohjauksen ja valvonnan aloittamista. Lain tarkoituksena on edistää asiakasturvallisuutta ja asiakkaan oikeutta saada laadukasta kohtelua ja sosiaalihuoltoa. Myönnetyt ammattioikeudet löytyvät Valviran sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden julkisesta tietopalvelusta JulkiTerhikki/JulkiSuosikki. Rekisteröinnit kertovat, että henkilöllä on sosiaalialan koulutus, hänellä on voimassa oleva oikeus toimia ammatissa sekä käyttää suojattua ammattinimikettä.

Valvira myöntää oikeuden harjoittaa sosionomin (AMK) ammattia laillistettuna ammattihenkilönä sosiaalialan soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon Suomessa suorittaneille henkilöille, mutta sosionomi (ylempi AMK) nimikettä ei ole huomioitu omana ammattinimikkeenä. (Valvira 2015.)

Vertailtaessa lainsäädännön määrittelemiä korkeakoulujen tehtäviä (Taulukko 1), voidaan tehdä huomio, että yliopiston tarjoama akateeminen koulutus antaa valmiuksia tieteelliselle tutkimukselle, kun taas ammattikorkeakoulu antaa valmiudet työelämälähtöiseen asiantuntijuuteen. Vaikka ammattikorkeakoulun tehtävä on työelämälähtöisyys ja yliopiston on tutkimus, peruspyrkimys molemmissa korkeakouluväylissä on kasvattaa sivistyneitä kansalaisia. Lisää samankaltaisuutta löytyy tarkastelemalla molempien korkeakoulujen tekemää tutkimusta. Voidaan todeta, että yliopisto tutkii vastaamalla kysymyksiin miksi ja mitä, kun taas ammattikorkeakoulujen tutkimus vastaa kysymykseen, miten (Lampinen 2000, 10).

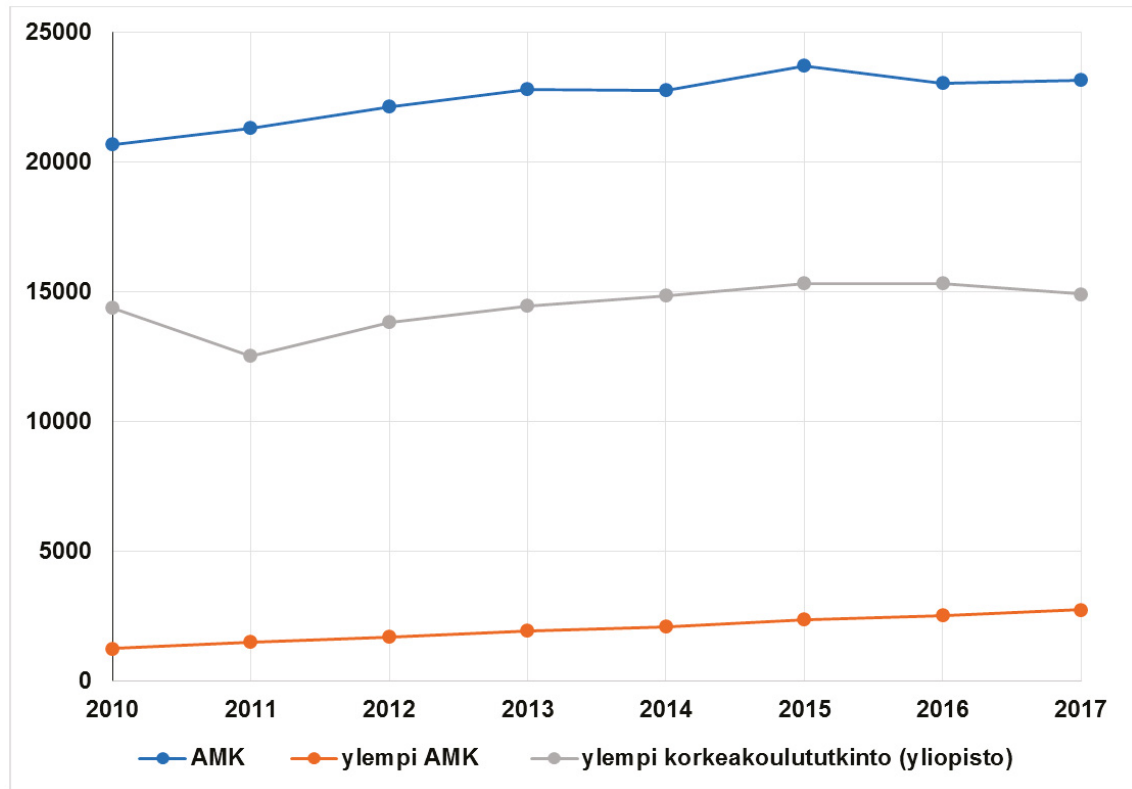
Taulukko 1. Yliopiston ja AMK:n ohjaaman lainsäädännön vertailu.¹⁴

YLIOPISTON TEHTÄVÄT:	AMMATTIKORKEAKOULUN TEHTÄVÄT:
Edistää vapaata tutkimusta	Antaa työelämän kehittämisen vaatimuksiin perustuvaa korkeakouluopetusta
Antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta	Antaa tutkimukseen perustuvaa korkeakouluopetusta
Edistää tieteellistä ja taiteellista sivistystä	Antaa taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta
Kasvattaa opiskelijat palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa	Tukea ammatillista kasvua kohti asiantuntijuutta

Yliopiston ja ammattikorkeakoulutuksen väylien eroavaisuuksia voidaan tarkastella lakien lisäksi myös tilastojen näkökulmasta. Tilastoissa on huomioitu kaikki Suomen 14 yliopistoa ja 23 ammattikorkeakoulua, missä voi suorittaa korkeakoulututkinnon.

¹⁴ **Lähde:** Ammattikorkeakoululaki 932/2014 1:4 §; Yliopistolaki 558/2009 1:2 §.

Kuvio 4. Suomessa vuosina 2010–2017 AMK, ylempi AMK ja maisteri -tutkinnon suorittaneet henkilömäärinä.¹⁵

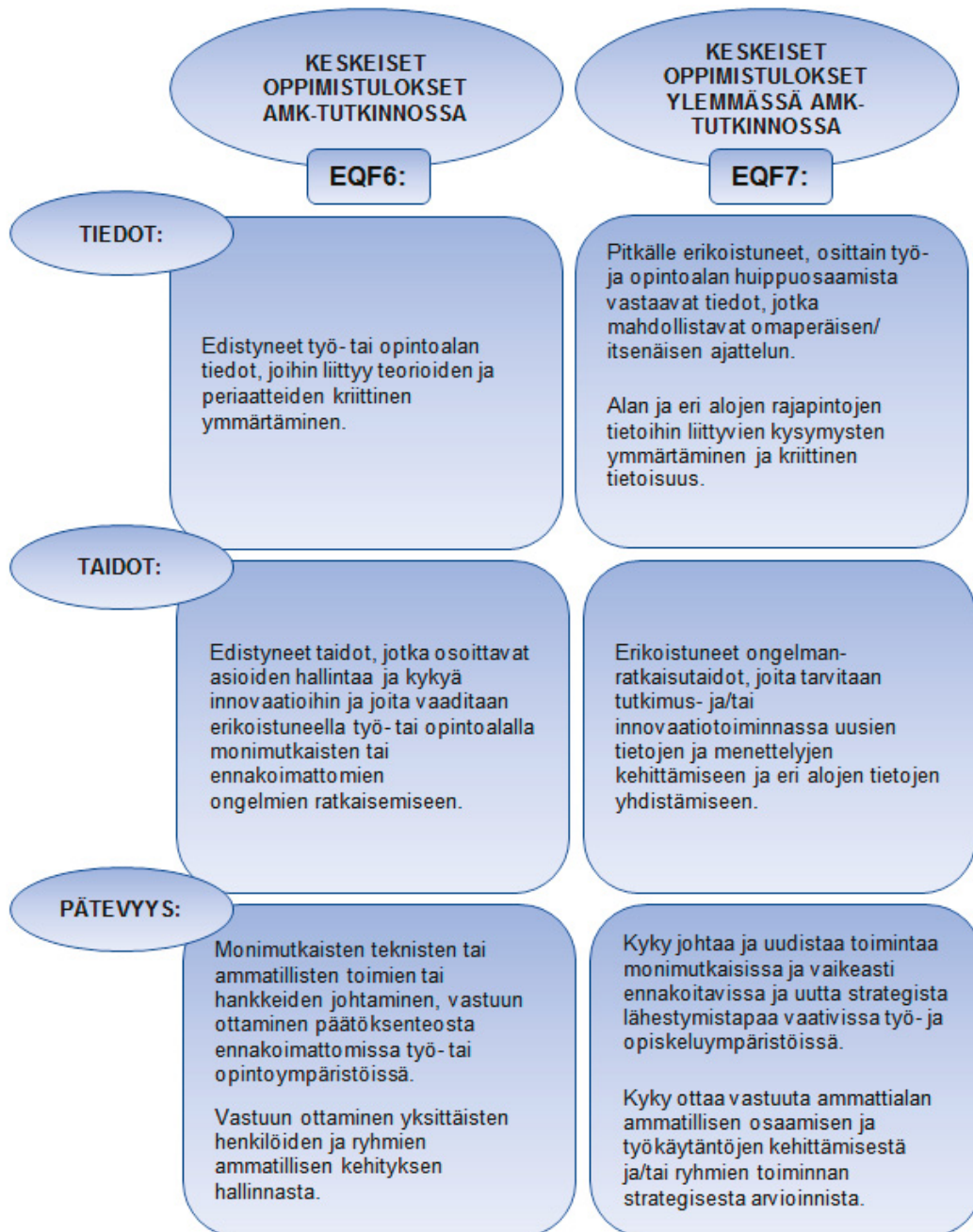
Tilastossa voidaan nähdä suuri ero valmistuneiden määrässä (Kuvio 4). Yliopiston väylä tuottaa määrällisesti huomattavasti enemmän ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneita, kuin ammattikorkeakoulun väylä. Se, että ammattikorkeakouluista valmistuu määrällisesti vähemmän ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneita sekä se, että sosiaalihuoltolain ammattihenkilön laissa ei tunnusteta ylempää ammattikorkeakoulututkintoa (laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015), lisää epäselvyyttä siitä, mitä ylempällä ammattikorkeakoulututkinolla saavutetaan. Tutkinnon tunnistamattomuus aiheuttaa epäselvyyttä myös sen osalta, mikä on ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työmarkkinapaikka. Tilastossa on esitettyä myös alemman ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet. Määrällisesti valmistuneita on reilusti enemmän, kuin (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita sekä yliopistoväylästä valmistuneita. Koska alemman korkeakoulun käyneitä osajia on jo paljon työelämässä, on aiheellista pohdita johtuisiko se siitä, ettei (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille ole helppoa löytää omaa työmarkkinapaikkaa?

¹⁵ **Lähde:** Vipunen.

Vertailtaessa sosionomi (AMK) ja (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden määrää (Kuvio 4), voidaan huomata, että läheskään kaikki alemman ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet eivät jatka ylempään ammattikorkeakoulutukseen. Laissa (Taulukko 1) on määritelty ammattikorkeakoulututkintojen (AMK) ja (ylempi AMK) -opinnoille tavoitteet. Sosionomi (AMK) -tutkinto antaa itsessään jo laaja-alaiset valmiudet toimia sosiaalialan työkentällä. Ammattikorkeakoulut ovat tehneet vuosina 2010 ja 2017 uraseurantakyselyn viisi vuotta aiemmin valmistuneiden työmarkkinoille sijoittumisesta ja urakehityksestä. Selvityksestä käy ilmi, että sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneet ovat työllistyneet 141 eri työtehtävään. (Töissä.fi. s.a.) Näin laaja sijoittuminen työmarkkinoille voi osittain selittää sitä, ettei sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittanut koe enää tarvetta syventää tietojaan ja taitojaan ylempällä ammattikorkeakoulututkinnolla. Lisäksi Talentian vuonna 2017 tekemän urapolkuseelvityksen mukaan sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneista työllistyi 89 % (Landgrén & Pesonen 2017, 18). Tämä vahvistaa sosionomi (AMK) -tutkinnon jo itsessään tuottamia hyviä työllistymismahdollisuuksia.

3.2 Ylemmän korkeakoulututkinnon tuottama osaaminen

Bolognan prosessin tavoitteisiin liittyen Euroopan komissiossa hyväksyttiin tutkintojen eurooppalainen viitekehys (EQF) vuonna 2008, jotta korkea-asteen koulutusalueetta pystyttäisiin vertailemaan Euroopan laajuisesti. Tutkinnot ja tutkintorakenteet yhdenmukaistettiin kahdeksalle tasolle jaetun viitekehysten mukaan. Viitekehyksessä määriteltiin kaikkien eri tasoilla olevien tutkintojen vaaditut oppimistulokset taitoina, tietoina ja pätevyyksinä. Opiskelijan saavuttaessaan tietyn tason voidaan luvata, mitä hän silloin ymmärtää, tietää ja kykenee tekemään. (Opetushallitus 2018.)

Kuvio 5. Ylemmän ja alemman ammattikorkeakoulututkinnon osaamisasokuvaukset eurooppalaisen korkeakoulutusalueen EQF6 ja EQF7-tasojen mukaisesti.¹⁶

Kuviossa 5 on kuvattuna eurooppalaisen viitekehyksen mukaisesti tasot 6 ja 7. Alemmat ammattikorkeakoulututkinnot sijoittuvat tasolle 6 ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot sijoittuvat tasolle 7, mikä on sama taso, kuin yliopiston ylempi korkeakoulutaso. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tavoitteena on, että tutkinnon suorittaneella on laajat ja syvälliset tiedot

¹⁶ Mukailleen lähteestä Lapin ammattikorkeakoulun SoleOPS 2017–2018.

ja tarvittavat teoreettiset kyvyt toimia työelämän vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä. Tutkintojen viitekehyksenä käytetään eurooppalaisen tutkintojen ja osaamisen viitekehyksen (EQF) mukaisia osaamisen tasoja. (Sipilä & Saarikko 2017.) Vertailtaessa 6 ja 7 tason keskeisiä oppimistuloksia huomataan, että taso 7 vaatii laaja-alaisempaa ymmärrystä muuttuviin yhteiskunnallisiin tarpeisiin.

Suomen korkeakoulujärjestelmässä alempi korkeakoulututkinto toimii perustana ylemmälle korkeakoulututkinnolle. Valtioneuvoston asetuksessa (1129/2014) ammattikorkeakouluista määritellään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien alemman ja ylemmän tutkinnon opintojen yleiset tavoitteet (Taulukko 2). Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tavoitteena on laajentaa ja syventää alemmalla ammattikorkeakoulututkinnolla hankittua osaamista. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuoma lisäosaaminen voidaan kuvata kolmesta eri näkökulmasta: yksilön, työelämän ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto voidaan suorittaa monimuoto-opintoina, jossa yhdistetään eri opiskelumuotoja, kuten verkko- ja etäopiskelua sekä lähiopetusta. Tämä mahdollistaa joustavat toteutustavat, kuten tutkinnon suorittamisen oman työn rinnalla. Lisäksi tutkinto yhdessä (AMK) -tutkinnon kanssa antaa hyvät mahdollisuudet työllistyä, koska rajapinta työelämään on jo hankittuna (kolmen vuoden työkokemus).

Opintojen sisältö on rakennettu niin, että opinnot ovat työelämän kehittämiseen liittyviä tehtäviä. Työelämän kehittämistehtävät mahdollistavat opiskelijan verkostoitumisen jo tutkinnon suorittamisen aikana. Toinen näkökulma ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuomasta lisäarvosta rakentuu työelämän tarpeiden näkökulmasta. Kehittämistehtävät on mahdollista suunnata työyhteisöihin, jolloin opiskelija kehittää esimerkiksi omaa työyhteisöään. Opintoihin sisältyvä opinnäytetyö on mahdollista tehdä oman työyhteisön kehittämistehtävänä. Hyöty tutkinnon suorittaneen lisäkouluttautumisesta opintojen aikana on niin tutkintoa opiskelevan opiskelijan, kuin työelämänkin. Lisäksi opinnot ovat eurooppalaisen viitekehyksen mukaan tasoa 7, joka tuottaa uudenlaista tietotaitoa työelämään. Kolmas näkökulma tutkinnon lisäarvosta liittyy yhteiskunnan vaikuttavuusmahdollisuuksiin. Tutkinnon sisältö suunnitellaan alueellisista tarpeista nähden, yhdessä työelämän kanssa, joka vastaa yhteiskunnallisiin ja työelämän

kehittämistarpeisiin. Tutkinnon suorittaneet aikuisopiskelijat sijoittuvat nopeasti työelämään, jolloin he tuovat hankitulle osaamiselle erinomaiset lähtökohdat. (Arene 2016, 10.)

Taulukko 2. Ammattikorkeakoulututkintoihin (AMK ja ylempi AMK) opintojen laissa määritellyt tavoitteet.¹⁷

AMK -TUTKINTO:	YLEMPI AMK -TUTKINTO:
1.) Laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä teoreettiset perusteet toimia työelämässä oman alansa asiantuntijatehtävissä	1.) Laajat ja syvälliset tiedot sekä tarvittavat teoreettiset tiedot toimia työelämän kehittäjänä vaativissa asiantuntija- ja johtamistehtävissä
2.) Valmiudet seurata ja edistää oman ammattialansa kehittymistä	2.) Syväallinen kuva omasta ammattialasta, sen asemasta työelämässä
3.) Edellytykset oman ammattitaidon kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen	3.) Valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja jatkuvaan oman ammattitaidon kehittämiseen
4.) Riittävä viestintä- ja kielitaito oman alansa tehtäviin sekä kansainväliseen toimintaan ja yhteistyöhön	4.) Hyvä viestintä- ja kielitaito oman alansa tehtäviin sekä kansainväliseen toimintaan ja yhteistyöhön

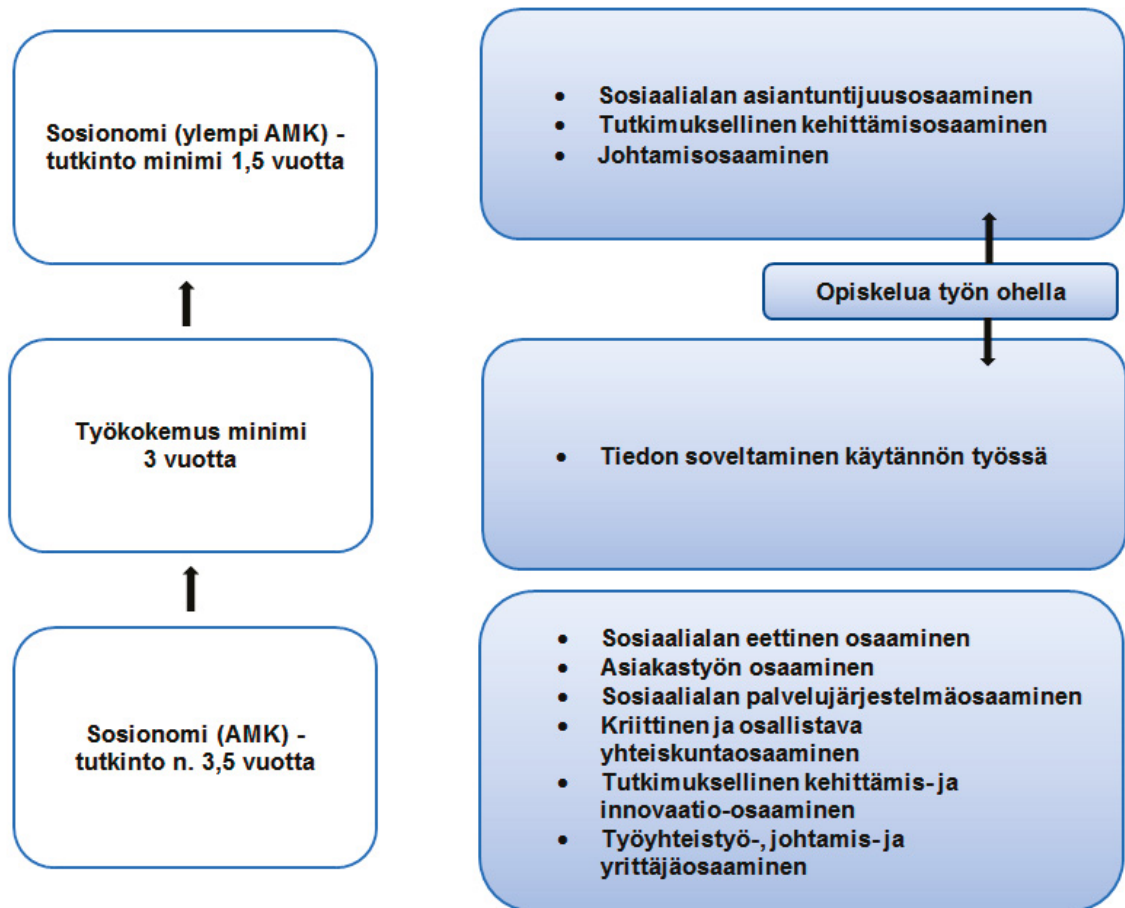
Taulukossa 2 on kuvattuna laissa määritellyt yleiset (AMK ja ylempi AMK) -tutkinnon tavoitteet. Suomessa ammattikorkeakoulut voivat itsenäisesti laatia omat opetussuunnitelmansa, mikä tarkoittaa sitä, että eri ammattikorkeakouluissa sosiaalialan koulutusohjelman sisällöt ja tavoitteet poikkeavat toisistaan. Sosiaalialan koulutusohjelmat on jaettu kahteen eri pääkategoriaan: ennalta ehkäisevään ja korjaavaan syrjäytymisen ehkäisyyn tietyille kohderyhmälle tai yleisemmin kansalaisten hyvinvoinnin lisäämiseen ja pahoinvoinnin vähentämiseen. Lisäksi sosionomi (AMK) voi hakeutua sosiaali- ja terveyden edistämisen yhteiseen koulutusohjelmaan, jossa teemoina ovat alueiden kehittäminen ja johtaminen, terveyden edistäminen, kuntoutus ja hyvinvointiteknologia. Sosiaalialan koulutusohjelman teemoina ovat päihdetyö, diakoniatyö, lapsi-, nuoriso-, ja perhetyö, sosiaaliohjaus ja kansalais- ja aluelähtöinen kehittäminen. (Viinamäki 2010, 9, 23–24.) Tutkinnon koulutusohjelmien painotukset ovat vaihdelleet ja vuosina 2004–2018. Tämän opinnäytetyön tutkimusaineistoon kuuluvat olivat suorittaneet seuraavia koulutusohjelmia: sosiaali- ja rikosseuraamusala, varhaiskasvatuksen kehittäminen ja johtaminen, kuntoutus, terveyden edistäminen, kehittäminen ja johtaminen, sosiaalialan käytäntöjen asiakaslähtöinen kehittäminen sekä

¹⁷ **Lähde:** Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014.

perhekeskeisen varhaiskasvatuksen kehittäminen ja johtaminen. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien koulutusohjelmien painotukset eroavat toisistaan, mikä kuvastaa valmistuneiden laajaa erityyppistä alakohtaista osaamista.

3.3 Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuottama ydinosaaminen

Kaikkia Suomen ammattikorkeakouluja yhdistävät yhteiset kompetenssit (Liite 1) sekä sosiaalialan (AMK ja ylempi AMK) -tutkintojen omat kompetenssit eli ydinosaamisalueet. Vuonna 2004 aloitettu ECTS -projekti jatkui toisella vaiheella vuosina 2005–2006 tavoitteenaan edistää ammattikorkeakoulujen integroitumista eurooppalaiseen korkeakoulualueeseen. Tässä vaiheessa keskityttiin tukemaan erityisesti ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmatyötä, levittämään hyviä käytäntöjä sekä määrittelemään koulutusohjelmakohtaisesti osaamistavoitteet ja niiden toteutumisen seuranta. Tällöin määritettiin kaikille ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmille yhteiset, niin sanotut yleiset kompetenssit. Projektin edetessä määriteltiin myös ylemmän korkeakoulutuksen yleiset kompetenssit (Liite 1) sekä alakohtaiset kompetenssit. (Rouhiainen-Valo, Rantanen, Hovi-Pulsa & Tietäväinen 2010, 13–14.)

Kuvio 6. Sosionomi (AMK ja ylempi AMK) -tutkintojen kompetenssien tuottama osaaminen.¹⁸

Sosionomi (AMK ja ylempi AMK) -tutkinnolle on määritelty omat kompetenssit (Kuvio 6). Sosionomi (AMK) -tutkinnon ydinosamista ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen, palvelujärjestelmän osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjäosaaminen. (Innokylä 2018.) Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnolle määritetyt ydinosamisalueet ovat: sosiaalialan asiantuntijuusosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen ja johtamisosaaminen. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto rakentuu sosionomi (AMK) -tutkinnon varaan, jolloin alemmalla tutkinnolla hankittua osaamista syvennetään.

Ylempään ammattikorkeakoulututkinnon sisältöön sisältyy syventäviä ammat-tiopintoja, vapaasti valittavia opintoja sekä opinnäytetyö. Syventävissä ammat-tiopinnoissa on tavoitteena syventää teorian soveltamista käytäntöön, kehittää

¹⁸ Mukailten lähteestä Rousu, Sinkkonen & YAMK työryhmä 2015.

opiskelijan analyttisiä taitoja, projektin johtamistaitoja, tutkimus- ja kehitystyön taitoja sekä sosiaalisia taitoja. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää opiskelijan tutkimus- ja kehittämisosaaamista. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on osoittaa kykyä soveltaa tutkimustietoa, käyttää valikoituneita tutkimus- ja kehittämismenetelmiä työelämästä nousseiden ongelmien ratkaisemiseksi sekä lisätä valmiutta itsenäiseen asiantuntijatyöhön. (Viinamäki 2010, 13–23.)

Sosiaalialan asiantuntijuusosaaminen on sosionomi (ylempi AMK) -koulutuksen yksi kompetensseista (Taulukko 3). Siinä yhdistyy sosionomi (AMK) -tutkinnon kompetensseista asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen sekä kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen. Asiantuntijuusosaamisen yksi tavoitteista on asiantuntijuuden kehittyminen, mikä konkreettisella tasolla tarkoittaa itsenäistä työtettä ja kykyä toimia kansainvälisissä verkostoissa. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta sosionomi (ylempi AMK) kykenee analysoimaan yhteiskunnallisia ja globaaleja muutoksia sekä niiden vaikutuksia. Kun sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneen tulee hallita asiakastyön osaaminen, tulee sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneen hallita asiakastyön prosessit vielä laajempina kokonaisuuksina. Heillä tulee olla taito suunnitella, arvioida ja johtaa asiakastyön prosesseja sekä taito tehdä myös kokonaisarviointia prosessien vaikutuksista. (Rouhiainen-Valo ym. 2010, 24.)

Taulukko 3. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuoma asiantuntijuusosaaminen.¹⁹

SOSIAALIALAN ASIANTUNTIJUUSOSAAMINEN:
- Sosionomi (ylempi AMK) osaa kriittisesti analysoida yhteiskunnallisia ja globaaleja muutoksia sekä ennakoida niiden sosiaalisia vaikutuksia   - Sosionomi (ylempi AMK) osaa suunnitella, johtaa ja arvioida asiakasprosesseja sekä tehdä niiden vaikutuksista kokonaisarviointia   - Sosionomi (ylempi AMK) hallitsee sosiaalialan erityisosaamista vastaavia käsitteitä, työorientaatioita ja menetelmiä   - Sosionomi (ylempi AMK) kykenee työskentelemään itsenäisesti sosiaalialan vaativissa asiantuntijatehtävissä   - Sosionomi (ylempi AMK) osaa toimia kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa

¹⁹ **Lähde:** Innokylä 2018.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) tarve nousee sosiaalialan muutostilanteessa vahvasti esille. Tutkimuksellinen kehittämisosaaminen on yksi sosiaalialan kompetensseista (Taulukko 4) ja vastaa näin ollen suoraan työelämän tarjoamiin haasteisiin. Koulutuksessa syventyvä tutkimuksellinen kehittämisosaaminen pohjautuu sosiaalialan arvoperustaan. Eettinen osaaminen on yksi sosiaalialan lähtökohdista, mutta ylemmässä ammattikorkeakoulutuksessa ei ensisijaisesti pyritä eettisen osaamisen syventämiseen, vaan sen ajatellaan syventyvän muun osaamisen kehittymisen ohella. Ylemmän tutkinnon suorittanut kykenee arvioimaan kriittisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan lähtökohtia. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että tutkinnon suorittanut kykenee arvioimaan, parantaako kehittämistoiminta asiakkaan hyvinvointia ja hänelle tuotettua palvelua. Tutkimuksellisessa osaamisessa painopisteet ovat menetelmällisessä osaamisessa ja varsinkin käytäntölähtöisten tutkimusmenetelmien hyödyntämisessä sosiaalialan kehittämisessä. (Rouhiainen-Valo ym. 2010, 23–25.)

Taulukko 4. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuoma tutkimuksellinen kehittämisosaaminen.²⁰

TUTKIMUKSELLINEN KEHITTÄMISOSAAMINEN:
- Sosionomi (ylempi AMK) osaa kriittisesti arvioida TKI -toiminnan intressilähtökohtia ja ymmärtää eettisyyden merkityksen toiminnassa   - Sosionomi (ylempi AMK) hallitsee tutkimus- ja kehittämismenetelmiä sekä osaa kehittää sosiaalialan työtä käytäntölähtöisiä tutkimusmenetelmiä hyödyntäen   - Sosionomi (ylempi AMK) osaa kehittää toimintaansa ja sosiaalialan käytäntöjä kokemustietoa reflektoiden ja kansalaisia osallistaen   - Sosionomi (ylempi AMK) osaa innovoida, valmistella ja johtaa projekteja sekä arvioida niiden prosessia ja vaikuttavuutta

Sosiaalialan muutokset tuovat uusia tarpeita myös johtamisosaamiselle, joka on yksi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon peruskompetensseista (Taulukko 5). Alan johtotehtävissä vaaditaan jatkuvasti kehittyvän sosiaali- ja terveydenhuollon erityissisällön hallintaa sekä kykyä ja riittävää rohkeutta uusien toimintamallien luomiseen. Ennakoiva ja oppimista edistävä johtaminen ovat avainasemassa. (Maijala 2008, 84.) Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla on vahva osaaminen johtaa henkilöstöä voimavara- ja osaamislähtöisesti. Lisäksi

²⁰ **Lähde:** Innokylä 2018.

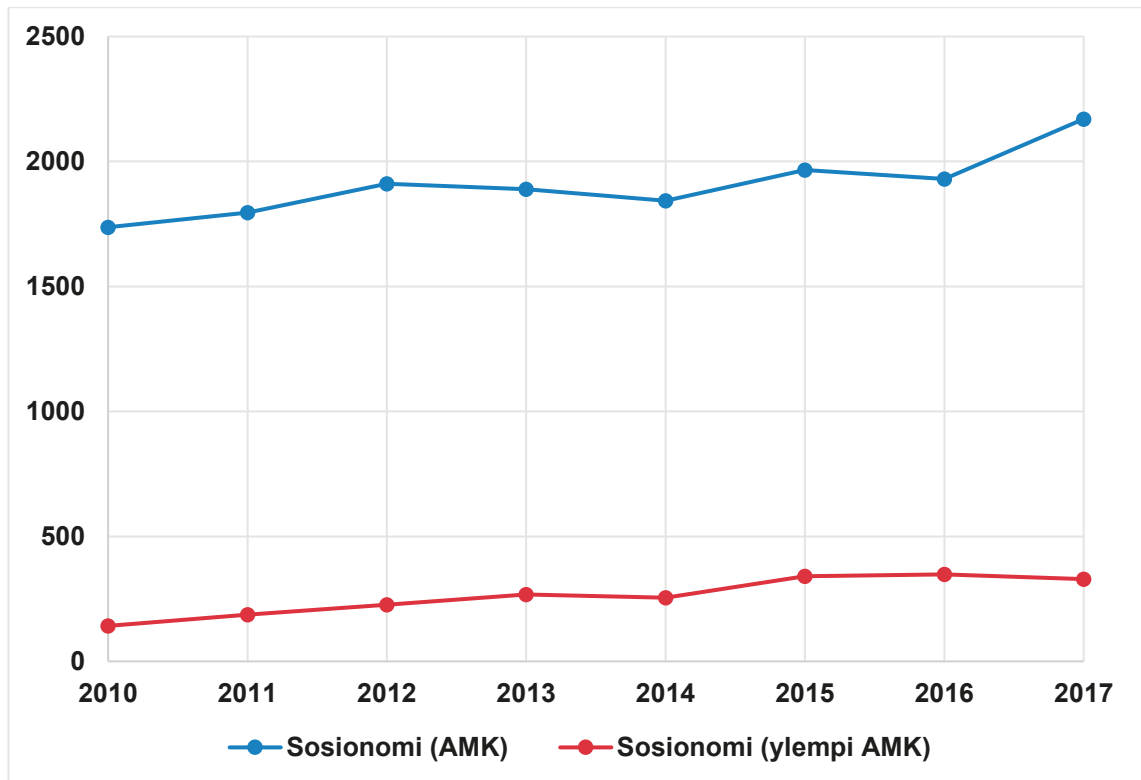
johtamisosaaminen liittyy myös asiakassuhteiden huolehtimiseen ja työyhteisön sekä työkäytäntöjen kehittämiseen. (Viinamäki 2010, 26.)

Taulukko 5. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuoma johtamisosaaminen.²¹

JOHTAMISOSAAMINEN:
- Sosionomi (ylempi AMK) ymmärtää strategisen ajattelun periaatteet sekä tuntee laatujärjestelmiä ja osaa arvioida ja soveltaa niitä   - Sosionomi (ylempi AMK) hallitsee talous- ja henkilöstöhallinnon peruseriaatteet ja osaa soveltaa niitä   - Sosionomi (ylempi AMK) osaa kehittää ja johtaa työyhteisön toimintaa sekä edistää työhyvinvointia yhteistyössä henkilöstön kanssa   - Sosionomi (ylempi AMK) kykenee johtamaan osaamista sekä sosiaalialan työkäytäntöjen ja palvelujen kehittämistä monimutkaisissa ja ennakoimattomissa verkostoissa ja toimintaympäristöissä

Yllä on esitetty sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoon liittyvien kompetenssien kuvaukset. Tutkinnon suorittanut hallitsee yleiset ja ammatilliset kompetenssit. Yleiset kompetenssit ovat laajoja osaamiskokonaisuuksia, jotka kuvaavat kykyä ja pätevyyttä suoriutua työtehtävistä. Yleiset kompetenssit luovat perusedellytykset työelämässä toimimista varten. Sosionomi (AMK ja ylempi AMK) -tutkinnon tuottamat kompetenssit puolestaan muodostavat spesifimmän osaamiskokonaisuuden työelämän tarpeisiin ja sen kehittämiseen. Voidaan tehdä huomio, että sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittanut toimii enemmän asiakasrajapinnassa, kun taas sosionomi (ylempi AMK) kehittää ja arvioi asiakasrajapinnassa tapahtuvaa työtä.

²¹ **Lähde:** Innokylä 2018.

Kuvio 7. Vuosina 2010–2017 sosionomi (AMK ja ylempi AMK) tutkinnosta valmistuneet.²²

Kuviossa 7 on esitetty tilastojen valossa vuosina 2010–2018 sosionomi (AMK ja ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet. Tilastosta voidaan nähdä, että alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita on huomattavasti suurempi määrä. Yhteensä alemman korkeakoulututkinnon suorittaneita vuosina 2010–2018 on ollut 15241 ja ylempään ammattikorkeakoulun suorittaneita 2095 henkilöä. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden määrä on kuitenkin noususuhdanteinen, jolloin voidaan toivoa, että jatkossakin ylempään ammattikorkeakoulututkinnon tuottama osaamista voidaan hyödyntää työelämässä.

3.4 Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnolla hankitun osaamisen käyttö työmarkkinoilla

Hyvinvointivaltiolla on monenlaisia tehtäviä. Hyvinvointivaltio on yhteisöllisyyden edistäjä, jonka tehtävänä on löytää ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin. Näitä ongelmia ovat muun muassa työttömyys, köyhyys, syrjäytyminen ja epätasainen alueellinen kehitys. Hyvinvointivaltio on myös palveluvaltio. Palveluvaltio tuottaa

²² **Lähde:** Vipunen.

monia palveluita kansalaisille, muun muassa koulu-, sosiaali- ja terveystalvveluja. (Harisalo & Miettinen 2004, 49–50.)

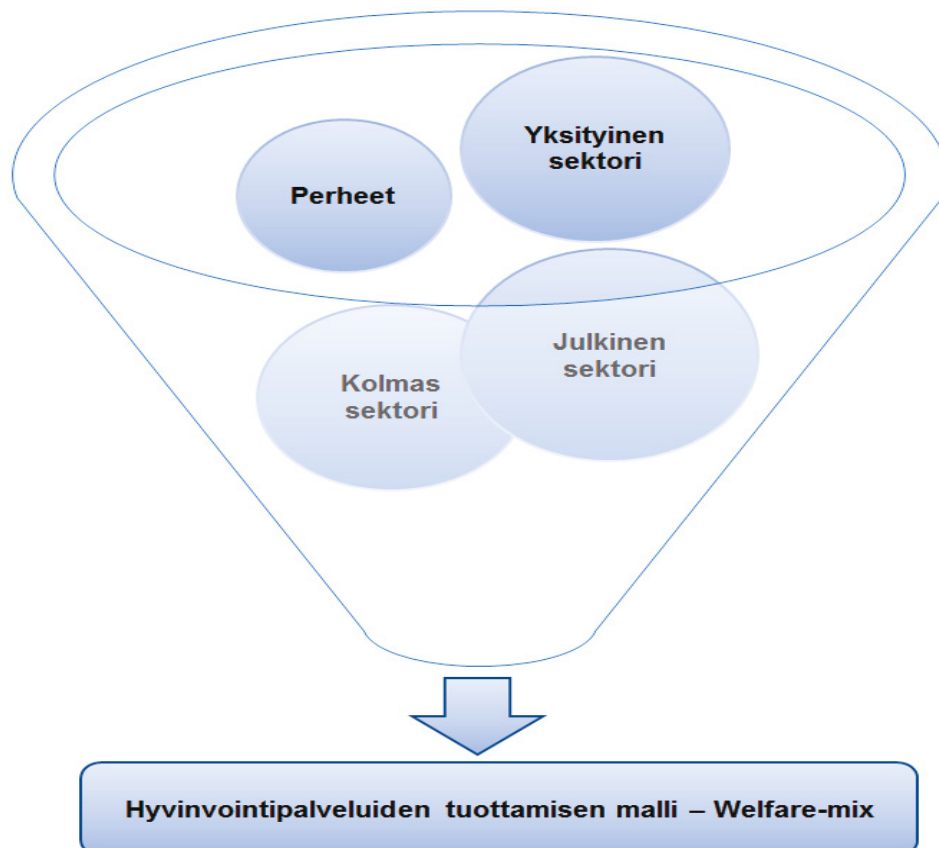
Pohjoismaisessa hyvinvointivaltiossa kansalainen nhdnn yksilönä, mikä tarkoittaa sitä, että yksilö voi elää oman elmntyyhns mukaisesti. Pohjoismainen hyvinvointimalli perustuu myös siihen, että yhteiskunta tarjoaa kaikille kansalaisille samoja hyvinvointia tukevia palveluita ja etuuksia, eikä esimerkiksi vain kaikista huonoimmassa asemassa oleville ihmisille. Pohjoismaisessa mallissa on rakennettu niin sanottu turvaverkko vahvistamaan tasa-arvoista yhteiskuntaa. Pohjoismaisessa hyvinvointimallissa ihanteena on itsenäisesti prjv yksilö, mutta itsenäiseen pärjäämiseen tarvitaan riittävät aineelliset ja psyykkiset edellytykset. Yhteiskunnan turvaverkko on rakennettu niin, että yhteiskunnalla on mahdollisuus väliintuloon siinä vaiheessa, kun yksilö tarvitsee sitä vaikeuksista eteenpäin pääsemiseen. Yhteiskunnalla on luottamus ja usko ihmisten kykyyn oppia ja kehittyä, jonka vuoksi julkiset panostukset hyvinvointiin, kykyjen kehittämiseen ja tasa-arvon edistämiseen nhdnn investointina, eikä kulueränä. Jokainen kansalainen nhdnn voimavarana sukupuoleen tai syntypernn katsomatta. Pohjoismaisessa mallissa uskotaan yksilön kykyyn kasvaa ja kehittyä. Julkisilla palveluilla on suuri merkitys yksilön kasvulle ja kehitykselle, koska julkiset palvelut tukevat hyvinvoinnin ulottuvuuksia. (Kiiski Kataja, Laine, Jousilahti & Neuvonen 2018, 7–9.)

Pohjoismaisen hyvinvointimallin keskeisin piirre on luottamus. Luottamus on yhteiskunnan palvelurakenteen toimivuuden edellytys. Heikommassa asemassa olevilla ihmisillä luottamus yhteiskunnan rakenteisiin voi horjua, varsinkin silloin kun palvelurakenteet eivät toimi luvatussa tavalla. Luottamusta tarvitaan toisiin ihmisiin sekä yhteiskunnallisiin instituutioihin, muun muassa poliisia ja eduskuntaa kohtaan. Tärkeitä onkin säilyttää ihmisten välinen luottamus, jolloin turvattomuuden kokemus pienenee. (Ylikännö, Hakala & Kangas 2018.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut sosiaali- ja terveyspolitiikkaan liittyvän strategian. Strategian tavoitteena on sosiaalisesti kestävä yhteiskunta, osallistamisen varmistaminen sekä terveyden- ja toimintakyvyn edistäminen. Sosiaalisesti kestävässä yhteiskunnassa kaikkia ihmisiä kohdellaan yhdenvertaisesti. Strategia on laadittu tulevaisuutta visioiden vuoteen 2020. Yhteiskunnassamme

tapahuu muutoksia jatkuvasti. Väestön ikärakenteen muutos (suuret ikäluokat), talouden globalisoituminen ja teknologian kehittyminen muuttavat sosiaaliturvan kenttää. Suurena haasteena on ilmastonmuutos. Kaikki tämä vaikuttaa ihmisiin ja ympäristöön. Suomessa väestön ikääntyminen vaikuttaa koko yhteiskuntaan. Tämä näkyy julkisen talouden kuormittavuudella. Ikärakenteen muuttuessa muun muassa vanhuksiin liittyvät sairaudet lisääntyvät. Väestön ikärakenteen muutos merkitsee sosiaali- ja terveyspalvelumenojen kasvua ja henkilöstön lisätarvetta. Samaan aikaan työikäisten määrä vähenee sekä syntyvyys on pienentynyt. Palveluiden tuotantotapoja täytyy siis uudistaa, asiakaslähtöisyys samalla huomioiden. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2010, 4–11.)

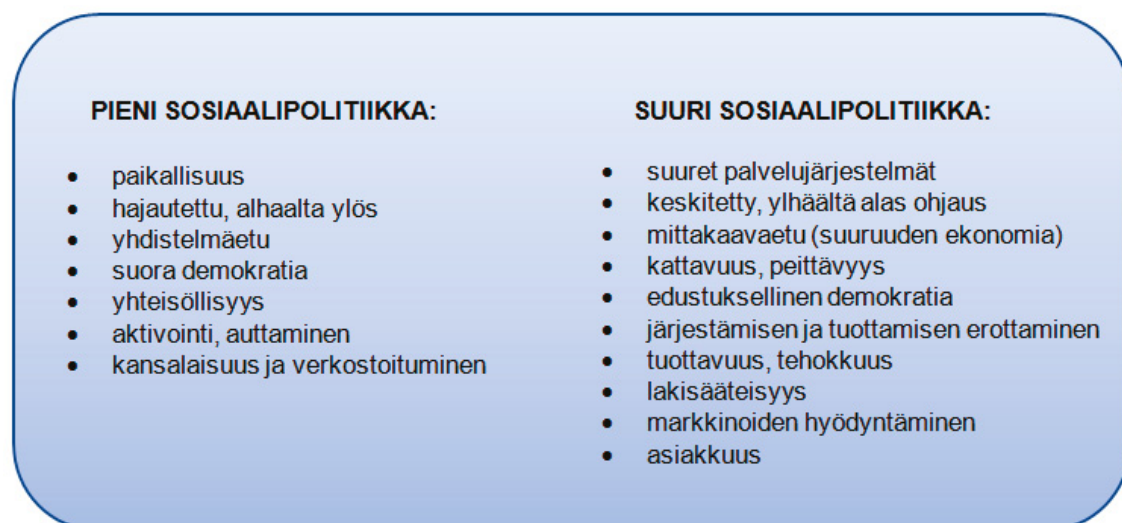
Sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmän tuottamisen perusta on valtion tuella toteutettu kunnallinen sosiaali- ja terveydenhuolto. Kokonaisuudessaan hyvinvointia tuotetaan welfare mix -ajattelumallin eli sekamallin mukaan, missä yksilöillä, perheillä, vapaaehtoistyöllä ja yrityksillä on laajempi vastuu hyvinvoinnin tuottamisessa. Tämä sekamalli ei kuitenkaan poista julkisenvallan hyvinvoinnin tuottamisvastuuta, vaan täydentyy muiden sektoreiden vastuun lisääntymisellä. (Arajärvi 2000.)

Kuvio 8. Hyvinvointipalveluiden tuottamisen malli.

Kuviossa 8 on kuvattu hyvinvoinnin järjestämiseen liittyvä welfare mix -malli. Welfare mix -malli liittyy sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoon siten, että tutkinnolla hankituilla tiedoilla, taidoilla ja pätevyydellä voi työskennellä welfare mix -mallin mukaisesti eri sektoreilla. Työkenttä on siis hyvin laaja ja yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten myötä myös sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnolla hankittua osaamista voidaan hyödyntää laaja-alaisesti eri työtehtävissä.

Sosiaalialalla on usein haasteita määritellä selkeästi eri koulutusten tuottaman osaamisen työnjakoa alan tehtävissä ja sen myötä myös sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto hakee omaa paikkaansa työmarkkinoilla. Laajalla sosiaalisektorin alueella jokaiselle alan tutkinnolle löytyy osaamisaluettaan vastaavia tehtäviä. Hahmottamisen tukena voidaan käyttää pientä ja suurta sosiaalipolitiikkaa, joka paikantaa sosiaalialan työtehtäviä suhteessa toisiinsa. (Viinamäki & Pohjola 2016, 42–43.)

Kuvio 9. Pieni ja suuri sosiaalipolitiikka.²³

Hyvinvointipolitiikan muutoksissa pienen ja suuren politiikan nykypirteitä ja -eroja voidaan kuvata Kuvion 9 mukaisesti. Pieni sosiaalipolitiikka paikantuu lähtökohdiltaan paikallisiin olosuhteisiin ja sen toiminnassa painotetaan ihmisläheisyyttä sekä yhteisöllisyyttä. Sen avulla voidaan rakentaa verkostoihin perustuvia yhteistyömuotoja, joka puolestaan auttaa kehittämään uudenlaisia, paikallisista tarpeista lähteviä toimintatapoja sekä tukee kansalaisten osallistumista. Suuri

²³ **Lähde:** Möttönen 2013, 13.

sosiaalipolitiikka pitää sisällään suurien palvelujärjestelmien rakentamista ja ylläpitoa. Sen tavoitteena on tuottaa ja järjestää kaikkia saatavilla olevia palveluita kaikille ihmisryhmille. Pieni ja suuri sosiaalipolitiikka toteuttavat samoja tavoitteita ja vaikuttavat toiminnallaan toisiinsa. Tavoitteena on, että pienen politiikan sosiaaliset periaatteet näkyvät myös suuressa politiikassa ja se, että suuri politiikka tukee pienen politiikan toteuttamista. (Möttönen 2013, 12–14.) Pieni ja suuri politiikka kuvastaa sosiaalialan laajaa toiminta- ja osaamiskenttää. Jako havainnollistaa myös pelkistetyksi koulutukselle asettuvia monipuolisia ja eriytyviä vaatimuksia. Alalla on tarve toisiaan täydentäville ammatilliselle osaamiselle sekä tehtävärakenteille. (Viinamäki & Pohjola 2016, 43.)

Sosiaalialan nykyiseen työympäristöön ja palvelujen kehitykseen vaikuttavat monet eri asiat, kuten hyvinvointialan palvelurakennemuutos, maahanmuuttopolitiikka, väestön ikääntyminen, digitalisaatio sekä eriarvoisuuden lisääntyminen. Sosiaalialan kehityksessä keskiössä ovat palveluiden asiakaslähtöisyys sekä asiakkaiden tarpeiden tunnistaminen. Sosiaalialan muutokseen vastaaminen edellyttää yhä monimuotoisempaa sekä monialaisempaa osaamista. Monialaista osaamista tarvitaan muun muassa asiakkuuksien hallinnassa, palveluohjauksessa, digitalisaation mukanaan tuomien muutosten toteuttamisessa, muutoksen johtamisessa, hankintaosaamisessa sekä liiketoiminnassa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa tämä näkyy etenkin muuttuvissa ja laajenevissa tehtäväkuvauksissa, johon vastataan koulutuksen tuomalla osaamisella. (Arene 2018, 28–29, 31; Viinamäki 2010, 189.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusmenetelmälliset lähestymistavat

Opinnäytetyölle asetettuihin tutkimuskysymyksiin haettiin vastauksia sekä määrällisen että laadullisen tutkimuksen keinoin. Opinnäytetyö oli lähestymistavaltaan pääasiallisesti määrällinen kyselytutkimus. Laadullisuus näkyy avointen kysymysten ja työpaikkaseurannalla kerättyjen ilmoitusten muodossa. Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkimustieto esitetään numeroina ja myös laadullinen aineisto voidaan ryhmitellä numeeriseen muotoon. Tutkittua ilmiötä selitetään tuloksissa numeroina ja numerotieto avataan sanallisesti analysoiden. (Vilka 2007, 14.) Perusidea kvantitatiivisessa tutkimuksessa on, että tutkimusongelmiin haetaan vastauksia kysymällä ilmiöstä valikoidulta otosjoukolta (Kananen 2008, 10). Ilmiön kohteena tässä opinnäytetyössä olivat sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet henkilöt. Tutkimusstrategia, eli lähestymistapa tutkittavaan ilmiöön oli kyselytutkimus, koska iso osa tutkimusaineistoa kerättiin kyselylomakkeella suurelta ryhmältä (N=529). Kysely valikoitui aineistonkeruumenetelmäksi, koska sillä tavoitettiin helpoiten laaja joukko sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita.

Opinnäytetyö sisälsi myös tapaustutkimuksen piirteitä. Tapaustutkimuksen tekee se, että tutkittavana olevat henkilöt olivat suorittaneet tutkinnon eri ammattikorkeakouluissa. Voidaan ajatella, että nämä neljä eri koulua olivat itsessään omia tapauksia eli muodostivat tutkimuskohteen. Opinnäytetyössä laadullisuus näkyi tutkinnon suorittaneiden kokemusten kuvauksena sekä kuvien sanallisessa analysoinnissa (Kiviniemi 2001, 68). Tavoitteena laadullisessa lähestymistavassa oli saada käsittelyyn uusia näkökulmia ja kehittämisehdotuksia.

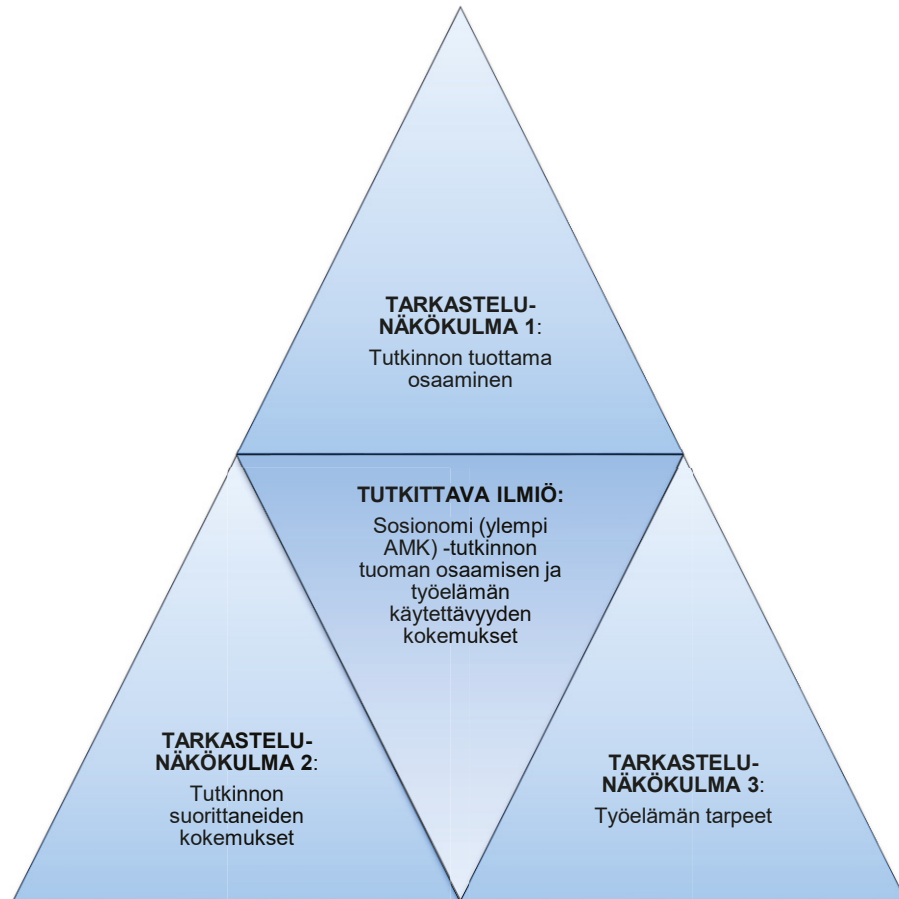
Fenomenologia tutkii ihmisten kokemuksia ja heidän suhdettaan siihen todellisuuteen, missä he elävät. Tutkinnon suorittaneilta kysyttiin heidän kokemuksiaan tutkinnon suorittamisen jälkeisestä työmarkkinoilla toimimisesta. Ihmisten kokemukset syntyvät vuorovaikutuksessa todellisen elämän kanssa. Tämän takia ihmiset kokevat asioita eri tavoin ja myös antavat asioille erilaisia merkityksiä. Fenomenologisesta näkökulmasta tutkittaessa tutkija arvioi ja pohtii perusteita koko prosessin ajan kaikissa eteen tulevissa ongelmissa, miten tulkita ja ymmärtää. (Laine 2001, 26–27.) Kyselylomakkeella osa kysymyksistä rakentui niin, että

vastaaja pohjasi vastauksensa omaan kokemukseensa. Kokemukseen perustuva vastaus oli henkilökohtainen kokemus, mikä perustui vastaajan sen hetkiin työmarkkinatilanteeseen. Kokemusten tutkiminen osoittautui haastavaksi kyselylomakkeen teon suhteen, jälkikäteen ajateltuna monia asioita olisi voitu kysyä eri tavoin, että olisi päästy vielä lähemmäksi sitä, mistä koetut asiat johtuivat. Kokemus on hyvin henkilökohtainen asia ja sen syvempi ymmärtäminen ei opinnäytetyön tulosten valossa ollut mahdollista. Opinnäytetyön validiutta, eli tutkimuksen luotettavuutta heikensi kyselylomakkeen kyky mitata henkilökohtaista kokemusta, koska se ei suoranaisesti ollut mahdollista asetetuilla kysymyksillä (Alkula, Pöntinen & Ylöstalo 1994, 89–92).

Vastaaja muodostaa oman kokemuksensa omien merkitystensä kautta ja feno-menologia tutkii juuri näitä merkityksiä (Laine 2001, 27). Joten opinnäytetyö sivusi fenomenologiaa, kuitenkin syvemmin siihen menemättä. Arvioita kokemuksen taustoista kuitenkin tehtiin, mutta ei voida väittää, että ne varmasti vastaavat todellisuutta. Tutkinnon suorittaminen tuo yhteisiä piirteitä taustatekijöihin, joten voidaan olettaa, että kokemukset ovat lähtökohdiltaan merkityksellisesti samankaltaisia. Fenomenologian avulla pyrittiin ymmärtämään vastaajien tämän hetkistä tilannetta työmarkkinoilla sekä tutkinnon tuomaa merkitystä. Oma taustamme tutkimuksen tekijöinä liittyy fenomenologiseen tutkimiseen siten, että olemme alan opiskelijoita ja voisi sanoa, että elämme niin sanotusti ”samassa kulttuurissa” vastaajien kanssa. Jotta voi ymmärtää vastaajien taustalla olevia merkityksiä, tulee tutkijalla olla tietynlainen esiymmärrys ja kosketus jo entuudestaan tutkittavaan ilmiöön (Laine 2001, 30–31).

Opinnäytetyössä toteutui triangulatiivinen tutkimusasetelma, mikä tarkoitti sitä, että tutkimuksessa yhdisteltiin monia erilaisia menetelmiä ja lähestymistapoja (Viinamäki 2007, 173–174). Opinnäytetyötä oli tekemässä kolme opiskelijaa, mikä mahdollisti resurssien puolesta aineistojen hankinnan, tulosten käsittelyn ja tulkinnan sekä analysoinnin useasta eri näkökulmasta. Triangulatiivisen tutkimusasetelman avulla opinnäytetyöstä saatiin sekä oman oppimisen, että tutkimustulosten kannalta mahdollisimman moniulotteinen lopputulos. Triangulaation tavoitteena on lisätä tutkimuksen validiutta ja sen avulla saavuttaa kokonaisvaltainen ja mahdollisesti myös uusia näkökulmia avaava lopputulos (Viinamäki 2007, 176).

Kuvio 10. Triangulaation tarkastelunäkökulmat opinnäytetyössä.²⁴

Triangulaatiota toteutettaessa tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan monista eri näkökulmista käsin. Haastavinta triangulaation toteuttamisessa on se, kun tutkitaan yhtä ilmiötä eri puolilta, että ei ajauduta tutkimaan eri ilmiöitä. (Viinamäki 2007, 175, 184.) Opinnäytetyössä yhdisteltiin kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Kehittävän tutkimuksen ollessa kyseessä yhdistettiin sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuoma osaaminen, valmistuneiden kokemukset sekä työelämän tarpeet yhteen, monin eri tavoin aineistoja yhdistellen ja analysoiden (Kuvio 10). Jokaisella näkökulmalla oli oma merkittävä roolinsa siinä, että tutkimuksen tavoite pystyttiin saavuttamaan.

Aineistotriangulaation avulla pystyttiin vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin kattavasti. Aineistotriangulaatiossa on kyse siitä, että yhdistellään ja hyödynnetään monia eri aineistoja tutkimuskysymyksiin vastattaessa. Opinnäytetyön tutkimusaineisto koostui kyselystä ja työpaikkaseurannan ilmoituksista. Myös

²⁴ Mukailleen lähteestä Viinamäki 2007, 175.

julkisia tilastoja hyödynnettiin (ammattibarometri ja tilastokeskus) taustoittamaan opinnäytetyötä ja vertailemalla tilastoja kyselylomakkeella kerätyn aineiston tuloksiin. Aineistot olivat sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia. Aineistotriangulaatiota toteuttaessa katoanalyysin tekeminen jokaisen aineiston kohdalla on tärkeä vaihe tutkimusprosessissa. Katoanalyysi tehdään sekä ennakkoon, että jälkikäteen. (Viinamäki 2007, 181–182.) Ennakkoon tehtävään katoanalyysiin liittyi opinnäytetyöhön soveltuvien aineiston keruumenetelmien valinta ja jälkikäteen tehtävään katoanalyysiin saatu vastausprosentti, mihin kiinnitettiin huomiota myös jo aiemmin tehtyjä tutkimuksia ja selvityksiä hyödynnettäessä.

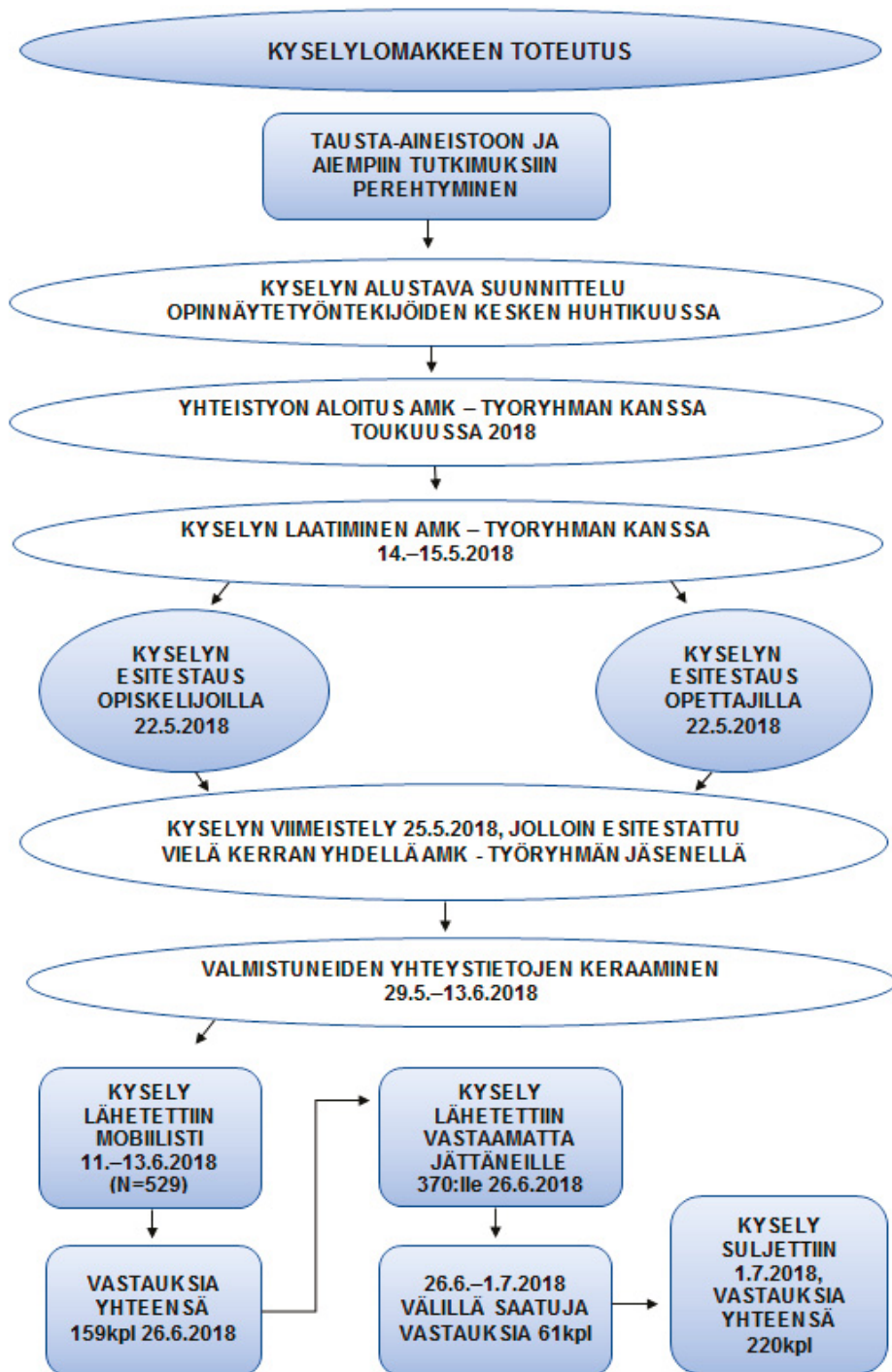
Metodologinen triangulaatio toteutui opinnäytetyössä hyödyntämällä erilaisia aineistoja ja hankkimalla niitä eri tavoin, sekä erilaisia tutkimusmenetelmiä yhdistäen. (Viinamäki 2007, 184–185). Metodologisessa triangulaatiossa kysymyksiin voidaan vastata sekä määrällisesti, että laadullisesti. Aineistojen moninaisuudesta johtuen tutkimuskysymyksiä täsmennettiin opinnäytetyön edetessä. Opinnäytetyössä hyödynnettiin kyselylomakkeen eri toteuttamistapoja esimerkiksi kysymällä sama kysymys eri tavoin, monivalintakysymyksenä ja väittämänä matriisissa. Tavoitteena oli saada metodologisen triangulaation eri osa-alueet vuoropuheluun keskenään tutkimustuloksia esiteltäessä.

Opinnäytetyön tutkimusasetelma koostui sekä mikro- että makrotason tiedoista (Layder 1993, 72). Mikro- eli yksilötaso koostui kyselyn tuloksista, kuten vastaajien kokemuksista. Makro- eli rakennetasoa puolestaan edustivat valtakunnalliset tilastot tutkittavasta aiheesta. Triangulatiivinen tutkimusasetelma oli haastava toteutettava, koska siinä tulee hallita tutkimuksen tekeminen niin monista eri lähtökohdista käsin.

4.2 Aineiston keruumenetelmät

Kyselylomake

Pääasiallinen aineiston keruumenetelmä opinnäytetyössä oli kysely. Kyselylomakkeen valmistelu aloitettiin keväällä 2018. Liikkeellelähtö tapahtui aiempaan tutkimustietoon perehtymällä. Kyselyn suunnittelussa hyödynnettiin Linnanvirran vuonna 2013 tekemää selvitystä Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden kokemuksista urakehityksestään ja tutkinnon suorittamisesta sekä Viinamäen vuonna 2008 tekemää tutkimusta sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden koulutus- ja työmarkkina-asemasta (Linnanvirta 2013; Viinamäki & Pohjola 2016, 124–135).

Kuvio 11. Kyselylomakkeen toteutuksen kulku.

Kuviossa 11 on kuvattuna aikajanallisesti kyselylomakkeen toteutuksen eri vaiheet. Alkuvaiheen jälkeen suunniteltiin kysymyksiä, jotka vastaisivat asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Samoihin aikoihin sosiaalialan AMK-verkosto oli antanut tehtäväksi Lapin AMK:n, Laurea AMK:n, Turun AMK:n ja YH Arcada:n yliopettajille selvittää sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoille sijoittumista, sekä ennakoida heidän sote -uudistuksen jälkeistä

työmarkkinapaikkaansa. Vastausväsymyksen välttämiseksi päädyttiin tekemään yhteinen kysely, mikä palvelisi samanaikaisesti sekä opinnäytetyön tekemistä, että sosiaalialan AMK -verkoston toimeksiantoa.

Kyselyn otosjoukon muodostivat neljä Suomessa toimivaa ammattikorkeakoulua: Lapin AMK, Oulun AMK, YH Arcada sekä Laurea AMK. Turun osalta valmistuneiden yhteistietoja emme saaneet juuri uudistetun tietosuojalain tulkitseminen vuoksi, jolloin Turusta valmistuneet jäivät pois tutkimusjoukosta. Alueellisesti korkeakoulut ovat sijoittuneet niin, että Lapin ja Oulun AMK:t ovat Suomen pohjoisimmat AMK:t ja YH Arcada ja Laurea AMK ovat sijoittuneet Etelä-Suomen alueelle. Tutkimusjoukkoon kuuluvat olivat kaikki suorittaneet sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kevääseen 2018 mennessä. Kysely lähetettiin yhteensä 529:lle sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneelle ja kyselyyn saatiin 220 vastausta.

Vastauksista 215 hyväksyttiin tutkimusaineistoksi, joten vastausprosentiksi muodostui 40,6. Viisi vastaajaa eivät olleet vastanneet, missä ammattikorkeakoulussa olivat tutkinnon suorittaneet ja tämän puutteellisen vastauksen vuoksi heidän vastauksensa hylättiin. Puutteellisten vastausten antajien määrä oli pieni vastausprosenttiin nähden, joten sillä ei ollut tutkimuksen kannalta vaikutusta lopputuloksiin. Ristiintaulukoitaessa tuloksia otettiin huomioon aina vain ne tulokset, joissa vastaaja oli vastannut jokaiseen ristiintaulukoitavaan muuttujaan. Puuttuvia vastauksia oli yleisesti ottaen vähän ja kaikkien vastaajien määrä on ilmoitettu tuloksissa erikseen (n=).

Kyselylomake (Liite 2) sisälsi yhteensä 20 kysymystä, jotka olivat sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä sekä matriisissa olevia väittämiä. Kysymykset pyrittiin muotoilemaan niin, että kysymykseen oli helppo ja selkeä vastata (Heikkilä 2014, 45–46). Kyselyssä käytettiin aiemmin hyväksi todettuja kysymyksiä varmistaksemme, että kysymykset ovat sisällöllisesti oikeanlaisia sekä, että ne ovat myös mielekkäitä analyysin kannalta (Vehkalahti 2014, 20). Näin mahdollistui myös vertailu aiempiin tutkimustuloksiin. Kyselylomake saatettiin lopulliseen muotoonsa yhteistyössä omaa selvitystään tekevien yliopettajien kanssa, mikä lisäsi kyselyn laadukkuutta, koska kyseessä oli kokeneita, useita tutkimuksia jo aiemmin tehneitä ammattilaisia.

Kyselylomake rakentui niin, että aluksi taustoitettiin valmistuneiden valmistumisajankohta, koulutusohjelma, tutkinnon järjestänyt ammattikorkeakoulu sekä tämänhetkinen työsuhde. Taustatietojen jälkeen kyselylomake eteni tutkinnon suorittamisen jälkeiseen työmarkkinoilla toimimiseen liittyviin kysymyksiin. Seuraavaksi oli AMK -työryhmän selvitykseen tarvittavia tulevaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Lopuksi oli mahdollista antaa palautetta ja kehittämisehdotuksia tutkintoa järjestäville ammattikorkeakouluille sekä työnantajille, jotka voisivat periaatteessa palkata sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita.

Kysely toteutettiin teknisesti Webropol -ohjelmalla ja oli mobiililaitteella vastattavissa. Kysely esitettiin toukokuussa 2018 Lapin ammattikorkeakoulun sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoa opiskelevien ryhmällä. Esitelmä lisäsi kysymysten asettelun ymmärrettävyyttä ja myös saatujen vastausten luotettavuutta. Kyselyn esitelmä antoi hyviä huomioita vastausvaihtoehtojen asettelun suhteen. Kyselylomake oli rakennettu niin, että kysymyksiin ei ollut pakollista vastata. Lomakkeelle pystyi myös palaamaan myöhemmin, joka mahdollisti vastausten täydentämisen tai muuttamisen ennen kyselyn lähettämistä. Lähettämisen jälkeen kyselylinkki sulkeutui, eikä lomakkeelle ollut enää mahdollista palata. Kysymysten vapaaehtoisuuden vuoksi jokaisessa kysymyksessä vastausprosentti ei ollut 100%. Vapaaehtoisuudella pyrittiin siihen, että yksikkökadot olivat mahdollisuuksien mukaan vältettävissä ja näin mieluummin otettiin vastaan eräkatot joidenkin kysymysten osalta (Alkula ym. 1994, 112–113). Kysely lähetettiin kesäkuussa kaikille otosjoukkoon kuuluville, jotka olivat suorittaneet sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kevääseen 2018 mennessä.

Käytännön toteutus tapahtui siten, että tutkinnon suorittaneet saivat tekstiviestin, mikä sisälsi linkin kyselylomakkeeseen. Tekstiviestillä lähestymisen koettiin olevan sopiva ja luonteva ratkaisu, koska oletettiin kohderyhmän olevan aktiivisia älypuhelimien käyttäjiä. Kyselyn toteuttaminen mobiilisti oli nopein, järkevin ja helpoin vaihtoehto aineiston keräämiseksi, koska kyseessä oli suhteellisen suuri joukko (Heikkilä 2014, 17). Tätä aineistonkeruumenetelmää käytettäessä aiheutui kustannuksia tekstiviestitse lähetetyn kyselyn vuoksi.

Kyselylomakkeella saadut vastaukset käsiteltiin anonymisti, mikä tuotiin myös saatekirjeessä esiin. Lisäksi saatekirjeessä tuotiin esille, mistä valmistuneiden yhteystiedot oli saatu, mitä varten tietoja kerätään sekä mihin vastauksia tullaan

käyttämään. Kyselyn saatekirje muodostui kahdesta osasta (Liite 2). Opinnäytetyön valmistuttua kerätty aineisto sekä yhteystiedot hävitettiin.

Työpaikkailmoitusten seuranta

Toisena aineistonkeruun menetelmänä opinnäytetyössä käytettiin valmisaineistoa täydentämään ja syventämään kyselyn tuloksia sekä tuomaan uutta näkökulmaa. Valmisaineistona käytettiin työ- ja elinkeinopalveluiden sivustolla ilmoitettuja sosiaalialan avoimia työpaikkailmoituksia, joista suoritettiin seuranta.

Kuvio 12. Työpaikkailmoitusten seurannan kulku.

Tutkimusaineistoa kerättiin työ- ja elinkeinopalveluiden www-sivustolta työpaikkailmoituksia seuraamalla koko Suomen laajuisesti neljän kuukauden ajan (Kuvio 12). TE-palveluiden www-sivut ovat suosittu sivusto seurata työpaikkailmoituksia, joten kyseisen sivuston seuranta oli luonteva valinta. Työ- ja elinkeinopalveluiden www-sivustolla työnantajat ilmoittavat avoinna olevista työpaikoista, joita työnhakijat voivat seurata. Hakusanat seurannalle olivat “sosiaaliala ylempi” ja

”sosiaaliala yamk”. Kyseisillä hakusanoilla löytyi 62 ilmoitusta, mutta lähempää tarkastelua tehdessä ilmoituksista 14 jäi pois, koska kyseisiin työtehtäviin tarvittiin lisäksi lisäkoulutusta tai ”sosiaaliala ylempi” viittasi hakemuksessa yliopisto-opintoihin. Lopulta työpaikkailmoituksista valikoitui tutkimusaineistoksi 48 ilmoitusta. Työpaikkailmoitusten seuranta mahdollisti sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuoman osaamisen vertailun työelämän tarpeisiin.

Aineistoa opinnäytetyöhön syntyi kahdella eri menetelmällä hankittuna sekä monia eri lähteitä hyödyntämällä. Pääaineiston muodostivat kyselylomakkeella saadut vastaukset sekä työpaikkaseurannasta saadut tiedot. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita on tutkittu jonkin verran erilaisissa tutkimuksissa ja selvityksissä, mutta viimeaikaista tietoa ei ole saatavilla. Aiempia selvityksiä hyödynnettiin kyselylomakkeen suunnittelussa. Opinnäytetyössä saatuja tuloksia ei voida yleistää, koska otosjoukko ei ole tarpeeksi kattava.

4.3 Aineiston analyysi

Aineistoa analysoitaessa on tärkeää tutustua hyvin käytössä olevaan aineistoon. Aineistoa lähdetään analysoimaan siitä näkökulmasta, mitkä ovat tutkimukselle tai kehittämiskohteelle asetetut kehittämis- tai tutkimuskysymykset. Aineistoa prosessin aikana kertyy yleensä runsaasti, ja osan aineistosta voi jättää käyttämättä. Aineisto voidaan jakaa kvantitatiiviseen eli määrälliseen ja kvalitatiiviseen eli laadulliseen aineistoon. Kvantitatiivisessa aineistossa aineisto on helposti muutettavissa numeroiksi, kun taas kvalitatiivisessa aineistossa aineisto on yleensä aina sanoin ilmaistu. Aineiston käsittely on erilaista, mutta perusajatus aineiston käsittelyssä on sama. (Robson 2001, 169–170.)

Triangulatiivista tutkimusasetelmaa käytettäessä aineiston analysointia määrittelee se, millaiseen triangulaatioon tutkimus perustuu (Viinamäki 2007, 187). Tässä opinnäytetyössä toteutui monta erilaista triangulaation asetelmaa, joten myös analysointitapoja tarvittiin useita erilaisia. Haettaessa tutkimuskysymyksiin vastauksia, kerättiin eri aineistoista vain ne asiat, jotka edesauttoivat kysymyksiin vastaamista ja tutkimuksen tavoitteiden toteutumista.

Lähdettäessä analysoimaan määrällistä aineistoa on tavanomaista kuvata ja tulkita tilastollisesti, numeroiden avulla sekä havainnollistaa kuvin (Nummenmaa,

Konttinen, Kuusinen & Leskinen 1997, 45). Kyselylomake rakentui monivalinta- ja avoimista kysymyksistä sekä matriisin väittämistä. Matriisissa mittauskohteet eli väittämät olivat riveillä ja sarakkeissa olivat luvut 1–5, joilla haettiin väittämien paikkansapitävyyttä. Monivalintakysymyksiä ja matriisin väittämiä analysoitiin tilastollisen kuvaavan analyysin avulla, millä voidaan kuvata erilaisia määriä, yleisyyttä sekä jakaantumista eri luokkiin (Jyväskylän yliopisto 2015). Kyselylomakkeen aineisto siirrettiin Excel-taulukkolaskentaohjelmaan, missä vastaukset tarkistettiin, jatkokäsiteltiin numeeriseen muotoon sekä teemoiteltiin ja luokiteltiin. Aineistoihin palattiin useita kertoja, koska erilaisten muuttujien ja aineiston runsauden vuoksi käsittelyssä ja analysoitavana oli aina vain osa aineistosta kerrallaan.

Opinnäytetyön tutkimuskysymysten asettelussa pyrittiin vastaamaan kysymyksiin, miten ja minkälainen. Syvällisemmän analyysin saavuttamiseksi kuvattiin eri muuttujien välisiä riippuvuuksia, tavoitteena selittää, mitä tulosten taustalla on. Tutkimuksellisesta näkökulmasta muuttujat voidaan jakaa tausta- ja tutkimusmuuttujiin. Tutkimusmuuttujat liittyvät välittömästi tutkittavaan ilmiöön, kun taas taustamuuttujat antavat yleisempää tietoa tutkimusjoukosta. Käytännössä jako ei kuitenkaan ole täysin yksiselitteinen. Taustamuuttujina käytettiin ammattikorkeakouluja, joissa tutkinnot oli suoritettu, suoritettuja koulutusohjelmia, valmistumisvuotta, työskentelysektoreita sekä työskentelynimikkeitä. Muuttujien välisiä riippuvuuksia kuvattiin ristiintaulukoinnin avulla tutkimuskysymys kerrallaan. Analysoinnissa käytettiin myös elaborointia, jotta oli mahdollista nähdä, onko mukaan otetuilla kolmansilla muuttujilla vaikutusta kahden muuttujan väliseen yhteyteen. (Alkula ym. 1994, 175–181.) Näin aineistoa pystyttiin analysoimaan laajemmin sekä selittämään ilmiöiden merkityksiä ja yhteyksiä toisiinsa.

Laadullista aineistoa kerättiin kyselyn avoimilla vastauksilla sekä työ- ja elinkeinopalveluiden www-sivuilta avoimia työpaikkailmoituksia seuraamalla. Aineistot analysoitiin sisällönanalyysin avulla, jolloin aineistoja tarkasteltiin yhtäläisyyksiä ja eroja etsien. Tuomi ja Sarajärvi (2002) jakavat sisällönanalyysin sisällön erittelyyn, joka tarkoittaa tekstiaineiston käsittelyä kvantitatiivisin menetelmin sekä varsinaiseen sisällönanalyysiin, jolla tarkoitetaan tekstiaineiston tutkimista laadullisesti. Tässä tutkimuksessa käytettiin kumpaakin menetelmää. Sisällönanalyysi voi siis tarkoittaa laadullista sisällönanalyysia sekä sisällön määrällistä erittelyä. Näitä molempia voidaan hyödyntää samaa aineistoa analysoidessa.

Sisällönanalyysia on mahdollista jatkaa tuottamalla esimerkiksi sanallisesti kuvastusta aineistosta määrällisiä tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 103, 118–119.)

Kyselylomakkeen avoimissa kysymyksissä tulee ottaa huomioon, että avointen kysymysten esittäminen saattaa houkutella vastaajaa jättämään kokonaan vastaamatta kysymykseen. Avoimiin vastauksiin vastataan yleisesti ottaen huonosti, mutta tässä kyselyssä tulos oli toisin. Avoimista vastauksista saatiin kattavaa tietoa vastaten tutkimuskysymyksiin. Avoimista vastauksista on myös mahdollista saada tietoa sellaisiin asioihin, joita ei olla etukäteen ajateltu. (Heikkilä 2014, 35.)

Analyysin tavoite oli esittää selkeä vastaus asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Aineiston laadullinen käsittely perustui luokitteluun, loogiseen päättelyyn ja tulosten tulkintaan. Laadullisen aineiston kanssa sisällönanalyysia tehdään väistämättäkin tutkimusprosessin jokaisessa vaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103–109.) Valmisaineistoja analysoitiin teemoittelun avulla, jolloin aineisto pilkottiin ja järjesteltiin systemaattisesti eri aihepiirien mukaisesti (Moilanen & Räihä 2001, 53–54). Teemoittelua on mahdollista tehdä monella tapaa. Teemat voivat koostua etukäteen suunnitelluista, aineistonkeruuvaiheessa määritellyistä teemoista tai aineistosta voi löytyä analyysivaiheessa täysin uusia teemakokonaisuuksia (Puusa 2011, 121).

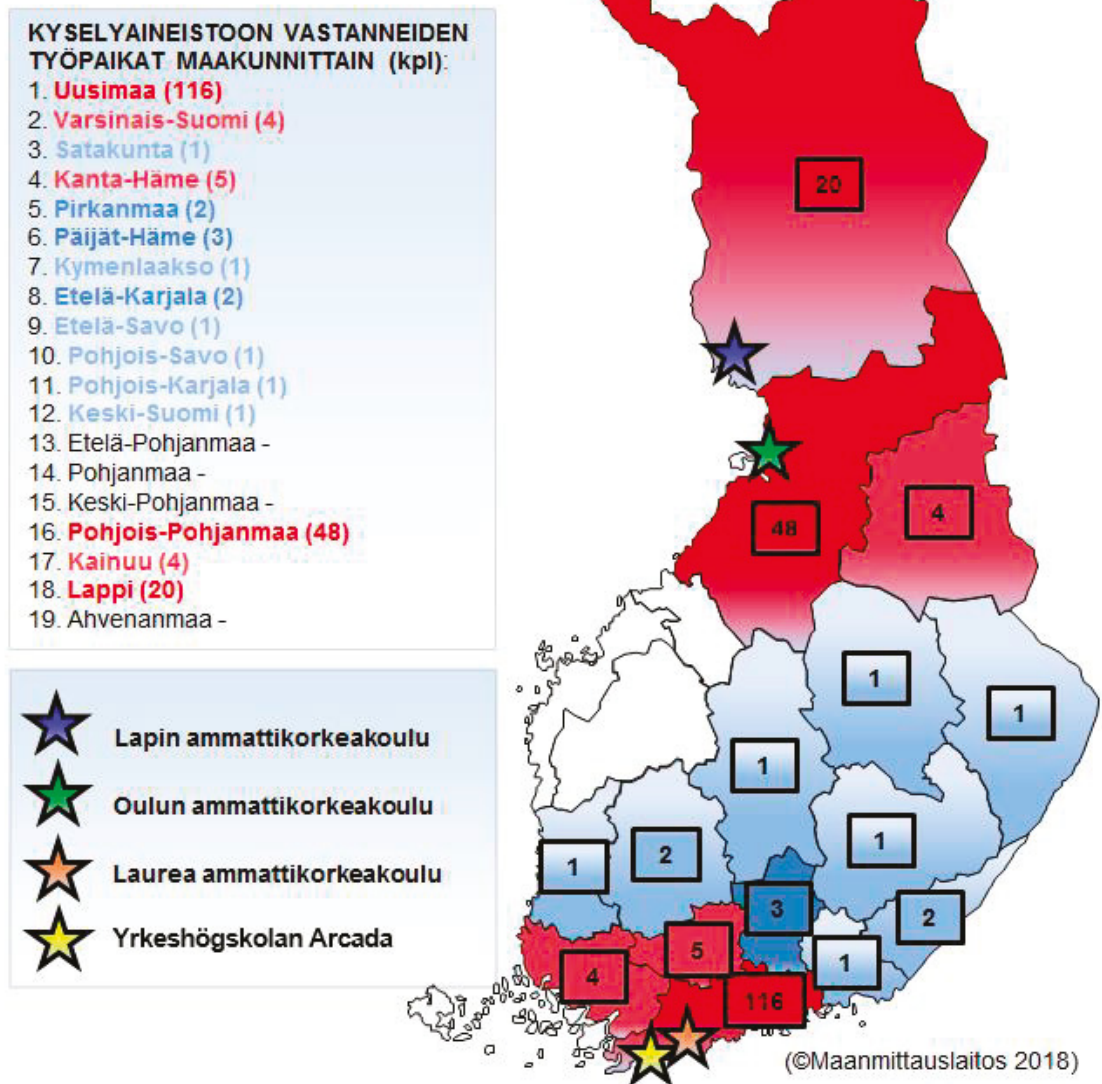
4.4 Kuvaus tutkimusaineistosta

Kyselyyn vastanneista (n=215) sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon oli suorittanut Yrkeshögskolan Arcada:ssa 9 % Laurea ammattikorkeakoulussa 53 %, Lapin ammattikorkeakoulussa 15 % ja Oulun ammattikorkeakoulussa 23 %. Taulukosta 6 käy ilmi vastaajien jakauma ammattikorkeakouluittain.

Taulukko 6. Kyselyyn vastanneet ammattikorkeakouluittain.

	Kysely lähetettiin (N)	Vastauksia saatiin (n)	Vastausprosentti
YH Arcada	37	19	51,4 %
Laurea AMK	324	115	35,5 %
Lapin AMK	89	32	36,0 %
Oulun AMK	84	49	58,3 %
Yhteensä	529	215	40,6 %

Kyselyaineiston henkilöt olivat suorittaneet sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon keväeseen 2018 mennessä. Vastaaajista 50 % oli opiskellut sosiaali- ja terveystieteiden yhteisessä koulutusohjelmassa, 40 % sosiaalialalle suuntaavassa koulutusohjelmassa ja 10 % olivat valinneet kohdan jokin muu. Muu koulutusohjelma piti sisällään seitsemän eri koulutusohjelmaa, mitkä olivat: sosiaali- ja rikosseuraamusala, varhaiskasvatuksen kehittäminen ja johtaminen, kuntoutus, terveyden edistäminen, kehittäminen ja johtaminen, sosiaalialan käytäntöjen asiakaslähtöinen kehittäminen sekä perhekeskeisen varhaiskasvatuksen kehittäminen ja johtaminen.

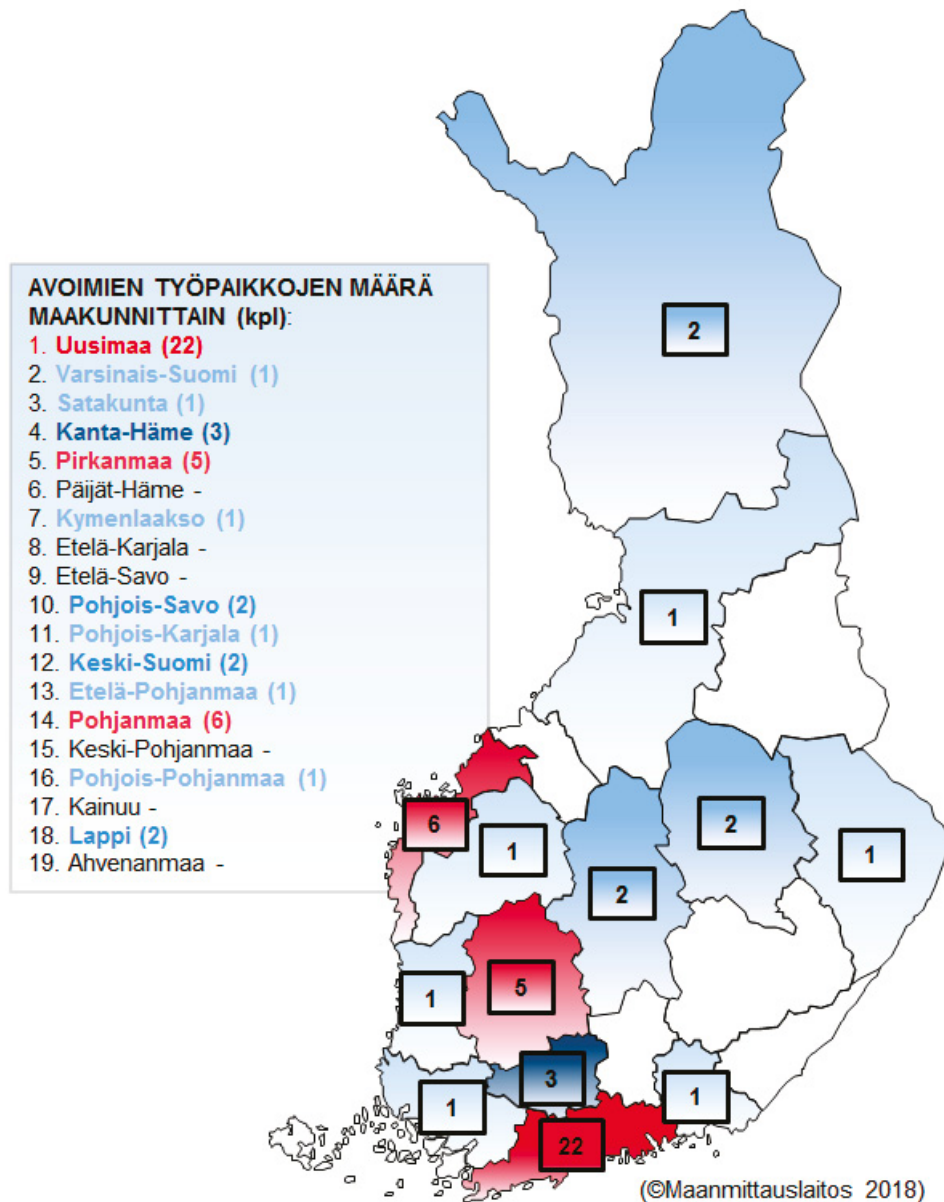

Kartta 1. Kyselyyn vastanneiden sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työpaikkojen sijainnit maakunnittain sekä ammattikorkeakoulut, joista he olivat valmistuneet (n=210).

Kartassa 1 näkyy tutkinnon suorittaneiden nykyisten työpaikkojen sijoittuminen vuoden 2018 maakuntaluokituksen mukaan. Kartasta voi tehdä päätelmän, että valmistuneet jäävät pääsääntöisesti työskentelemään lähelle sitä aluetta, missä he ovat tutkinnon suorittaneet.

Suoritetussa työpaikkaseurannassa alueena oli koko Suomi ja aineistosta on poimittu tutkimuskysymyksiin vastaamisen kannalta oleelliset tiedot. Työpaikkailmoitusten seuranta kesti neljä kuukautta, jonka aikana seuranta tuotti 48 avoimena

olevaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneelle soveltuvaa työpaikkailmoitusta.

Kartta 2. Avoimet työpaikkailmoitukset hakusanoilla ”sosiaaliala ylempi” ja ”sosiaaliala yamk” maakunnittain TE-palveluiden www-sivuilta tehdyllä tarkastelujaksolla 5.3.–5.7.2018 (n=48).

Työpaikkaseurannassa hakukriteereillä oli tavoite löytää niitä työpaikkailmoituksia, joihin sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto tuottaa kelpoisuuden. Seurannan tuottamassa aineistossa (Kartta 2) 6 % avoimista työpaikoista sijaitsi Pohjois-Pohjanmaan sekä Lapin alueella ja 94 % työpaikoista oli sijoittunut muihin maakuntiin, pääasiallisesti Uudellemaalle. Avoinna olleet työpaikat sijoituivat eri sektoreille: kuntasektorille oli avoinna olevia työpaikkoja 29 kpl, yksityisiin sosiaali- ja terveysalan yrityksiin 12 kpl ja järjestöihin, yhdistyksiin ja säätiöihin 7 kpl.

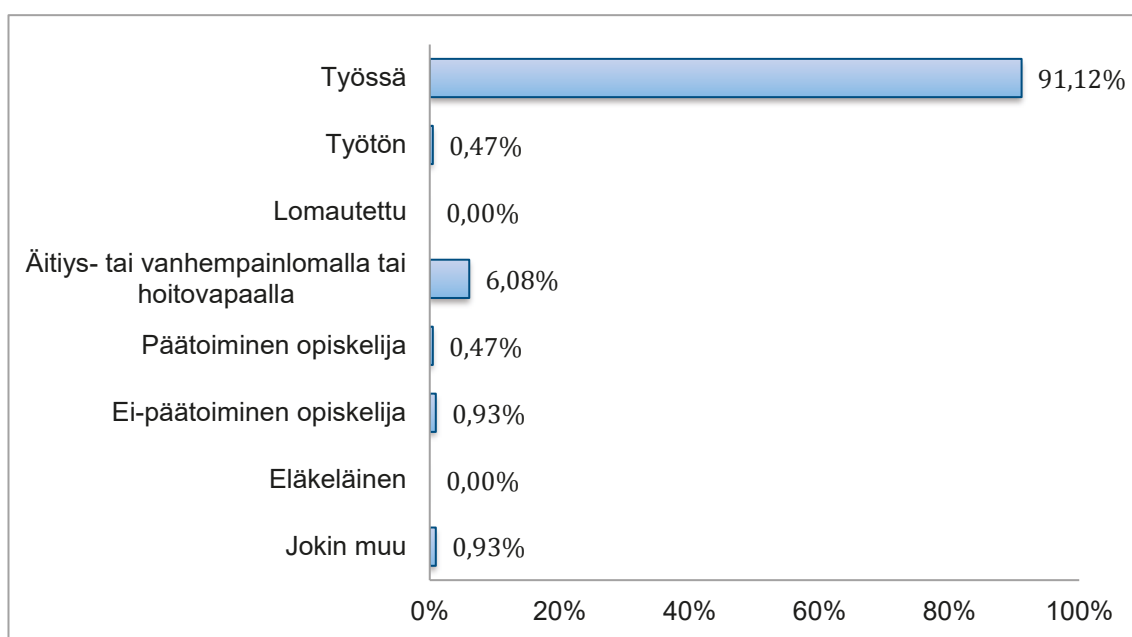
Valtiolla ja seurakunnalla ei ollut sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille yhtään avointa työpaikkailmoitusta seurannan aikana.

Ammattibarometrin (perustuu työ- ja elinkeinotoimistojen työnantajilta ja työnhakijoilta kerättyihin tietoihin) mukaan tarkasteluvälillä tammikuu–kesäkuu vuonna 2018 keskeisimmissä sosiaalialan ammattiryhmissä on ollut pulaa sosiaalialan ohjaajista ja neuvojista Etelä-Pohjanmaan seudulla. Myös tehty seuranta avoimista työpaikoista osoittaa samankaltaisen tuloksen. Lisäksi sosiaalityön erityisasiantuntijoista on ollut pulaa tai on paljon pulaa hakijoista lähes koko maassa, lukuun ottamatta Varsinais-Suomea. Sosiaaliturvaetuuksien käsittelijöistä on ollut pulaa Keski-Suomessa ja Satakunnassa. Lastentarhanopettajista on ollut pulaa Kainuun, Varsinais-Suomen ja Uudenmaan maakunnissa. (Ammattibarometri 2018.)

5 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU

5.1 Työllisyystilanne on erinomainen sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla

Sosionomi (AMK) -tutkinto, kolmen vuoden työkokemus alalta sekä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto antavat yhdessä laajat mahdollisuudet toimia sosiaalialan eri työkentillä. Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä esitettiin, minkälainen vaikutus tutkinnon suorittamisella on ollut työmarkkinoilla toimimiseen? Tuloksia lähdettiin tarkastelemaan senhetkisen työllisyystilanteen kannalta.

Kuvio 13. Tutkinnon suorittaneiden työmarkkinatilanne vuonna 2018 (n=214).

Työmarkkinatilannetta tarkasteltaessa (Kuvio 13) voidaan todeta, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työllistyminen on ollut erinomaista. Kaikista kyselyyn vastanneista (n=214) vain yksi oli vastaushetkellä työttömänä. Tutkinnolla hankittu osaaminen vaikuttaa vastaavan hyvin työelämän tarpeisiin, osaamiselle on selvästi tilausta. Kyselyyn vastanneista yli 97 % oli vastaushetkellä työsuhteessa. Myös muut selvitykset tukevat hyvää työllisyystilannetta, muun muassa Talentian vuoden 2013 urapolkuseelvitykseen vastanneista (n=72) sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneista 58 oli työelämässä (Linnanvirta 2013, 5–6). Myös Arenen selvityksen mukaan, vuosi valmistumisen jälkeen, sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työllisyysprosentti oli 96 % (Arene 2016, 33).

Kaikista vastanneista (n=214) työttömyyshistoriaa oli kertynyt 11 %:lle, mikä kuvastaa työllistymisen hyvää tilannetta. Työttömänä olleet vastasivat työttömyyden kestoksi kolmesta päivästä neljään vuoteen. Työttömyys yhtäjaksoisesti pisimmillään oli kestänyt neljä vuotta, mutta suurimmassa osassa vastauksista työttömyyshistorian kesto oli ollut muutamasta päivästä alle yhdeksään kuukauteen. Kyselyssä selvitettiin valmiilla vastausvaihtoehdoilla tutkinnon suorittamisen jälkeisen työttömyyshistorian mahdollisia syitä. Valmiisiin vastausvaihtoehtoihin oli mahdollista valita yksi tai useampi eri vastaus. Valittuja vastauksia oli eniten perheeseen, terveyteen tai muuhun elämäntilanteeseen liittyvissä syissä. Paikallisen ja alueellisen heikon työmarkkinatilanteen koettiin myös vaikuttavan työttömyyteen. Lisäksi vastaajat olivat arvioineet työttömyyden johtuvan tutkinnon heikosta tunnettuudesta, arvostuksesta sekä suhdeverkostojen puutteesta. Avoimissa palautteissa kouluille, valmistuneet kokivat tutkinnon arvostuksen ja tunnettavuuden muun muassa seuraavanlaisesti:

“Markkinoikaa yamk tutkintoa työnantajapuolelle ja pyrkikää nostamaan sen arvostusta työelämässä” (Laurea AMK, sosiaalialan koulutusohjelma)

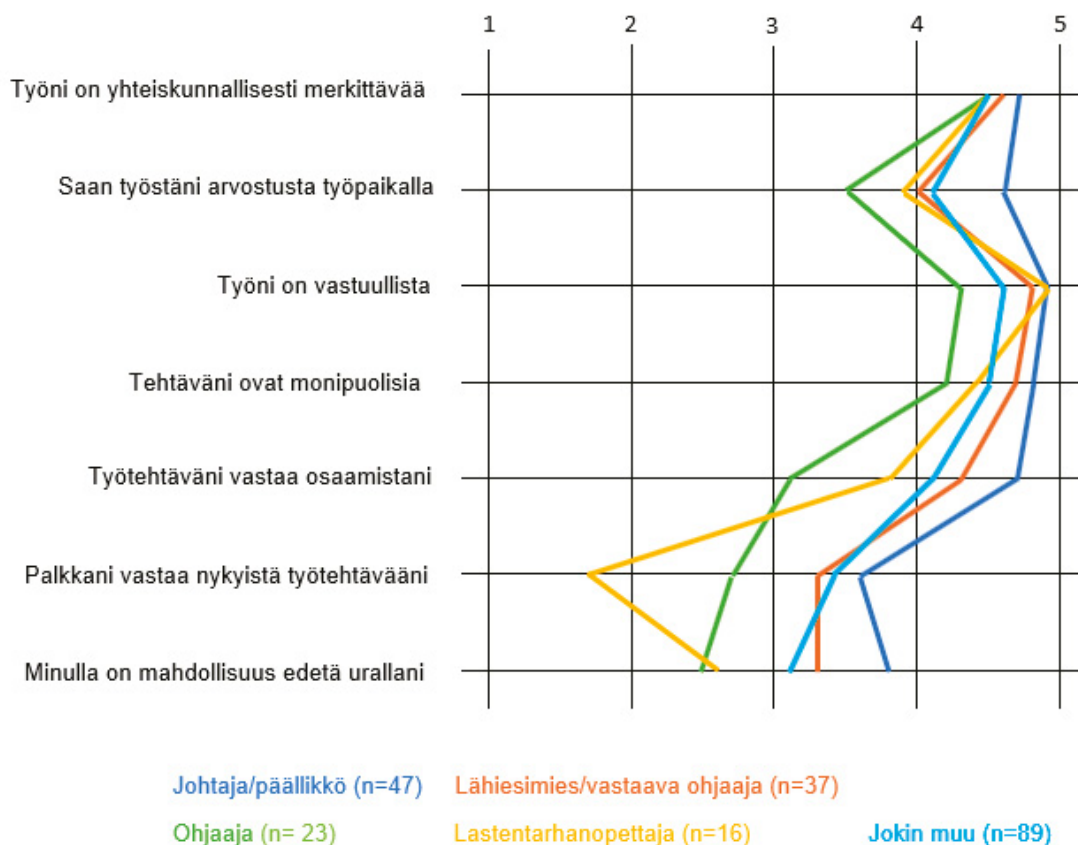
“Tehkää kovasti töitä koulutuksen tunnettavuuden edelleen lisäämiseksi.” (Laurea AMK, sosiaalialan koulutusohjelma)

Työttömyyshistorian selittäviä syitä voi olla, että sosiaaliala on pääsääntöisesti naisvaltainen ala, jolloin perheeseen liittyvissä syissä oletettavasti nainen jää työmarkkinoiden ulkopuolelle. Vaikka työttömyyshistoriaa on ollut sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla, työttömyyden pitkittymisestä ei tarvitse olla huolissaan. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto edellyttää kolmen vuoden alan työkokemuksen ennen tutkinto-opiskelijaksi hakeutumista, jolloin tutkintoa suorittava on jo löytänyt oman alan töitä työmarkkinoilta. Sisällöllisesti (ylempi AMK) -tutkinnon opinnot ovat rakennettu niin, että tehtävät voidaan suunnata työelämään. Esimerkiksi opinnäytetyö on työelämän kehittämistehtävä, joka suositellaan tehtävän rajapinnassa työelämän kanssa. Työelämän kehittämistehtävä vahvistaa (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneen asemoitumista työelämään jo opiskeluvaiheessa, jolloin työttömyys tutkinnon suorittamisen jälkeen minimoituu. Lisäksi koko tutkinto on mahdollista suorittaa oman työn rinnalla, jolloin ennen tutkinnon aloittamista hankittu työpaikka säilyy.

Työllisyysnäkyviä voidaan tarkastella Ammattibarometrin eli työ- ja elinkeinotoimiston puoleksi vuodeksi tekemän arvion näkökulmasta. Arvio perustuu keskeisten ammattiryhmien kehitysnäkemyksiin. Opinnäytetyössä tarkastelussa ovat sosiaalialan keskeisimmät ammattiryhmät: sosiaalialan ohjaajat ja neuvojat, lastentarhanopettajat, sosiaalityön erityisasiantuntijat sekä sosiaaliturvaetuuksien käsitteijät. Ammattiryhmäluokitukset on tehty ISCO (International Standard Classification of Occupations) -luokituksen mukaan. (ISCO 2010.) Näiden keskeisten sosiaalialan ammattiryhmien kannalta ammattibarometrin puolen vuoden alueellinen arvio työllistymisestä kertoo, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla on hyvin töitä tarjolla myös tulevaisuudessa. Sosiaalialan erityisasiantuntijan, sosiaalialan ohjaajien ja neuvojien sekä lastentarhanopettajien tarve sijoittuu Etelä-Suomeen Uudellemaalle, varsinkin Helsingin seudulla tulee olemaan pula hakijoista. Lapin alueelle tarvitaan lastentarhanopettajia sekä sosiaalialan erityisasiantuntijoita. Pohjois-Pohjanmaalle tarvitaan sosiaalialan erityisasiantuntijoita, sosiaalialan ohjaajia ja neuvoja sekä lastentarhanopettajia. (Ammattibarometri 2018.)

5.2 Työtehtävällä merkitystä työn vaikuttavuuden kokemukselle

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon vaikutusta työmarkkinoilla toimimiseen tutkittiin myös valmiiksi aseteltujen väittämien avulla. Kaikkien vastaajien yhteisiä keskiarvoja tarkasteltaessa eniten samaa mieltä oltiin siitä, että nykyiset työtehtävät ovat monipuolisia, vastuullisia ja yhteiskunnallisesti merkittäviä. Suhteellisen moni koki saavansa arvostusta työpaikalla, mutta uralla etenemismahdollisuuksia ei koettu niinkään hyvinä. Ammattinimikeryhmittäin jaoteltuina keskiarvojen takaa paljastui suuria eroja ja siksi seuraavana ovat avattuina väittämien keskiarvot ammattinimikeryhmittäin. Ammattinimikeryhmät oli jaoteltu johtaja/päällikkö, lähiesimies/vastaava ohjaaja, ohjaaja, lastentarhanopettaja ja jokin muu -ryhmään (Liite 4). Tämä sama ammattinimikejaottelu on myös käytössä muissakin esite-tyissä tuloksissa.

Kuvio 14. Väittämät tehtävänimikeryhmittäin sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon jälkeisestä työmarkkinoilla toimimisesta.²⁵

Voidaan huomata (Kuvio 14), että esimiesasemassa toimivien vastaukset olivat melko yhteneväisiä väittämien kohdalla. Esimiehet arvioivat kuitenkin uralla etenemismahdollisuudet jokseenkin heikoiksi, mikä voi johtua siitä, että esimiesasema on jo saavutettu. Myös palkka ei kaikilla esimiesasemassa työskentelevillä vastannut tehtävänkuvaan, 58 % johtajista/päälliköistä ja 41 % lähiesimiehistä/vastaavista ohjaajista olivat sitä mieltä, että palkka vastaa työtehtävää (vastauksilla 4 ja 5). Tutkinnon vaikutusta palkkaukseen analysoidaan laajemmin seuraavassa alaluvussa.

Ohjaajilla ja lastentarhanopettajilla vastaukset jakaantuivat tasaisemmin, sekä eri mieltä, että samaa mieltä -suuntiin. Jokin muu -tehtävänimikeryhmän vastaukset näyttivät asettuvan aika lailla kaikkien keskiarvojen keskelle, tässä ryhmässä oli monipuolisesti eri tehtävänimikkeillä toimivia työntekijöitä, niin johtajia, kuin perus- ja erityistasontyötä tekeviäkin. Kaikki vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että oma työ koetaan yhteiskunnallisesti merkittäväksi. Alla on esimerkkejä avoimista

²⁵ 1=täysin eri mieltä ja 5=täysin samaa mieltä.

vastauksista, joista käy esiin, kuinka laaja-alaisella osaamisella pystytään hallitsemaan yhteiskunnallisia kokonaisuuksia:

“Tarvitaan laaja-alaista koulutusta pirstaleinen yhteiskunnan hallintaan ja olemassa olevien resurssien tehokkaaseen suuntaamiseen. Se pärjää työmarkkinoilla, jolla on hyvät verkostot ja osaamista verkostojen hyödyntämiseen.” (Lapin AMK, sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutusohjelma)

“Meillä on kattava käytännön osaaminen ja laaja-alainen ymmärrys alasta ja yhteiskunnallisista asioista.” (Lapin AMK, sosiaalialan koulutusohjelma)

Lastentarhanopettajien kohdalla on selvä ristiriita siinä, että he kokevat työnsä yhteiskunnallisesti hyvin merkittäväksi, mutta eivät koe saavansa työstänsä tarpeeksi arvostusta esimerkiksi palkkauksen suhteen. Talentian vuonna 2013 jäsenilleen teettämässä urapolkuelvityksessä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille lastentarhanopettajat kokivat saavansa kaikista vähiten arvostusta yhteiskunnallisesti ajatellen (Linnanvirta 2013, 21). Lastentarhanopettajat eivät näe myöskään uralla etenemismahdollisuuksia juuri olevan näköpiirissä. Kysely toteutettiin ennen kuin uusi laki ehti tulla voimaan, minkä seurauksena sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet eivät voi jatkossa edetä päiväkodinjohtajiksi, ilman lisäkoulutautumista (Varhaiskasvatuslain kelpoisuuksia ja henkilöstörakennetta koskevat säännökset 540/2018). Uuden lain myötä vaikuttaa siltä, ettei arvostus ainakaan ole noususuhdanteessa yhteiskunnan taholta. Lastentarhanopettajat kokivat myös työn olevan yhtä vastuullista, kuin mitä johtajat/päälliköt olivat vastanneet. Eli vastuun kokeminen ei aina kulje käsi kädessä esimies- aseman mukanaan tuomien vastuualueiden kanssa. Lastentarhanopettajien vastuu päiväkotityössä on iso, heidän tehdessään arvokasta ja tärkeää ennaltaehkäisevää työtä lasten ja perheiden parissa.

Ohjaajina toimivat kokivat saavansa vähiten arvostusta työpaikallaan. Talentian selvityksessä peräänkuulutettiin työnantajia siitä, että tehdystä työstä tulisi saada arvostusta, esimerkiksi palautetta antamalla (Linnanvirta 2013, 62). Alla poimintoja kyselyn avoimista vastauksista, jotka oli lähetetty työnantajille:

“Arvostusta yamkin suorittaneita kohtaan, niin että uskalletaan antaa vastuuta ja lisätä työtehtäviä. Näin myöskään opittu ei menisi hukkaan.” (Laurea AMK, sosiaalialan koulutusohjelma)

“Antakaa sosionomi (ylempi AMK) koulutustason ja ammattitaidon mukaisia työtehtäviä/töitä.” (YH Arcada, sosiaalialan koulutusohjelma)

Työtehtävät olivat pääsääntöisesti kaikilla monipuoliset. Muutoin samaan tulokseen oli päästy Talentian selvityksessä, mutta siinä lastentarhanopettajina toimivat olivat pitkälti sitä mieltä, että työtehtävät eivät ole monipuolisia (Linnanvirta 2013, 25–26). Sen lisäksi, että työtehtävät olivat monipuolisia nykyisissä työtehtävissä, havaittiin työpaikkaseurannassa, että töitä oli tarjolla monipuolisesti erilaisissa työtehtävissä. Kaikki työpaikkaseurannan ammattinimikkeet ovat lueteltuina yhteenveto ja johtopäätökset -osiossa. Alla poiminta avoimista vastauksista:

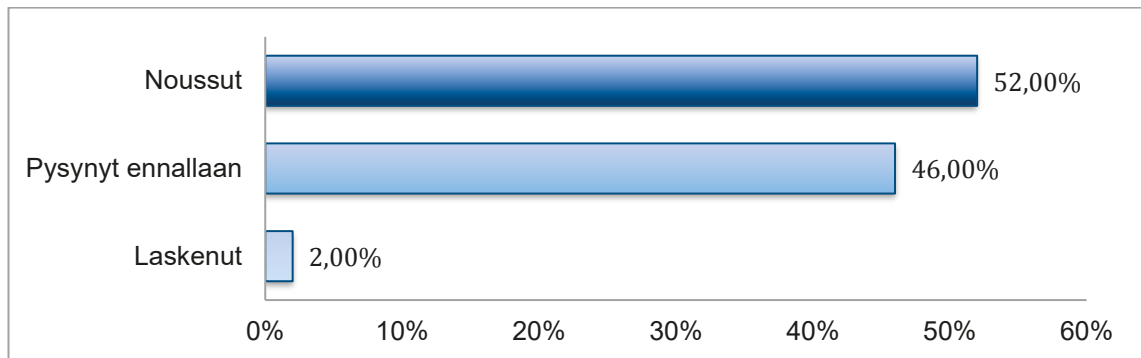
“Ylemmän tutkinnon suorittaneille on laaja ja monipuolinen kenttä tarjolla työelämässä. Pitää olla rohkea ja hakea ja mennä eteenpäin.”
(Laurea AMK, sosiaali- ja terveystieteiden yhteinen koulutusohjelma)

Uralla etenemismahdollisuuksiin vastanneissa jokin muu -ryhmässä vastaukset jakaantuivat siten, että koulukuraattorit kokivat, ettei heillä ole juurikaan mahdollisuuksia edetä uralla. Vastaavana kuraattorina voi lain mukaan toimia ainoastaan laillistettu sosiaalityöntekijä (Valvira 2017). Ne, jotka ajattelivat uralla etenemisen olevan mahdollista, olivat osittain jatkokouluttautuneet vielä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon jälkeen tai olivat erityis- ja kehittämisasiantuntijatehtävissä. Yksityisissä sosiaalialan yrityksissä työskentelevät kokivat eniten, että heillä on mahdollista edetä uralla. Heistä (n=27) 59 % olivat vastanneet matriisissa kohdan 4 tai 5. Vastaavat luvut olivat valtiolla työskentelevillä (n=21) 38 % ja kunnalla (n=105) 36 %.

5.3 Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnolla mahdollisuus parempaan palkkaan

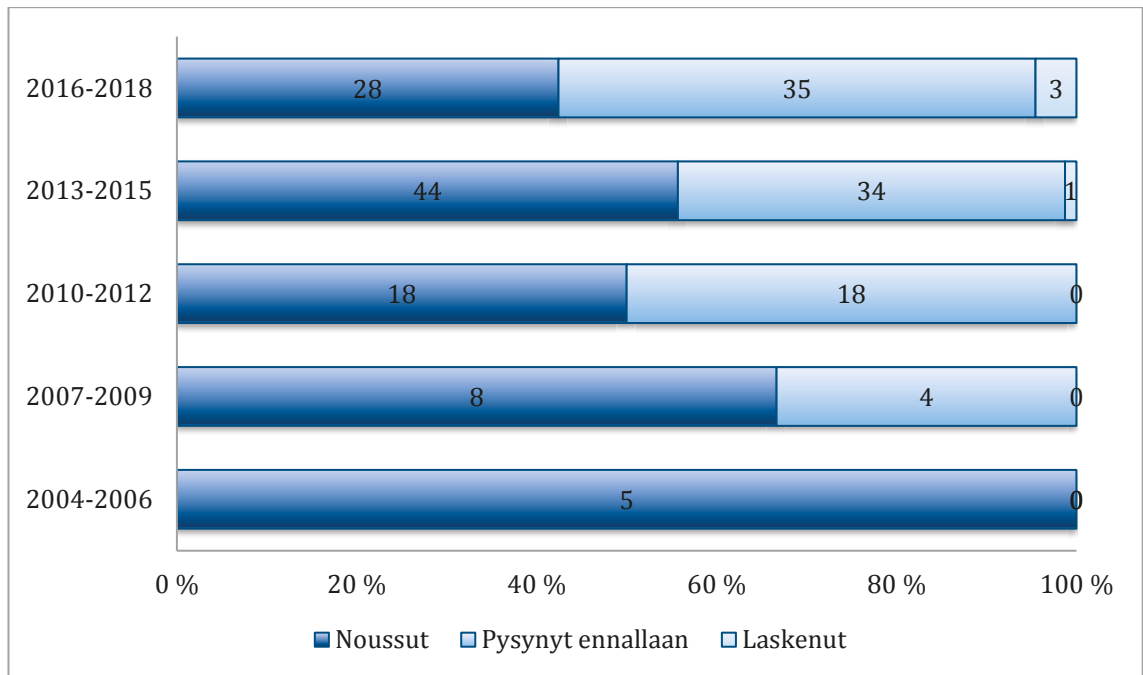
Kyselyn avulla selvitettiin sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen vaikutusta palkkatasoon. Vaikutusta selvitettiin tutkinnon jälkeen tapahtuneiden palkkatasojen muutosten sekä valmistuneiden keskimääräisten tehtäväkohtaisten bruttopalkkojen avulla. Kyselyyn vastanneiden (n=207) kuukausikohtainen mediaaniansio (suuruusjärjestykseen järjestetyistä palkoista keskimäinen) oli 3084 € ja keskiarvo 3233 €. Vaihteluväli palkoissa oli 2300 eurosta 5689 euroon. Yli puolet kyselyyn vastanneista työskenteli Uudenmaan maakunnassa, joten palkkaeroja selittää osaltaan pääkaupunkiseudun palkkaluokitus. Pääkaupunkiseudulla palkkaluokitus on pääkaupunkiseudun palkkaryhmittelyn mukaisesti

suurempi tarkoituksenaan pienentää palkansaajien elinkustannuseroja. Palkkoihin voi vaikuttaa myös erilaisten palkkausjärjestelmien käyttö eri työskentelysektoreilla. Talentian 2013 tekemässä selvityksessä vastaajien keskimääräinen kuukausipalkka oli noin 2935 € (Linnanvirta 2013, 11). Palkat ovat kuitenkin vertailukelpoisia tilastokeskuksen palkkarakennevertailussa, jossa vuonna 2017 yleisin kokonaisansio oli 2600 € (Tilastokeskus 2018). Sosiaalialan palkoissa voidaan selvitysten perusteella havaita pientä nousua, joka on kuitenkin vähäistä siihen nähden, että Talentian selvityksestä on kulunut jo viisi vuotta. Eroa voidaan selittää osittain myös sillä, että uusia työehtosopimuksia tehtäessä palkkatasot nousivat.

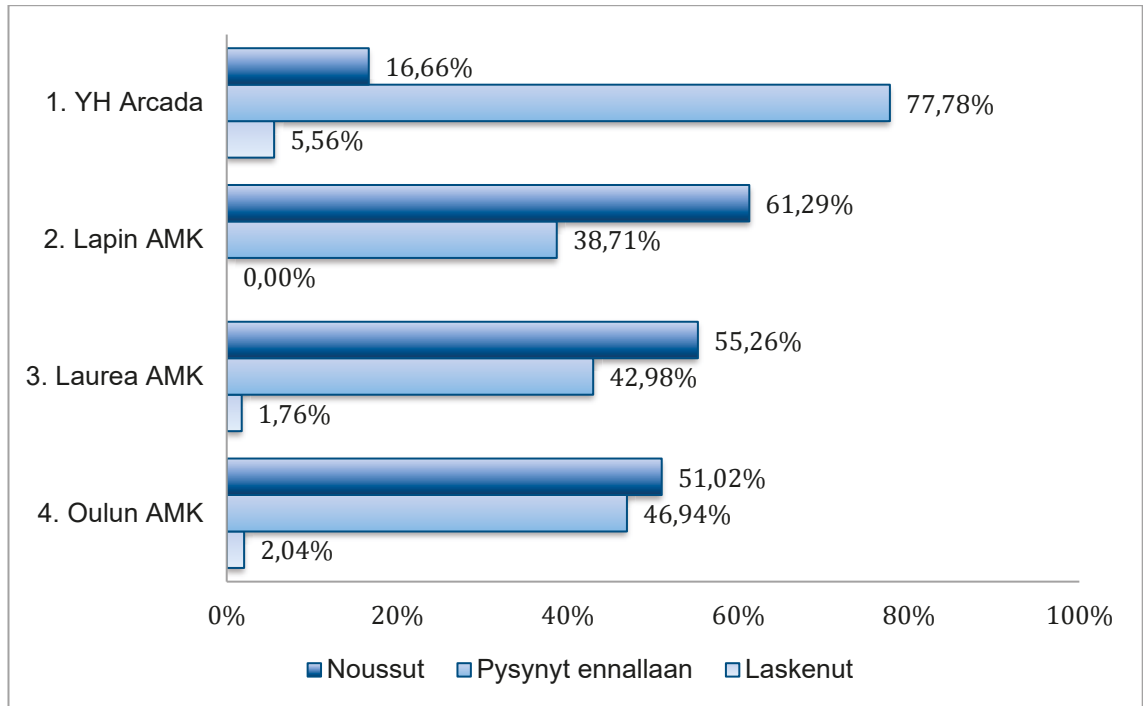
Kuvio 15. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon vaikutus palkkatasoon kyselyyn vastanneilla (n=212).

Kyselyyn vastanneista suhteellisesti suurin osa (n=110) ilmoitti palkkansa nousseen sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen (Kuvio 15). Vuonna 2009 tehdyn selvityksen mukaan työnantajien (n=102) näkökulmasta 20 % oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä sen kanssa, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaminen parantaa palkkaa (Rantanen ym. 2010, 77). Tästä voidaan tulkita, että palkkataso kehitys on ollut myönteistä ja kehitystä on tapahtunut runsaammin edellisen selvityksen jälkeen.

Kuvio 16. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon vaikutus palkkatasoon tutkinnon suorittamisen jälkeen valmistumisvuosien mukaisesti (n=198).

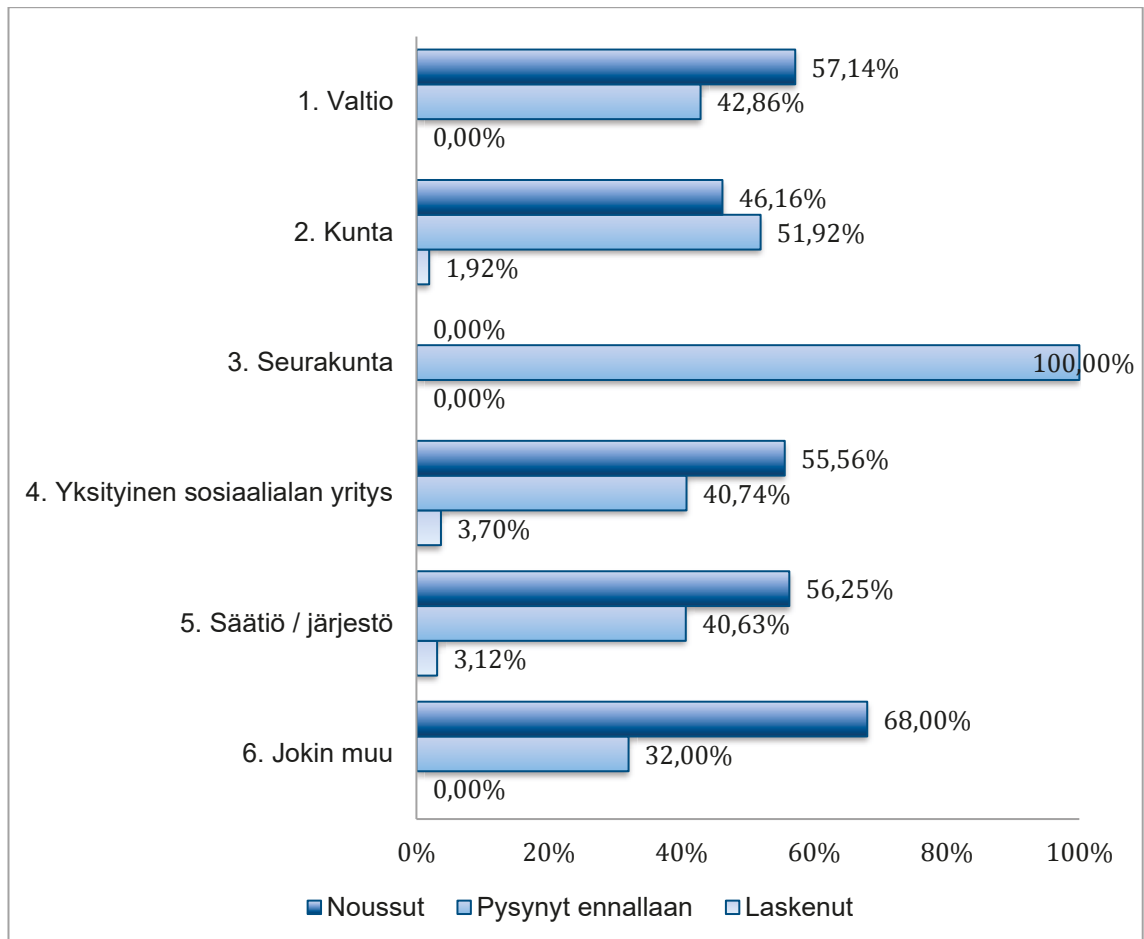
Tutkinnon vaikutusta palkkatasoon valmistumisvuosien mukaisesti tarkasteltaessa (Kuvio 16) voidaan todeta, että ennen vuotta 2010 valmistuneilla on suhteellisesti suuremmalla osalla noussut palkka valmistumisen jälkeen. Palkan nousuun voi liittyä työvuosien tuomat kokemuslisät sekä mahdolliset lisäkoulutuksen tuomat lisäansiot. Viime vuosina valmistuneista lähes joka kolmannella oli noussut palkka. Tutkinnon suorittaminen ei takaa automaattisesti palkan nousua, vaan palkkaa nostavia tekijöitä voi kouluttautumisen lisäksi olla henkilökohtaiset ja/tai työkokemukseen perustuvat osuudet, mahdolliset tulospalkkausosat sekä erilaiset muut lisät.

Kuvio 17. Ammattikorkeakouluittain palkkojen kehitys sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen (n=212).

Ristiintaulukoitaessa ammattikorkeakoulujen välisiä eroavaisuuksia kävi ilmi, että suhteellisesti eniten palkka oli noussut Lapin AMK:sta valmistuneilla ja vähiten YH Arcada:sta valmistuneilla (Kuvio 17). Palkan nousua Lapin AMK:sta valmistuneiden kohdalla selittää mahdollisesti se, että suurin osa heistä työskenteli esimiestehtävissä. YH Arcada:n matalaa prosenttilukua puolestaan selittää se, että valmistuneet työskentelivät pääsääntöisesti ohjaajina. Koulutusohjelmittain vertailtuna mainittavia eroavaisuuksia ei ollut.

Kuvio 18. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työskentelysektorikohtainen vertailu palkan suhteen (n=211).

Työnantajasektoreittain tarkasteltuna (Kuvio 18) tulokset tukevat welfare mix -mallin mukaista ajattelua, jossa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla on valmiuksia työskennellä laajasti eri työskentelysektoreilla (Viinamäki & Rantanen 2010, 88) ja palkkatason nousua on tapahtunut lähes jokaisella sektorilla. Jokin muu -vastaukset sisälsivät palkkojen nousun osalta kahdeksan kunta- tai koulutuskuntayhtymä vastausta, yksityisen opiston sekä oppilaitoksen, yrityksen, jota ei ollut tarkemmin määritellyt, Kelan, sairaanhoitopiirin, sosiaalivakuutuslaitoksen sekä yhdistystoimintaa.

Esimiestehtävillä palkkatasoa nostava vaikutus

Palkkoja sekä palkkojen nousua tehtävänimikkeittäin vertaillen tuloksista ilmeni, että palkkatason nousua oli tapahtunut lähes kaikissa tehtävänimikeryhmissä. Suurin osa vastaajista, joiden palkkataso oli noussut (n=110) sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen toimivat jonkinasteisissa johto- tai esimiestehtävissä. Myös suhteellisesti tarkasteltuna voidaan todeta, että

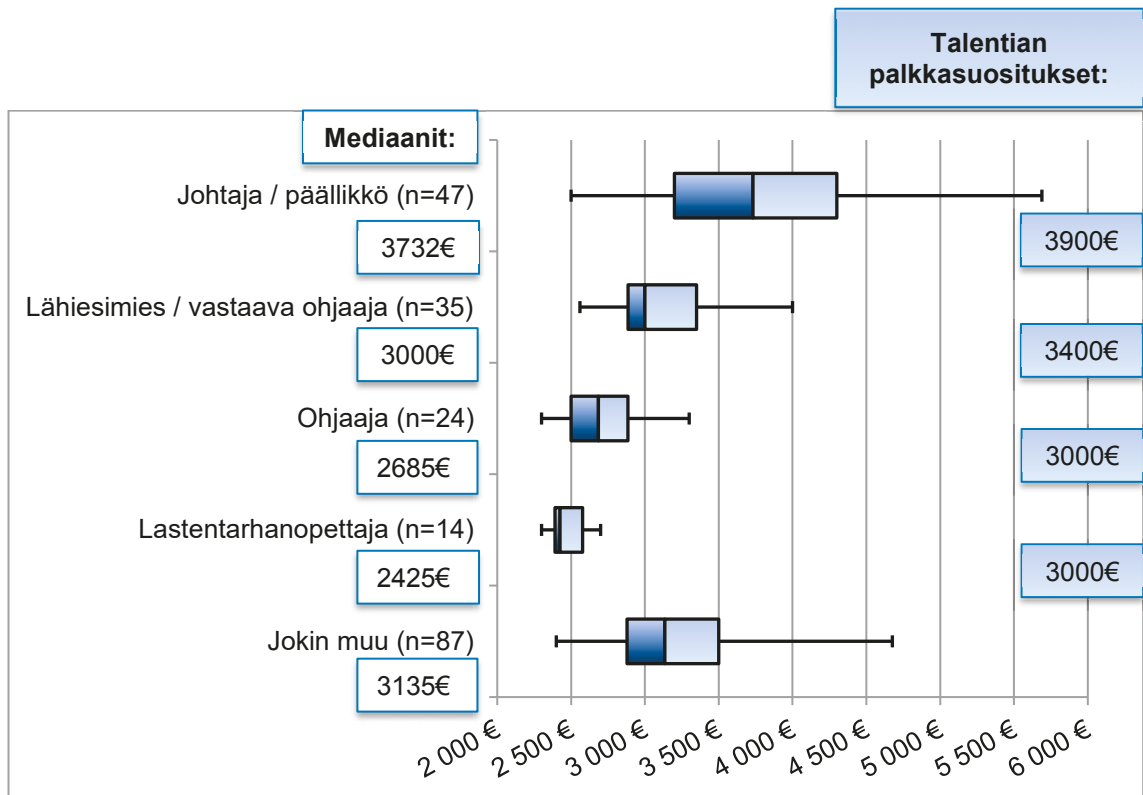
esimiestehtävillä on todennäköisempi vaikutus palkkatason nousuun. Suhteellisesti merkittävää palkkatason nousua oli myös kuraattoreilla sekä erilaisissa asiantuntija- ja erityistehtävissä työskentelevillä. Palkkatason nousu näissä erilaisissa asiantuntija- ja erityistehtävissä kuvastaa sitä, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuottama osaamistaso on mahdollisesti huomioitu myös palkassa. Kyselyssä ei selvitetty sitä, olivatko vastaajat vaihtaneet työpaikkaa tutkinnon suorittamisen jälkeen. Siksi ei tiedetä, johtuuko palkan nouseminen tutkinnon suorittamisesta, tai olivatko erityistehtävissä toimivat hankkineet esimerkiksi lisäkoulutusta sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon jälkeen.

Ohjaajien suhteellinen osuus nousi esille vastaajissa, joiden palkka oli pysynyt ennallaan sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen. Ohjaajan tehtäviin riittää yleensä sosionomi (AMK) -tutkinto ja mitä todennäköisimmin, myös palkkaus on sen mukainen. Kaikilla lastentarhanopettajilla palkka oli pysynyt ennallaan. Tulosten perusteella sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnolla ei ole merkitystä palkkaan, jos jatkaa työskentelyä lastentarhanopettajana ilman esimiesasemaa. Sosionomi (ylempi AMK) ei voi uuden vuonna 2018 voimaan tulleen lain mukaan edetä päiväkodin johtajaksi ilman, että suorittaa lisäksi yliopistossa kasvatustieteen maisterin tutkinnon (Varhaiskasvatuslain kelpoisuuksia ja henkilöstörakennetta koskevat säännökset 540/2018.)

Vastaajista neljällä henkilöllä palkka oli laskenut tutkinnon suorittamisen jälkeen. Kyseiset neljä vastaajaa toimivat erityissosiaali-ohjaajana, perhetyöntekijänä, ohjaajana sekä kouluttajana. Palkkatason laskua oli kokonaisuuteen nähden hyvin vähän ja tämän vuoksi ei koettu syytä ryhtyä niitä tarkemmin selvittämään.

Tehtävänimikkeiden ja palkkojen moninaisuus

Kuten jo aiemmin kävi ilmi, tehtävänimikkeiden määrä sekä sosiaalialan palkat jakautuvat laajalle alueelle. Vertailua varten palkat jaoteltiin tehtävänimikkeiden mukaisiin ryhmiin. Palkoissa esiintyi osassa ryhmistä huomattavaa vaihtelua, joten pelkkien keskiarvojen vertailu palkkaryhmittäin ei olisi ollut riittävän kuvaava. Ääriarvojen ollessa hyvin poikkeavat toisistaan ne vaikuttavat keskiarvoon siinä määrin, että jakauma olisi ollut vino.

Kuvio 19. Palkat tehtävänimikeryhmittäin sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla (n=207).

Kuviosta 19 voidaan nähdä arvoissa tapahtuvat vaihtelut tehtävänimikkeittäin ja oteltuna. Ruutujen oikealla sekä vasemmalla puolella olevat osat osoittavat sijaintiluvut, joiden avulla voidaan hahmottaa palkkojen jakautumista kohderyhmän sisällä. Janojen päissä näkyvät kohderyhmän pienimmät ja suurimmat palkat ja ruutujen keskellä palkkojen mediaanit. Vasemmanpuoleisella janalla on alin neljäsosa palkoista ja oikeanpuoleisella janalla ylin neljäsosa palkoista. Kuvioon on merkitty myös Talentian laatimat palkkasuosituksot sosiaalialan työtehtäviin. Niistä voi huomata, että keskiansioiden sekä suositusten välillä on huomattavia eroavaisuuksia.

Talentian vuonna 2013 tekemässä selvityksessä johtaja -nimikkeillä työskentelevien keskiarvo ansio oli 3082 € ja päällikkö -nimikkeillä työskentelevien 3600 € (Linnanvirta 2013, 12), jotka ovat määrällisesti hieman alhaisempia, kuin opinäytetyön kyselyyn vastanneiden samalla tehtävänimikkeellä työskentelevien ansiot. Johtaja- ja päällikköpäätteisiä tehtävänimikkeitä on sosiaalialalla runsaasti. Se käy ilmi sekä kyselyn tuloksista että työpaikkaseurannan ilmoituksista. Sosiaalialan työkentällä toimii muun muassa toiminnanjohtajia, alue- ja palveluyksiköiden johtajia jne. Loppupeleissä nimikkeellä ei ole väliä, vaan

palkkausmääräysten soveltaminen perustuu pääosin työn vaativuuteen ja sektorista riippuen myös eri henkilökohtaisiin ja/tai suoritusperustaisiin osuuksiin. Yksityisellä sosiaalipalvelualalla palkat on ryhmitelty kuuteen palkkaryhmään, joiden sisällä on useita G-palkkaluokkia. Työehtosopimukseen on määritelty jokaisen palkkaryhmän vähimmäispalkkaluokka. Työntekijän palkkaryhmään vaikuttavat koulutus, kokemus sekä tehtävän vaativuus. (Yksityisen sosiaalipalvelualan TES.)

Kunta-alalla palkkahinnoittelu koostuu palkkahinnoitteluliitteistä ja niiden sisällä olevista palkkahinnoittelukohdista, joihin työntajat sijoittavat eri tehtävät KVTES:n mukaisesti. Sama tehtävänimike voi sijaita useilla eri vaativuustasoilla. Palkan määrittelee ensisijaisesti työn tosiasiallinen vaativuustaso ja vastuu. Sitä mitataan ja puntaroidaan eri menetelmien, esimerkiksi kunnallisessa työehtosopimuksessa vaativuuden arvioinnin (TVA) avulla, joka perustuu tehtäväkuvaukseen ja paikalliseen tehtävien vaativuuden arviointijärjestelmään (KVTES II 9 §). Työpaikkaseurannan ilmoituksissa havaittiin esimerkiksi kaksi ilmoitusta, joissa haettiin kahdella eri KVTES:n palkkaluokalla kuntaan palvelupäällikköä:

”Kelpoisuutena virkaan on sosiaali- ja/tai terveystieteiden ylempi korkeakoulututkinto. Arvostamme johtamiskokemusta, hyviä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, aktiivista työtettä sekä kehittämismyönteisyyttä. Palkkaus perustuu KVTES:iin. Tehtäväkohtainen palkka on 4 250 euroa/kk.” (Työ- ja elinkeinopalvelut, 13.3.2018)

”Viran kelpoisuusvaatimuksena on sosiaalihuoltolain 46 a §:n mukaan tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja alan tuntemus sekä riittävä johtamistaito. Edellytämme sinulta esimieskokemusta sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävistä sekä hyviä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Viranhaltijoiltamme edellytämme sen kotimaisen kielen, joka ei ole asianomaisen äidinkieli, hyvää suullista ja kirjallista taitoa. Tehtäväkohtainen palkka 3764,56 €/kk.” (Työ- ja elinkeinopalvelut, 23.5.2018)

Talentian selvityksessä vuonna 2013 vastaavien ohjaajien ansioiden keskiarvo oli ollut 2936 € ja esimiesten 3307 € (Linnanvirta 2013, 12). Vaikka suurella osalla kyselyyn vastanneiden ohjaajien palkka oli noussut sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen, niin eroa ansioiden keskiarvojen välillä ei paljoa ole. Tätä selittää osaltaan se, että sosionomi (AMK) -tutkinto on jo itsessään riittävä lähiesimiehen työhön, jolloin palkka ei välttämättä nouse lisäkoulutautumisen myötä, työn vaativuustason tai tehtävänimikkeen pysyessä samana.

Ohjaajan keskimääräinen palkka 2013 tehdyssä Talentian selvityksessä oli ollut 2579 € ja lastentarhanopettajilla 2300 € (Linnanvirta 2013, 12), eikä ansioissa ole juurikaan eroavaisuuksia kyselyyn vastanneiden ohjaajien ja lastentarhanopettajien kesken. Kyseisissä tehtävissä pystyy toimimaan sosionomi (AMK) -koulutuksella, joten on todennäköistä, että työnantajat eivät huomioi lisäkoulutusta, mikäli työntekijän työtehtävät pysyvät samana. Keskiansioita verrattaessa tulee ottaa huomioon palkan nousu yleisesti sosiaalialan työtehtävissä, esimerkiksi kaikille yksityisen sosiaalipalvelualan TES:n mukaan työskenteleville maksettavat yleiskorotukset, joista viimeisimpänä 1.5.2018 tapahtunut yleiskorotus, jolloin palkkojen nousu oli 1,25 % (Talentia 2018).

Kyselyyn vastanneista jokin muu -vaihtoehdot pitivät sisällään suuren määrän eri tehtävänimikkeitä (Liite 4), joista taulukkoon on koottu ne nimikkeet, joita oli kolme tai useampia. Vertailussa näkyy palkkajakaumia eri tehtävänimikkeiden kesken (Taulukko 7).

Taulukko 7. Jokin muu tehtävänimikkeiden sisältämät palkkalukemat sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla.

Jokin muu, tehtävänimikkeet:	Alin palkka (€/kk)	Ylin palkka (€/kk)	Mediaani-ansio (€/kk)
Päiväkodin vara- tai apulaisjohtajat (n=5)	2409	3000	2500
Kuraattorit (n=17)	2900	3500	3100
Asiantuntijat (n=12)	2700	4100	3550
Suunnittelijat (n=8)	2890	4676	3700
Eryityssosiaaliohjaajat (n=4)	2780	2950	2900
Sosiaaliohjaajat (n=3)	2540	2700	2500
Koordinaattorit (n=4)	2400	4300	2900
Projektipäällikkö/-työntekijät (n=3)	3300	4300	3600

Myös työpaikkailmoituksissa oli havaittavissa työtehtävien laaja nimikkeistö sekä palkkojen vaihtelevuus, mistä Taulukossa 8 on työpaikkailmoituksista poimittuja esimerkkejä. Huomioitavaa on esimerkiksi kaksi erityissosiaaliohjaajaa, eri

palkoilla. Molemmat ilmoitukset ovat julkisen sektorin työpaikkailmoituksia. Useissa työpaikkailmoituksissa kuukausipalkka osuu suhteellisen lähelle kyselyyn vastanneiden mediaaniansioita.

Taulukko 8. Työpaikkailmoituksista poimittuja esimerkkejä tehtävänimikkeistä ja palkoista.

Tehtävänimike:	Palkka €/kk	Tehtävänimike:	Palkka €/kk
Eriyissosiaaliohjaaja	2888,89	Asiantuntija	3541,21
Eriyissosiaaliohjaaja	2751,15	Nuorisotyön koordinaattori	2259,30
Ohjaava perhetyön asiantuntija	2574,70	Koulukuraattori	2804,43
Sosiaaliasiamies	3468,22	Sosiaaliohjaaja	2576,34
Palveluesimies	3625,78	Sosiaali- ja potilasasiamies	3668,20

Palkkatoiveen esittämisellä tärkeä rooli

Kyselyn tuloksista käy ilmi vastaajien tyytymättömyys sosiaalialan palkkatasoon ja kokemus arvostuksen puutteesta sosionomi (ylempi AMK) -tutkinolla hankittua osaamista kohtaan. Vaikka työnantajan suhtautuminen olisikin suoritettua tutkintoa kohtaan positiivinen, se ei välttämättä näy palkkatasossa (Linnanvirta 2013, 41). Tutkinon suorittaneiden avoimissa vastauksissa työnantajille peräänkuulutettiin, että palkkauksessa tulisi näkyä osaamisen lisääntyminen:

”Että olisi aika huomioida yamk sosionomien osaaminen myös palkkauksessa” (Laurea AMK, sosiaalialan koulutusohjelma)

”Lähetäisin terveisiä vielä vähän ylemmälle taholle, että ylempi AMK-tutkinto pitäisi tulla pätevyysvaatimukseksi erityistyötehtäviin, lisäksi sen mukainen palkka!” (Laurea AMK, sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutusohjelma)

Talentian vuonna 2013 tehdyn selvityksen mukaan sosionomi (AMK) -tutkinon ja sosionomi (ylempi AMK) -tutkinon erot ovat työnantajille epäselvät, eikä aina ole tiedossa, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto antaa kelpoisuuden samoihin tehtäviin, kuin yliopistossa suoritettu ylempi korkeakoulututkinto, paitsi silloin kun tehtävään edellytetään myös lisäkouluttautumista. Samankaltaisia ajatuksia nousi esiin myös kyselyn avoimista vastauksista:

”Selkeää kelpoisuusehtojen käyttöä esim. hakuilmoituksissa, haetaan amk vai yliopistokoulutuksen omaavaa.” (Laurea AMK, sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma)

”Palkkaus ja koulutuksen arvostus kuntoon” (Lapin AMK, sosiaalialan koulutusohjelma)

Vastaajien kokemukset siitä, ettei työnantajataholla ole riittävää tietoa tutkinnon tuomasta osaamisesta kävi ilmi myös Talentian 2013 tehdyssä vastaavanlaisessa selvityksessä. Talentian selvityksessä näkyi kuitenkin toive siitä, että tulevaisuudessa tutkinnon tunnettuus tulisi ajan kanssa parantumaan. (Linnanvirta 2013, 42, 44). Yhtenä selkeänä ryhmänä olivat lastentarhanopettajat kokemuksillaan siitä, ettei heidän osaamisensa kohtaa palkkatason kanssa:

”Sosiaalialan osaaminen varhaiskasvatuksessa tulee taata ja siitä on saatava työnvaativuutta vastaava asiantuntijapalkka.” (Laurea AMK, sosiaali- ja rikosseuraamusalan johtaminen ja kehittäminen)

”Ylempi korkeakoulututkinto pitäisi näkyä palkkauksessa henkilökohtaisena osaamislisänä eikä niin kuin nyt, että samasta työstä sama palkka kaikille, vaikka olisi esim. lastentarhanopettajana alansa huippuja.” (Laurea AMK, sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutusohjelma)

”Tehtävän kuvani on vaativa mutta palkkaus ei vastaa työnkuvaa tällä hetkellä.” (Laurea AMK, sosiaalialan koulutusohjelma)

Työpaikkaseurannan tulokset osoittivat, että avoimet työpaikat sijoituivat suurimmaksi osaksi julkiselle sektorille. Näissä julkisen sektorin työpaikoissa palkka oli ilmoitettu toteutuvan KVTES:n mukaisesti, mikä ei sinällään kerro palkan määrää, kuten jo aiemmin todettiin. Yksityiselle sektorille haettavissa työpaikoissa palkka oli määritelty pääosin sopimuspalkkana, mikä ei myöskään kerro työtehtäväkohtaista palkan suuruutta.

Palkkatoiveen esittäminen ja sopimuspalkat nousevat esille työpaikkailmoituksista. Talentia on linjannut sosiaalialan palkkasuosituksen (Talentia s.a), jotka toimivat hyvänä ohjenuorana palkkaa neuvoteltaessa suhteessa työtehtävien vaatimuksiin. Myös aiemmin esitetyt esimerkit tehtäväkohtaisista kuukausiansioista antavat suuntaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden palkkatoiveisiin, joita tutkinnon suorittaneiden kannattaa hyödyntää. Työpaikkaseurannan ilmoituksista (n=48) neljäsosassa ilmoituksista pyydettiin esittämään palkkatoive, tai palkka oli sovittavissa. Alla on esimerkki työpaikkaseurannan ilmoituksesta,

jossa haettiin toiminnanjohtajaa järjestöön sekä ilmoituksesta, jossa haettiin ohjelmapäällikköä hankkeeseen:

*“Etsimme vakituiseen työsuhteeseen toiminnanjohtajaa, jolla on:
-soveltuva ylempi korkeakoulututkinto tai vastaava osaaminen
-hyvät johtamis- ja vuorovaikutuskyvyt
-hyvä suullinen ja kirjallinen osaaminen
-ymmärrys järjestötyöstä, järjestön taloudesta ja henkilöstö-hallinnosta*

Lähetä hakemuksesi palkkatoiveineen 22.3.2018 mennessä. (Työ- ja elinkeinopalvelut 28.2.2018)

”Hankkeen johtaminen edellyttää sinulta hyvien organisointitaitojen lisäksi kykyä toimia innostavana ja sitouttavana esimiehenä sekä vahvoja vuorovaikutustaitoja ja aktiivista verkostomaista työtettä. Sinulla on tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto sekä aiempaa kokemusta esimiestyöstä. Sosiaali- ja terveysalan järjestökentän tuntemus ja perehtyneisyys työmarkkinoihin katsotaan eduksi. Palkkaus määräytyy sosiaalialan järjestöjä koskevan työehtosopimuksen mukaan. Halutessasi voit esittää myös palkkatoiveen.” (Työ- ja elinkeinopalvelut, 8.6.2018)

Talentian 2013 tehdyssä selvityksessä noin kolmasosa oli esittänyt palkkatoiveensa hakiessaan viimeisintä työpaikkaa. Noin puolella heistä palkkatoive oli ainakin osittain toteutunut. Palkkatoiveen esittämättä jättämistä perusteltiin usein työ- tai virkaehtosopimuksilla, joka on sinänsä harmillista, koska työ- ja virkaehtosopimuksissa sovitaan vain vähimmäispalkoista. Palkkaan ei vaikuta tehtävänimike, vaan vähimmäispalkkojen lisäksi myös tehtävän kuvan vaatavuus sekä esimerkiksi työntekijän aikaisempi työkokemus ja henkilökohtaiset ominaisuudet, kuten pätevyys, suoriutuminen sekä niiden kehittyminen, joten oman palkkatoiveen esittäminen kannattaa myös kuntasektorilla. Talentian selvityksen tulosten perusteella tämä on monelle sosiaalialan työntekijälle epäselvää. (Linnanvirta 2013, 13, 63.) Yleisissä työehtosopimuksissa palkkaluokkaa ei automaattisesti määritellä koulutuksen eikä tehtävänimikkeen mukaisesti, vaan palkka määräytyy vaatavuusluokkien mukaisella arvioinnilla (VTA). Liitot suosittelevat palkkaneuvotteluja työpaikkaa vaihtaessa, työtehtävien muuttuessa, palkkausepäkohdissa sekä silloin, kun oma osaaminen on kehittynyt. Tutkinnon suorittaneiden tulisi itse olla aktiivisia, tiedostaa oman osaamisen suhde työn vaativuuteen sekä vastuuseen ja rohjeta pyytää osaamistaan vastaavaa palkkaa.

5.4 Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuottamalla osaamisella hyvä vaste työelämän tarpeisiin

Toisena tutkimuskysymyksenä esitettiin, miten sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuoma osaaminen vastaa työelämän tarpeita? Tuloksissa kuvattiin ja analysoitiin tutkinnon tuottamaa osaamista ja valmistuneiden kokemuksia osaamisestaan ja ne pyrittiin samaan vuoropuheluun havaittujen työelämän tarpeiden kanssa. Tutkimustuloksista koottiin taulukko (Liite 3), missä näkyy sosionomi (ylempi AMK) koulutuksen tuottama osaaminen, tutkinnon suorittaneiden kokemukset omasta osaamisestaan sekä työelämän vaatimukset työpaikkailmoituksista poimittuina.

Koulutus tuottaa myös muuta yleistä ja alakohtaista osaamista, mutta tässä opinäytetyössä tarkastellaan niitä osa-alueita, mitä kyselylomakkeella (Liite 2) kysyttiin väittämien muodossa. Väittämässä tutkinnon suorittanut arvioi asteikolla 1–5 (5=täysin samaa mieltä ja 1=täysin eri mieltä) tutkinnon suorittaneiden työelämäosaamista. Väittämien vastauksia tutkittiin keskiarvojen avulla. Tutkinnon suorittaneet saivat myös lähettää kyselylomakkeella vapaamuotoisesti terveisiä työnantajille, jotka voisivat periaatteessa palkata sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita sekä ammattikorkeakouluille, joissa voi suorittaa ko. tutkinnon. Seuraavaksi vuoropuhelevat keskenään tutkinnon tuottama osaaminen, tutkinnon suorittaneiden kokemukset sekä työpaikkaseurannasta saadut tulokset.

Kyselyyn vastanneiden mielestä kaikkein tärkeimpiä osaamisalueita olivat kyky toimia eettisten periaatteiden mukaan, tiimityöntaidot sekä viestintätaidot äidinkielillä. Kielitaitovaatimukset suomi/ruotsi nousivat vahvasti esiin myös työpaikkailmoituksissa ja joissain seurannan aikaisissa työpaikkailmoituksissa mainittiin, että myös kielitodistus vaaditaan (Valtioneuvoston asetus suomen ja ruotsin kielen... 481/2003). Suomen ja ruotsin kielen hallintaan verrattuna englannin kielen taitoa ei pidetty kovin merkityksellisenä, niin tutkinnon suorittaneiden kuin työnantajienkaan näkökulmasta. Hyvät pari-, tiimi- ja yhteistyötaidot esiintyivät työpaikkaseurannassa usein edellytyksenä työtehtävien hoitamiselle. Eettisen toimimisen periaatteet on opittu jo alemman korkeakoulututkinnon aikana sekä hankittu työkokemuksella, mutta ne syventyvät entisestään ylemmän korkeakoulutuksen aikana:

“Oma koulutukseni oli hyvä. Pidin opinnoissa vuorovaikutuksellisuutta ja eettisten periaatteiden opintoja tärkeänä.” (Laurea AMK, sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutusohjelma)

Tärkeinä osaamisalueina pidettiin myös, sekä koulun, tutkinnon suorittaneiden kuin työnantajankin näkökulmasta kehittämis- ja ammattillista osaamista sekä kykyä hankkia ja analysoida tietoa, eli hallita informaation käsittelytaidot. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden selkeä vahvuus on käytännönläheinen oman alan hallitseva kehittämistoiminta, mikä kulkee omaa väyläänsä korkeakoulutuksen duaalimallissa omine perustavoitteineen. Tutkinnon suorittaneet ovatkin työelämässä vaadittavien konkreettisten asioiden kehittämisen hallitsevia asiantuntijoita. (Rantanen & Viinamäki 2010, 210.)

Osassa työpaikkailmoituksista vaadittiin viiden vuoden alakohtainen ammatillinen osaaminen. Seuraavana esimerkkinä työpaikkailmoitus, missä haettiin kahden kunnan yhteistoiminta-alueelle sosiaali- ja terveyspalvelut järjestävään osakeyhtiöön sosiaalialan ammattilaista, jonka tuli hallita sekä kehittämisosaaminen, että omata vankka alakohtainen työkokemus:

“Etsimme sosiaalialan ammattilaista. Koulukseltasi olet joko sosionomi (AMK tai YAMK), sosiaaliohjaaja tai vastaava. Toivomme sinulta vankkaa sosiaali- ja terveysalan palveluverkostojen tuntemusta ja kokemusta yksityiseltä sekä julkiselta sektorilta. Edellytämme myös näkemystä maakuntayhteistyön kehittämisestä. Työkokemus yli 5 vuotta.” (Työ- ja elinkeinopalvelut 25.4.2018)

Tutkinnon suorittaneiden kokemukset kehittämis- ja tiimityöntaidoistaan tiivistyvät osuvasti seuraaviin avoimista vastauksista poimituihin terveisiin työnantajille:

“Yamk-tutkinnon suorittaneiden motivaatio kehittämiseen ja muutokseen on korkealla tasolla, sillä he ovat usein perustutkinnon jälkeen työskennelleet vuosia työelämässä. Uskokaa tutkinnon moninäkökulmaisuuuteen ja työelämälähtöisyyteen. Käytännön kehittämistaidot ovat heillä vahvoja.” (Laurea AMK, sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutusohjelma)

“Laaja-alaista ja kehittävää työtettä työpaikkaan. Tiimityötaidot on testattu moneen kertaan opintojen aikana ja moniammatillinen reflektiivinen dialogi on sisäistetty työskentelytapa. Verkostoissamme on voimaa!” (Laurea AMK, sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutusohjelma)

Talousosaaminen koettiin suhteellisen tärkeäksi kaikilta näkökulmilta tarkasteltuna, mikä yleisesti ottaen liittyy oleellisesti esimiestyöskentelyyn, esimerkiksi henkilöstöhallintoon liittyvässä juridisessa osaamisessa. Tutkinnon suorittaneet toivoivat kuitenkin vielä enemmän henkilöstöhallintoon ja talouteen liittyviä opintoja, koska osassa kouluista niitä ei opiskella lainkaan. Huomioitavaa on, että talousosaaminen oli mainittu ammattikorkeakoulujen kehittämishaasteeksi jo vuonna 2008 sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden kyselyvastausten perusteella (Rantanen & Viinamäki 2010, 207).

Työpaikkaseurannassa avoinna olleista työpaikoista (n=48) yli puolet oli erilaisia esimiestehtäviä. Yksi sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kolmesta kompetenssista on johtamisosaaminen. Työpaikkailmoituksissa havaittiin vaadittavan esimiestyönkokemusta monen ilmoituksen kohdalla. Vaatimuksina esimiestyöhön oli muun muassa: “vankka kokemus esimiestyöstä”, “hyvät johtamistaidot”, “aiempi kokemus esimiestyöskentelystä” sekä “riittävä kokemus esimiestyöstä”. Ilmoituksissa oli nimetty esimiestyönkokemusvaatimuksia myös vuosina, vaihtelevasti yhdestä vuodesta yli viiteen vuoteen. Kyselyn avoimissa vastauksissa tutkinnon suorittaneet toivoivat talousjohtamisen lisäksi opintoihin lisää projektijohtamista sekä alasuuntautunutta sosiaalialan johtamista, kuten siihen liittyvien haasteiden kohtaamista. Esimerkki avoimesta vastauksesta, mikä oli lähetetty ammattikorkeakouluille:

“Tulisi keskittyä johtamiseen ja niihin ongelmiin, mitä työntekijöillä on. Koska työntekijöillä on paljon henkilökohtaisia ongelmia jotka vaikuttavat työhön, vaikka näin ei saisi käydä.” (YH Arcada, sosiaalialan koulutusohjelma)

Myös hyvää digitaitojen hallintaa ja yrittäjämäistä ajattelutapaa korostivat monet työnantajat työnhakuilmoituksissaan. Osa tutkinnon suorittaneista olisi toivonut näitä opetettavan vielä enemmän koulutuksen aikana. Kuitenkaan kaikille tutkinnon suorittaneille ei yrittäjyysosaaminen ollut niinkään tärkeä osaamisalue.

Merkittävin poikkeus vaatimusten kohtaamisessa oli tutkinnon tuottama tutkimusmenetelmäosaaminen, mikä on sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon yksi ydinosaamisalue. Tutkinnon suorittaneet eivät arvioineet tutkimusmenetelmäosaamisen tärkeyttä kovinkaan suureksi. Myöskään työpaikkailmoitusten seuranta-aineistossa ei ollut mainintoja, että tutkimusmenetelmäosaamista vaadittaisiin.

Kuitenkin työelämä vaatii hakijalta vankkaa kehittämisosaamista, minkä toteuttamisen edellytyksenä on, että hallitsee tutkimusmenetelmät. Se, etteivät tutkinnon suorittaneet arvioineet menetelmäosaamista kovinkaan tärkeäksi herättää mielenkiinnon siinä mielessä, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kolmen pääkompetenssin yksi kokonaisuus on tutkimuksellinen kehittämisosaamisen. Terminä tutkimusmenetelmäosaaminen viittaa perinteiseen tutkimuksen tekoon tai tehtäviin, joissa tehdään tutkimusta. Tästä voi johtua, että työelämä ei nimeä tutkimuksen tekoon liittyviä asioita samalla tavalla. Työelämän edustajat tunnistavat mahdollisesti paremmin tutkimuksellisia termejä, kuten taidon tehdä seurantaa, arvioida vaikuttavuutta tai kehittävä työnote.

Yhteiskunnallisten muutosten analysointitaito on tärkeää muutoksessa olevassa yhteiskunnassa. Myös näin ajattelivat tutkinnon suorittaneet ja muutamassa työpaikkailmoituksessa tämä osaamistaito nähtiin tärkeänä työtehtävän hoitamisen kannalta. Eräässä kehityspäällikköä säätiölle haettavassa työpaikkailmoituksessa asia oli ilmaistu esimerkiksi näin:

“Kehityspäällikkö tulee pystyä seuraamaan SOTE-muutoksen vaiheita” (Työ- ja elinkeinopalvelut 9.3.2018)

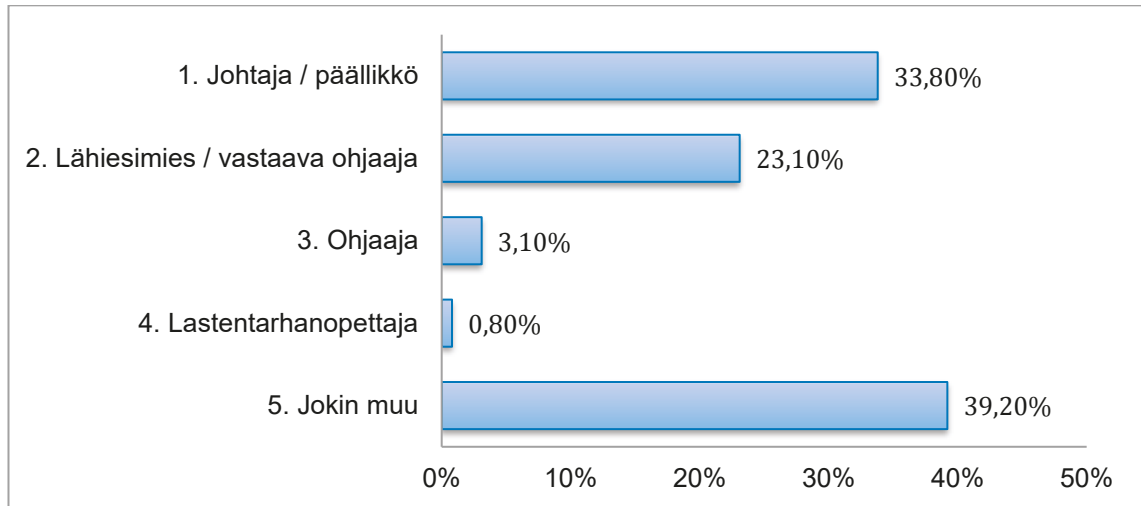
Sosiaalialan työmenetelmäosaamisesta ei suoranaisesti tällaisena terminä ollut mainintoja työpaikkaseurannassa, mutta yleisesti ottaen työpaikkailmoituksissa oli vaadittuina laajasti monenlaista osaamista, mikä edellyttää, että sosiaalialan työmenetelmät ovat työntekijällä hallussa. Tutkinnon suorittaneet kokivat pääsääntöisesti tutkinnon hyvänä ja, että olivat saaneet hyviä eväitä sosiaalialalla työskentelyyn:

“Koulutus on antanut hyvät valmiudet nykyiseen työhön.” (Oulun AMK, sosiaali- ja terveystieteiden yhteinen koulutusohjelma)

Kolmen näkökulman vertailu osoittaa, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto tuottaa pääosin vaadittua osaamista työelämän tarpeisiin ja tutkinnon suorittaneet ovat olleet suhteellisen tyytyväisiä saamiinsa oppeihin. Muutamien osaamisalueiden (talous-, juridinen- ja yrittäjyysosaaminen sekä digitaidot) kohdalla osa vastaajista toivoi ammattikorkeakouluilta enemmän opetusta, koska kokemus oli, että niitä työelämässä todella tarvitaan.

5.5 Suurin osa on löytänyt osaamistasoaan vastaavan työn

Kyselyyn vastanneista (n=212) suurin osa (61 %) koki työskentelevänsä tutkinolla hankittua osaamista vastaavissa työtehtävissä. Talentian selvityksessä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille (n=72) oli saatu likimain samanlainen tulos: 65 % vastaajista koki työskentelevänsä osaamistasoaan vastaavissa työtehtävissä (Linnanvirta 2013, 19).

Kuvio 20. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet tehtävänimikeryhmittäin, jotka kokivat osaamistasoaan vastaavan nykyistä työtehtävää (n=130).

Suurin joukko, jotka kokivat osaamistasonsa vastaavan nykyistä työtehtäväänsä (Kuvio 20), olivat valinneet valmiiden vastausvaihtoehtojen sijasta kohdan jokin muu ja avanneet sen avoimella vastauksella. He olivat selvästi löytäneet työpaikkoja alan erityistehtävissä. He työskentelivät suurimmaksi osaksi kuraattoreina, opettajina, projekteissa, asiantuntijoina, erityissosiaaliohjaajina sekä erilaisissa suunnittelutehtävissä (erikois-, kehittämis- ja vastaava suunnittelija).

Myös työpaikkailmoitusten seuranta-aineistosta oli selvästi havaittavissa, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla on pätevyys hakeutua erilaisiin alan erityistehtäviin: erityissuunnittelija, -asiantuntija ja -sosiaaliohjaaja. Erityisissä asiantuntijatehtävissä työskentelevillä on taito tehdä työtä, mikä vaatii korkea- ja erityistasoista alakohtaista osaamista. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden tulee kyetä hallitsemaan juuri tällaisia sosiaalialaan liittyviä erityisosaamista vaativia työorientaatioita ja käsitteitä (Rouhiainen-Valo ym. 2010, 24). Nämä kuntasektorilla olevat erityistä osaamista vaativat työtehtävät, jotka ovat

erityisesti sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille suunnattuja, ovat verrattain uusia aluevaltauksia. Ne olivat vasta pohdinnan alla vuonna 2010 (Rantanen ym. 2010, 83). Seuraavassa on tyypillinen esimerkki suoritetusta työpaikka-seurannasta, missä avoinna olevaan tehtävään haettiin erityissuunnittelijaa nuorisopalveluihin kaupungin palvelukseen:

”Tehtävän kelpoisuusehtona on tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Erytyissuunnittelijan työssä menestyminen edellyttää asiantuntijatasoa tiedollista ja taidollista hallintaa, kehittävää ja itsenäistä työtettä, uuden tiedon hankintaa ja sen soveltamista käytäntöön sekä vuorovaikutustaitoja.” (Työ- ja elinkeinopalvelut 27.2.2018)

Esimerkki on tyypillinen ensinnäkin siksi, että yli puolessa kerätyistä ilmoituksista ilmoitettiin kelpoisuusehdoksi soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Se sisältää useita eri ammattinimikkeitä, joissa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet ovat kelpoisia toimimaan. Lisäksi ilmoituksissa mainitut kehittävä ja itsenäinen työote olivat myös hyvin yleisesti vaadittuja hakukriteerejä työpaikkailmoituksissa, joita sosionomi (ylempi AMK) koulutuksessa opitaan, esimerkiksi monimuotona opiskeltaessa opiskelijan itsenäinen työote vahvistuu. Joka kolmannessa työpaikkailmoituksessa oli erikseen mainittuna, että hakijalla täytyy olla hyvät vuorovaikutustaidot sekä taito hallita erinomaisesti tiimi- ja verkostotyöskentely. Kehittämisosaaaminen vaatii verkostotyöskentelytaitoja. Käytännössä lähes jokaisessa sosiaalialan työtehtävässä täytyy olla myös kyky hankkia ja soveltaa uutta tietoa. Vaikuttaa siltä, että nämä mainitut kompetenssit kohtaavat toisensa kolmen näkökulman asetelmassa: koulutuksen tuottama osaaminen, tutkinnon suorittaneet ja työnantajan vaatimukset.

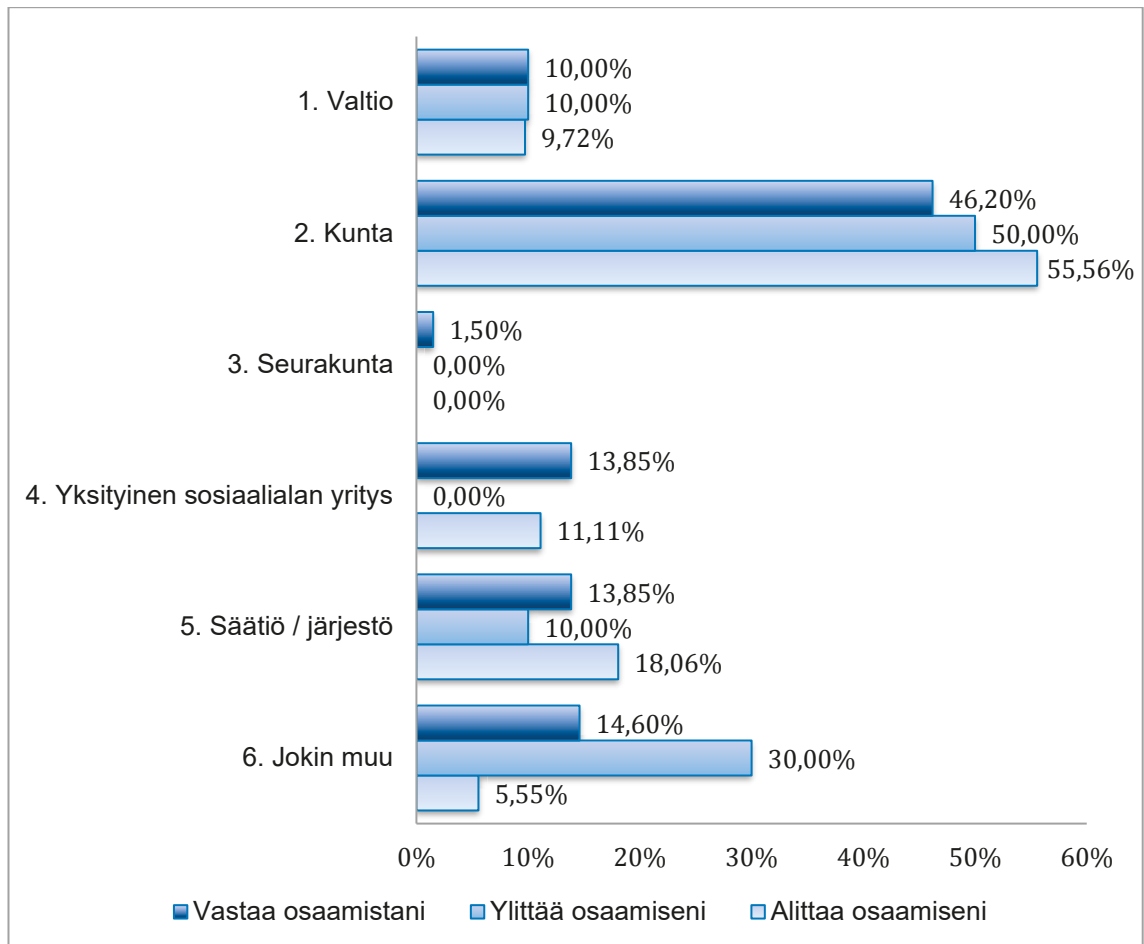
Kaikista kyselyyn vastanneista jonkinlaisessa esimiesasemassa (johtaja/päällikkö tai lähiesimies/vastaava ohjaaja) työskentelevät kokivat pääsääntöisesti, että tutkinnolla hankittu osaaminen vastaa heidän nykyistä työtehtävänsä. Tästä voidaan tulkita, että koulutuksen tuottamalla osaamisella on ollut vastetta heidän kokemuksensa mukaan työelämään. Yli puolessa seurannan työpaikkailmoituksista (n=48) haettiin työhön päällikköä, johtajaa tai esimiestä. Seuraavassa seurannassa esiintynyt tyypillinen esimerkki työpaikkailmoituksesta, missä haettiin palvelupäällikköä kaupungin palvelukseen:

“Kelpoisuutena virkaan on sosiaali- ja/tai terveysalan ylempi korkea-koulututkinto. Arvostamme johtamiskokemusta, hyviä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, aktiivista työtettä sekä kehittämismyönteisyyttä.” (Työ- ja elinkeinopalvelut 13.3.2018)

Ristiintaulukointi koulujen ja koetun osaamistason välillä osoitti, että Laurea AMK:sta valmistuneista, jotka kokivat osaamistason vastaavan nykyistä työtehtäväänsä, työskenteli lähes puolet valmiiden vastausvaihtoehtojen sijaan jollain muulla nimikkeellä. Nämä Laureassa tutkinnon suorittaneet työskentelivät suurimmissa määrin koulukuraattoreina, erilaisissa asiantuntija-, kehittämis-, suunnittelijatehtävissä sekä erityis- ja sosiaaliohjaajan tehtävissä. Mielekäs työskentelypaikka on selkeästi usealle Laurea AMK:sta valmistuneelle löytynyt osaamistasoan vastaavissa tehtävissä. Muiden ammattikorkeakoulujen kohdalla ei ollut tutkimustulosten kannalta erityistä mainittavaa koulukohtaisessa vertailussa.

Ristiintaulukoimalla tutkinnon suorittaneen suorittama koulutusohjelma taustamuuttujana osoitti, että sosiaali- ja terveysalan yhteisen koulutusohjelman käyneillä (n=72) oli suhteellisesti eniten kokemuksia, että he työskentelevät osaamistasoan vastaavissa työtehtävissä. Heistä 61 % työskenteli jonkinlaisessa esimiestehtävissä, 13 % kuraattoreina ja 13 % erilaisissa kehittämis-, suunnittelu- ja asiantuntijatehtävissä. Loput 13 % toimivat opetustehtävissä, hallinnon koordinaattorina, psykoterapeuttina, sosiaalityöntekijänä sekä erityissosiaaliohjaajana. Sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutusohjelma sai paljon kehuja vastaajien lähettämissä terveisissä kouluille, esimerkiksi:

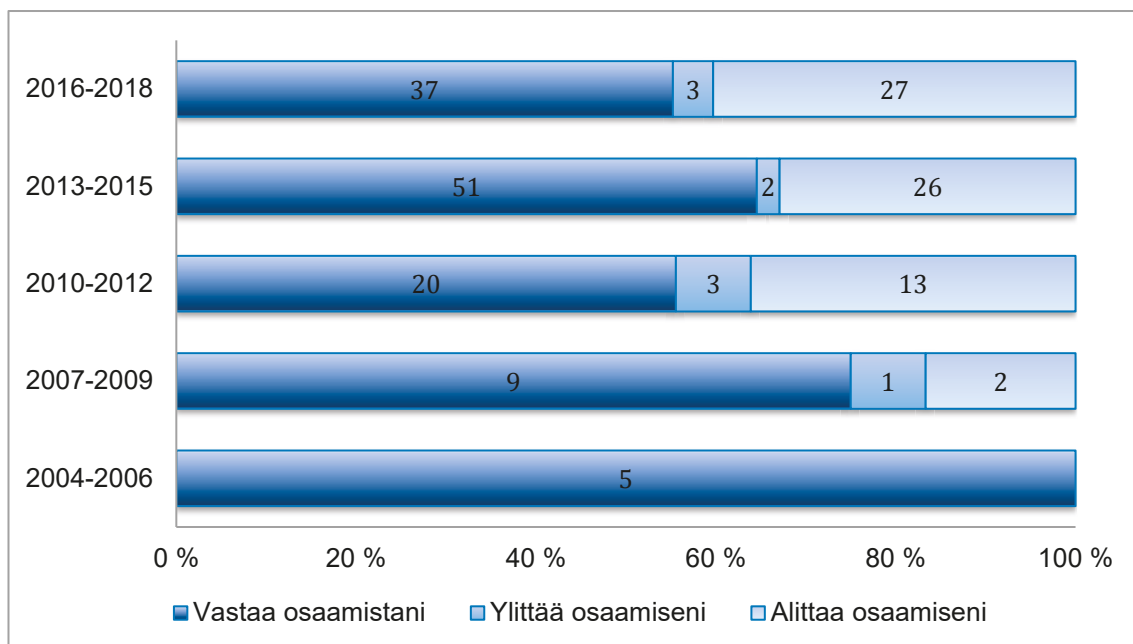
“Sosiaali- ja terveysalaa yhdistävät koulutukset luovat laaja-alaista ymmärrystä, ajattelutapaa ja verkostoa. Tätä ei yliopistossa opi! Valitettavasti tätä ei työnantajatahot ole vielä hahmottaneet.” (Laurea AMK, sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutusohjelma)

Kuvio 21. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden kokemus, miten nykyinen työtehtävä vastaa tutkinnolla hankittua osaamista työskentelysektoreittain (n=212).

Ristiintaulukoimalla koettu osaamistaso nykyisessä työtehtävässä ja vastaajan työskentelysektori havaittiin (Kuvio 21), että eniten kokemuksia osaamistasoa vastaavissa tehtävissä työskentelevät työskentelivät kuntasektorilla. Usea myös jokin muu -kohtaan vastanneista, jotka kokivat osaamistasonsa vastaavan nykyistä työtehtäväänsä, työskentelivät kuntayhtymässä, eli kuntien yhteenliittymissä. Talentian vuoden 2013 urapolkuseelvityksen mukaan 58 % vastanneista sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneista työskenteli kunnassa tai kuntayhtymässä (Linnanvirta 2013, 9–10). Myös työpaikkaseurannan avoimista työpaikoista (n=48) 58 % sijoittui kuntasektorille. Vielä vuonna 2010 ei sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille ollut erityisempiä töitä kuntasektorilla tarjolla (Rantanen ym. 2010, 152), mutta vuonna 2018 alkaa tilanne olla selkeästi toisenlainen ja sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuottamalle osaamiselle on tilausta ja erityisiä työtehtäviä kuntasektorilla tarjolla, esimerkiksi erityissosiaaliohjaajan virkoja.

Kuvio 22. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden kokemus nykyisen työtehtävän vastaavuudesta tutkinnolla hankittuun osaamiseen tutkinnon suorittamisvuoden mukaan (n=199).

Huomioimalla tutkinnon suorittaneen valmistumisvuosi (Kuvio 22), kävi ilmi, että pääsääntöisesti, mitä kauemmin tutkinnon suorittamisesta oli kulunut, sen paremmin vastaajat kokivat nykyisen työtehtävän vastaavan osaamistaan. Vastauksen perusteella vaikutti siltä, että koulutuksen tuoma osaaminen koetaan tulevan hyödyksi omaa osaamistasoa vastaavissa työtehtävissä vasta myöhemmässä vaiheessa työuralla, kun on kulunut useampi vuosi tutkinnon suorittamisesta. Eli pelkkä tutkinnon suorittaminen ei suoraan vaikuta siihen, että työtehtävät vaihtuisivat heti osaamista vastaavaksi. Myös uusilla työmarkkinoille avautuneilla työtehtävillä on vaikutusta tilanteeseen.

Kyselyssä kysyttiin myös väittämän avulla matriisissa, vastaako nykyinen työtehtävä tutkinnolla hankittua osaamista. Väittämään vastattiin 5=täysin samaa mieltä ja 1=täysin eri mieltä. Saadut vastaukset antoivat hieman tarkemman kuvan siitä, että osaamisen koetaan vastaavan melko hyvin nykyistä työtehtävää, koska kaikista vastaajista (n=168) 78 % oli valinnut kohdan 5 tai 4, 16 % oli valinnut kohdan 3 ja vain 6 % vastaajista oli valinnut kohdan 1 tai 2. Väittämässä ei tarvinnut olla niin jyrkästi joko/tai mieltä, joten useampi vastaaja oli arvioinut työtehtävänsä olevan lähes osaamistasoaan vastaava.

5.6 Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto ponnahtauslautana lisäkoulututtamiseen

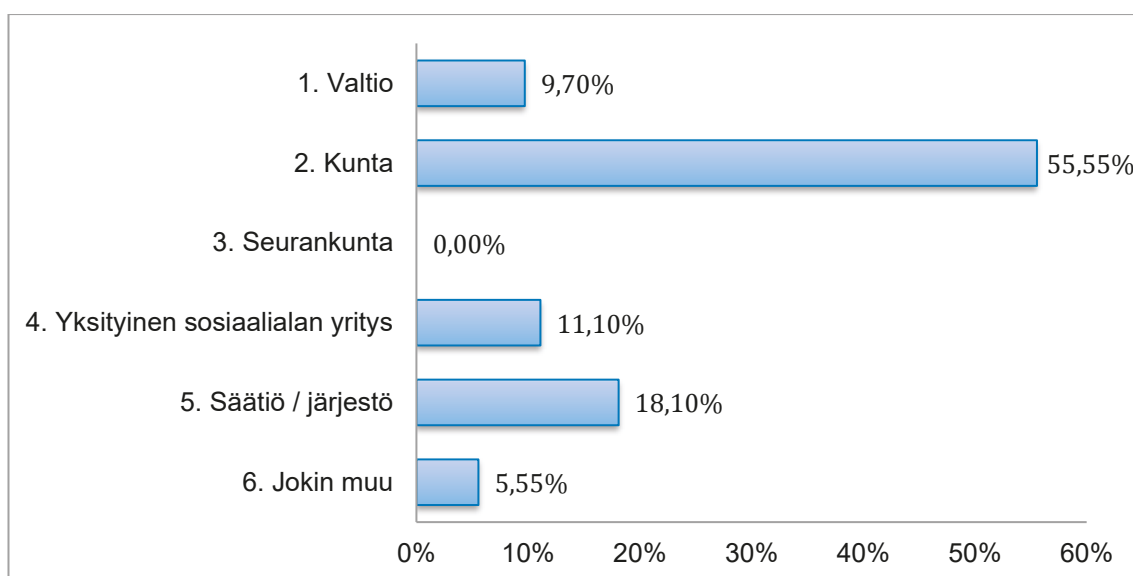
Noin 5 % vastaajista koki työskentelevänsä tällä hetkellä työtehtävässä, jossa vaatimustaso ylittää tutkinnolla hankitun osaamisen. Näistä eniten kokemuksia osaamistason ylittävistä tehtävistä oli sosiaalialan koulutusohjelmasta valmistuneilla. Työtehtävikseen kaikki osaamistason ylittäviksi kokevat olivat nimenneet: johtaja/päällikkö, sosiaalityöntekijä, lehtori, asiantuntija kansallisen tason palveluksessa, perheterapeutti sekä erityisohjaaja ja -asiantuntija. He työskentelivät pääasiassa kouluissa ja kuntayhtymissä. Heidän muista vastauksista kävi ilmi, että ainakin osa oli suorittanut lisäopintoja sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon lisäksi, kuten sosiaalityön maisterin tutkinnon yliopistossa sekä opettajan pätevyyden. Siksi heillä voidaan olettaa olevan kokemus, että ajateltaessa pelkästään sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnolla hankittua osaamista vaatimustaso ylittyy nykyisessä työtehtävässä. Pelkällä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuomalla osaamisella he eivät mahdollisesti nykyisissä työtehtävissä voisi edes toimia. Ylemmän ammattikorkeakoulutuksen yksi tärkeimmistä tavoitteista onkin motivoita opiskelijoita elinikäiseen oppimiseen, mikä näkyi näissä kyselyn vastauksissa jatkokoulututtumisena. Alla opettajana toimivan lähettämät terveiset oppilaitoksille:

“Kävin YAMK:n vain sen vuoksi että pääsin sitä kautta ammatillisen opettajan pedagogisiin opintoihin ja olen näin ollen pätevä sos-ter opettaja ja vakituksessa lehtorin virassa. Tätä ehkä mainostetaan liian vähän, usein ajatellaan että opettajaksi tie käy vain yliopiston kautta. Minulle tämä oli paljon luontaisempi vaihtoehto. Itse opinnoista en näe olleen minulle ammatillisesti muuten suurta hyötyä tai oppia. Olimme silloin vielä niin "uusia" ja opit hakivat uraansa. Nykyään tilanne varmaan on eri.” (Oulun AMK, sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutusohjelma)

Moni tutkinnon suorittanut toimii tällä hetkellä opettajana. Myös Kinoksen tekemän tutkintoa suorittaville opiskelijoille suunnatun selvityksen mukaan tutkintoa suoritetaan esimerkiksi siksi, että se mahdollistaa väylän opettajaopintoihin (Kinon 2015, 24). Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaminen ei kuitenkaan suoraan oikeuta pääsemään opettajakorkeakouluun, mutta siitä on selvää hyötyä lisäpisteiden osalta valintatilanteessa. Osaamistasonsa ylittäviksi kokevien ryhmä oli sen verran pieni osa tutkimusjoukosta ja he ovat selvästi koulututtaneet lisää, siksi tässä opinnäytetyössä ei lähdetty tätä ryhmää tämän syvällisemmin analysoimaan.

Sosionomi (AMK) -tutkinto riittäisi useisiin sosiaalialan työtehtäviin

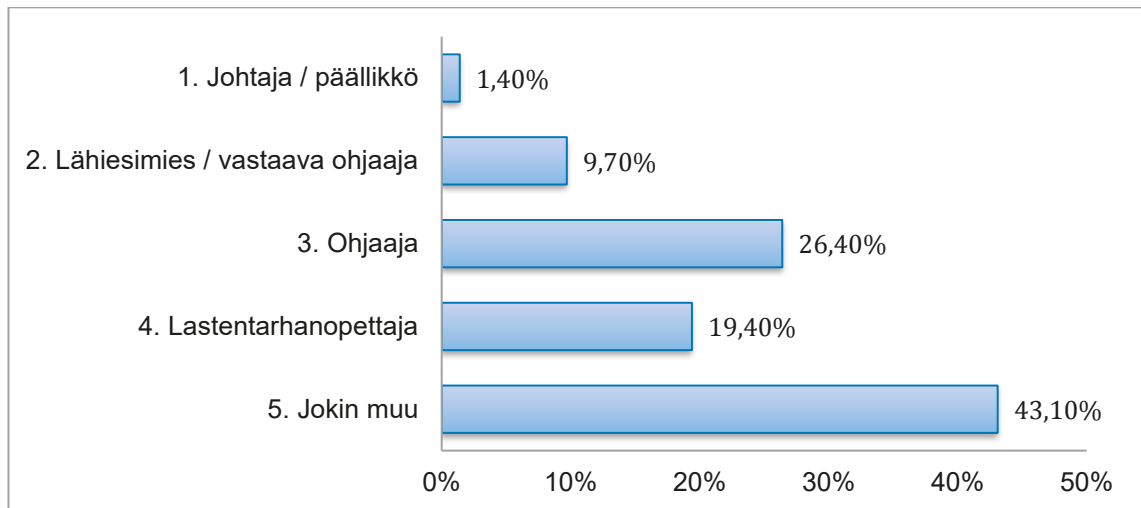
Noin kolmasosa tutkinnon suorittaneista työskenteli työtehtävissä, joissa he kokivat, että heidän osaamistasonsa alittuu. Lähestulkoon samaan tulokseen tultiin Talentian urapolkuelvityksessä, jossa kaikista vastaajista (n=72) 32 % koki osaamistasonsa alittuvan nykyisissä työtehtävissä (Linnanvirta 2013, 19). Talentia on tehnyt myös yleisemmän kaikille ammattijärjestönsä jäsenille toteutetun urapolkuelvityksen vuosina 2015–2016. Selvityksessä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita vastaajia oli mukana 27 henkilöä. Heistä 52 % koki, että he työskentelevät vaativuustasoltaan liian alhaisissa työtehtävissä koulutuksen tuottamaan osaamiseen nähden. (Landgrén & Pesonen 2017, 30.) Tuloksissa tulee huomioida se, että opinnäytetyön tutkimusaineisto oli huomattavasti laajempi, kuin Talentian teettämässä selvityksissä sekä se, että toisessa selvityksessä puhutaan vaativuustasosta ja toisessa osaamistasosta. Näiden tutkimusaineistojen pohjalta näyttää siltä, että usealla on kuitenkin vielä löytymättä osaamistasoaan vastaavaa työtä, vaikka suurin osa kokeekin työskentelevänsä osaamistasoaan vastaavassa työssä.

Kuvio 23. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työskentelysektorit, jotka kokivat osaamistasonsa alittuvan nykyisessä työtehtävässä (n=72).

Kunnan sekä säätiöiden/järjestöjen palveluksessa työskentelevät kokivat suhteellisesti eniten osaamistason alitusta nykyisessä työtehtävässään (Kuvio 23). Eli kunnan palveluksessa on paljon heitä, jotka kokivat toimivansa osaamistasoansa vastaavissa tehtävissä, mutta myös heitä, jotka kokivat osaamistasonsa

alittuvan nykyisissä työtehtävissä. Koulutusohjelmakohtaisesti ristiintaulukoitaessa kävi ilmi, että 25 % sosiaali- ja terveystieteiden yhteisestä koulutusohjelmasta valmistuneista, 40 % sosiaalialan koulutusohjelmasta valmistuneista ja 55 % jostain muusta, kuin jo mainituista koulutusohjelmista valmistuneista kokivat työskentelevänsä osaamistasonsa alittavissa tehtävissä. Selvästi suurin osa viimeksi mainituista oli suorittanut sosiaali- ja rikosseuraamusalan koulutusohjelman.

Kuvio 24. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet tehtävänimikeryhmittäin, jotka kokivat osaamistason alittuvan nykyisessä työtehtävässä (n=72).

Ristiintaulukointi osoitti (Kuvio 24), että ne, jotka kokivat osaamisen alittuvan nykyisessä työtehtävässä, kuuluivat pääsääntöisesti ei-esimiesasemassa työskenteleviin perustason työtä suorittaviin työntekijöihin, joita olivat tässä opinnäytetyössä ohjaajat ja lastentarhanopettajat. Jokin muu -tehtävänimikeryhmässä osaamistonsa alittavaksi kokeneet työskentelevät hyvin laajasti erilaisilla tehtävänimikkeillä. Joukossa oli varhaiskasvatuksessa työskenteleviä varajohtajia sekä asiantuntijoita ja ohjaajia, ilman mainintaa erityis- tai kehittämisvastuutehtävistä. Vastauksista kävi selvästi ilmi, että osaamistason alittavissa tehtävissä työskentelevät voisivat tehdä kyseistä työtä ilman sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoa, joten näissä työtehtävänimikeryhmissä kokemus osaamistason alituksesta johtuu mahdollisesti siitä.

Työpaikkaseurannan tuloksista ilmeni, että kaikista kerätyistä ilmoituksista (n=48) neljäsosaan avoimena olevaan sosiaalialan tehtävään katsottiin kelpoiseksi sekä sosionomi (AMK), että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittanut.

Seurannan tulos antaa viitteitä siitä, että tutkinnon tuottama osaaminen ei ole edelleenkään täysin löytänyt varsinaista paikkaansa työelämässä tai sitä ei tunnusteta, koska sosionomi (AMK) -tutkinto jo itsessään antaa laaja-alaiset mahdollisuudet toimia monenlaisissa työtehtävissä.

Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki lastentarhanopettajat kokivat, että työ ei vastaa tutkinnolla hankittua osaamista. Talentian selvitykseen vastanneet kolme lastentarhanopettajaa olivat kaikki yhtä mieltä siitä, että koulutukseen nähden työtehtävän vaatimustaso alittuu heidän työssään (Linnanvirta 2013, 20). Uralla eteneminen päiväkodin johtajaksi ei sosionomi (AMK) -taustaisella lastentarhanopettajana toimivalla ole jatkossa mahdollista, ei edes sosionomi (ylempi AMK) -koulutuksen avulla. Tämä ei ollut tiedossa vielä kyselyyn vastaamisen aikaan. Vuodesta 2030 alkaen päiväkodin johtotehtävissä voi toimia sosionomi (AMK), joka on suorittanut lisäksi yliopistossa kasvatustieteen maisteritason tutkinnon ja joka omaa tämän lisäksi myös riittävän johtamistaidon. (Varhaiskasvatustalain kelpoisuuksia ja henkilöstörakennetta koskevat säännökset 540/2018.) Kyselyyn vastanneista tutkinnon suorittaneista useimmat harmittelivat, ettei ammattikorkeakoulujen ääni kuulu tarpeeksi varhaiskasvatuksessa ja sitä, että esimerkiksi lakivalmisteluissa pitäisi pitää enemmän puolta sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden kelpoisuudesta toimia päiväkodinjohtajina. Tässä erään vastaajan lähettämät terveiset liittyen varhaiskasvatukseen:

”AMK:n ääni ei kuulu esim. varhaiskasvatustalain keskustelussa. Näyttää siltä, että AMK-sektori loistaa poissaolollaan, kun AMK ja YAMK-koulutuksia kohtaan esitetään toistuvasti väärää väitteitä. Toivoisin muutenkin enemmän esilletuloa mediassa. Monelle on epäselvää, että YAMK-tutkinto on ylempi korkeakoulututkinto. Näin ei ole muissa maissa.” (YH Arcada, terveyden edistämisen koulutusohjelma)

Lastentarhanopettajien kohdalla ei ole tutkinnon tuomalla osaamisella työelämän vaatimusten kannalta käytännön merkitystä, jos jää työskentelemään päiväkotiin. Työpaikkaseurannassa oli kuitenkin avoinna kaksi työpaikkaa varhaiskasvatukseen kuntasektorilla. Toinen oli esiopetuksen kuraattorin virka ja toinen oli kaupungille perustettava varhaiskasvatuksen palveluohjaajan uusi virka, mihin sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto on myös kelpoinen:

”Kaupungin varhaiskasvatuksessa otetaan käyttöön palveluohjaus vuoden 2018 aikana. Palveluohjauksen pääasiallisina tehtävinä on vastaanottaa ja käsitellä uudet varhaiskasvatustalainhakemukset, joilla

haetaan lapselle paikkaa päiväkodista tai perhepäivähoidosta, asiakasohjaus sekä perheiden palveluntarpeen arviointi ja varhaiskasvatustalveluiden koordinointi. Kelpoisuusvaatimuksena on kasvatustieteiden maisterin tutkinto tai hallintotieteiden maisterin tutkinto tai muu tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto sekä työkokemus varhaiskasvatuksesta.” (Työ- ja elinkeinopalvelut 10.4.2018)

Vastaajien avoimissa vastauksissa kävi myös ilmi, että tutkinnon suorittaneet kokivat vaikeuksia löytää sosiaalialan työpaikkaa, missä osaamistaso vastaisi työnkuvaa hyvin. Kokemuksia oli sekä tutkinnon suorittaneilla, että heihin työnantajiansa suunnalta kantautuneissa viesteissä, että tutkinnon suorittaminen ajatellaan vain hyvänä jatkokoulutuksena ja itsensä kehittämisenä, mutta uralla etenemismahdollisuuksiin koulutuksella ei ole vaikutusta. Ohessa on avoimista vastauksista poimittu esimerkki terveisistä kouluille:

“Ammattikorkeakoulujen tulisi aktiivisemmin käydä keskustelua tutkinnon kelpoisuudesta ja sen merkityksestä osana työelämää. Nyt se on usein kiva jatkokoulutus, jonka käymisestä on paljon hyötyä, mutta se ei muuta useinkaan työntekijän asemaa / etenemismahdollisuuksia työelämässä.” (Oulun AMK, sosiaali- ja terveystalan yhteinen koulutusohjelma)

Kaikki työnantajat eivät osaa hyödyntää sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon mukaan tuomaa osaamista ja siinä työntekijä, eli tutkinnon suorittanut, vaikuttaa olevan itse isossa ja tärkeässä roolissa markkinoidessaan omaa osaamistaan. Tutkinnon suorittaneiden tehtävänkuvissa on olemassa laajat mahdollisuudet. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että jokaisen on selvästikin raivattava oma polkunsä, markkinoitava kovasti osaamistaan ja näin löydettävä itselleen mielenkiintoinen ja osaamistasoaan vastaava työtehtävä.

Tutkinnon suorittaneilla oli kokemuksia, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto antaa hyvät valmiudet esimiestyöhön ja, että koulutus on kaikkienensä hyvä ja sen aikana opitaan kohtaamaan työelämän haasteita. Tutkinnon ajateltiin olevan myös luonnollinen jatke sellaisille ihmisille, joita johtaminen ja vaativimmat työtehtävät kiinnostavat. Vahva kokemus nousi useissa vastauksissa kuitenkin esiin, että työnantajat eivät tunnista sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon tuomaa osaamista, mikä näkyy siinä, että enemmän palkataan yleisesti ottaen yliopisto- tai terveystalan tutkinnon suorittaneita. Jotta työelämä ja tutkinnon suorittaneet kohtaisivat toisensa, peräänkuulutettiin ammattikorkeakouluja markkinoimaan

koulutusta ja työnantajia ottamaan selvää koulutuksen tuottamasta osaamisesta. Ohessa kaksi esimerkkivastausta, jotka olivat suunnattu työnantajille:

“Arvostakaa ja palkatkaa rohkeasti, varsinkin työelämätaidot ja osaamisen soveltaminen työelämään ovat yamk porukalla huipputasolla.” (Laurea AMK, sosiaalialan koulutusohjelma)

“Kannattaa perehtyä sosionomi (yamk) tutkintoon ja rohkeasti pohtia palkkaamismahdollisuutta sosiaalityöntekijän sijasta.” (Lapin AMK, sosiaali- ja terveystieteiden yhteinen koulutusohjelma)

19 % (n=7) lähiesimiehinä/vastaavina ohjaajina työskentelevistä koki, että osaamistaso alittuu nykyisessä työtehtävässä. Tämä selittyy mitä todennäköisimmin samalla asialla, kuin lastentarhanopettajienkin kohdalla, että samaa työtä voi tehdä myös ilman ylempää korkeakoulututkintoa. Molempien tutkintojen tuottama kelpoisuus samaan työtehtävään, voidaan siis kokea osaamistason alittumisena. Myös lähiesimiesten/vastaavien ohjaajien vastuualueissa voi olla suuria eroja, riippuen työpaikasta. Ohessa esimerkki työpaikkailmoituksesta, missä haettiin vastuuhenkilöä ammatilliseen perhekotiin:

“Vastuuhenkilö voi olla sosiaali-, terveys- tai kasvatustieteiden ammattilainen, jolla on joko AMK tai ylempi korkeakoulututkinto. Sosiaalityön perusopinnot tai vastaavat opinnot edellytetään terveys- tai kasvatustieteiden ammattilaiselta.” (Työ- ja elinkeinopalvelut 19.2.2018)

Avoimna ollut työpaikka pystyi siis hakemaan sekä alemman että ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneet. Työtehtävät ja palkka olivat neuvoteltavissa osaamistason mukaan. On hyvä kuitenkin huomioida myös se, että kaikki tutkinnon suorittaneet eivät edes havittele esimiesasemaa. Kinoksen tekemän selvityksen mukaan koulutukseen hakeutuneista (n=205) 32 % tavoitteli esimiesasemaa ja 21 % oli pääsääntöisesti kiinnostunut kehittämistehtävistä. Osa puolestaan halusi syventää omaa ammatillista osaamistaan, ilman sen kummempia urakehitystoiveita. (Kinos 2015, 23–25.) Mahdollista siis on, että työtilanteeseen voidaan olla tyytyväisiä, vaikka koetaankin osaamisen ylittävän nykyisen työnkuvan. Tutkintoa hakeudutaan suorittamaan monista eri syistä johtuen, mutta näitä asioita ei kuitenkaan tässä opinnäytetyössä lähdetty sen tarkemmin selvittämään.

6 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinto on alemman korkeakoulututkinnon jatkotutkinto, mikä syventää aiemmin hankittua osaamista sekä lisää ydinosaamista asiantuntijuuteen, tutkimukselliseen kehittämiseen ja johtamisosaamiseen. Tutkinto antaa kelpoisuuden toimia työtehtävissä, missä tarvitaan soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tavoitteena on tuottaa sellaista osaamista, mikä vastaa työelämän tarpeisiin ja kehittämiseen. Tämä pitää sisällään tutkimuksellisen kehittämisosaamisen sekä elinikäisen oppimisen valmiudet.

Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet olivat löytäneet paikkansa työmarkkinoilta. Työttömyyshistoriaa oli kaikkiaan mainittavan vähän, mikä kertoo tutkinnon tuottaman osaamisen ja työelämän tarpeiden kohtaamisesta. Tämän hetken hyvinvointipalveluiden monituottajamalli työllistää sosiaalialan asiantuntijoita monelle eri sektorille (julkinen, yksityinen ja kolmas). Alueellisesti tutkinnon suorittaneet olivat työllistyneet lähelle oppilaitosta, missä olivat tutkinnon suorittaneet. Tutkintoa järjestävillä ammattikorkeakouluilla on autonomian vuoksi mahdollisuus suunnitella koulutusohjelmansa alueellisten tarpeiden lähtökohdista käsin. Tämä voi osittain selittää, miksi tutkinnon suorittaneet ovat sijoittuneet lähelle tutkintoa järjestävää oppilaitosta.

Tutkinnon suorittaminen on hyvä jatke sellaisille ammattilaisille, joita johtaminen ja vaativammat työtehtävät kiinnostavat. Suurin osa vastaajista koki työskentelevänsä osaamistasoan vastaavissa työtehtävissä, ja heistä suurin osa työskenteli esimiesasemassa. Ei-esimiesasemassa olevat perustason työtä suorittavat vastaajat (ohjaajat ja lastentarhanopettajat) kokivat eniten, että työn vaativuus-taso alittaa osaamisen. Tähän joukkoon kuului lisäksi myös asiantuntijoita, ilman mainintaa erityis- tai kehittämisvastuutehtävistä. Lastentarhanopettajille päiväkodin johtajaksi ylenemisen mahdollisuutta ei uuden lain puutteissa enää ole. Tilanne ei kuitenkaan ole aivan toivoton, esimerkiksi kunnalla on mahdollisuus toimia varhaiskasvatuksen palveluohjaajina.

Tuloksista kävi ilmi, että tutkinnon tuottamasta osaamisesta arvostetaan erityisesti kykyä toimia eettisten periaatteiden mukaan. Sosiaalialan monet tehtävät

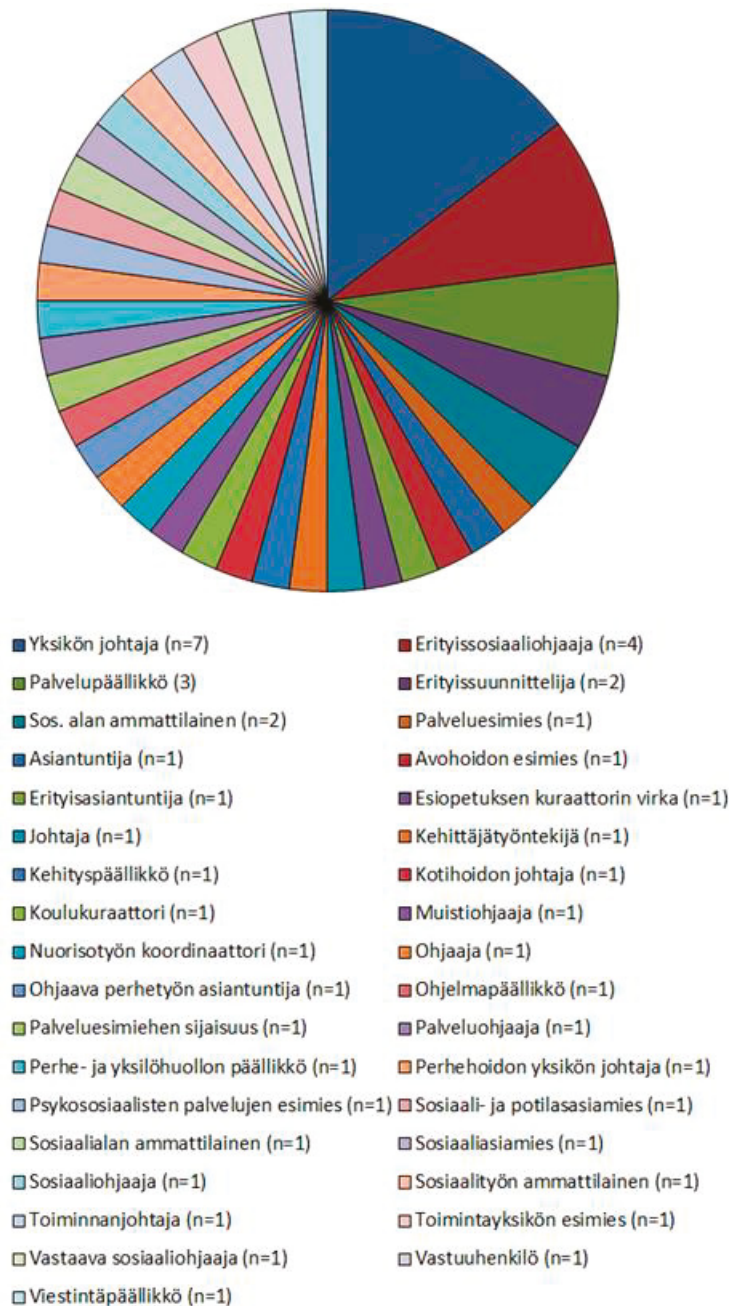

ovat eettisesti haasteellisia ja voivat asettaa työntekijät jopa ristiriitaisuuksien äärelle. On hienoa huomata, että tutkinnon suorittaneet olivat kokeneet eettisen ajattelun vahvistuvan koulutuksen avulla, koska sosiaalialan eettinen osaaminen luo pohjan koko työlle.

Palkkaus ja työtehtävät koettiin tutkimustulosten mukaan olevan ristiriidassa. Kyselyyn vastanneiden palkkojen vaihteluväli oli suuri, mikä kuvastaa palkkojen laajaa jakaumaa. Palkka oli noussut yli puolella vastaajista sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen. Todennäköisimmin palkkatason nousu tapahtuu jonkinasteisissa johto- tai esimiestehtävissä sekä erilaisissa asiantuntija- sekä erityistehtävissä. Suositeltavaa on, että koulutus ja osaaminen nostaisivat palkkatasoa, mutta aina näin ei ole. Valmistuneiden oma aktiivisuus palkan suhteen on tärkeässä roolissa. Palkka ja sitä määrittävät perusteet on hyvä ottaa puheeksi kehitys- tai palkkakeskusteluissa. Palkkatilastoja tarkkailemalla saa suuntaa palkkojen suuruuksiin ja avoimella palkkakeskustelulla saa edistettyä palkkatasa-arvon toteutumista.

Tutkinnon suorittaneet ovat sijoittuneet hyvin laajasti työmarkkinoille eri työnimikkeillä (Liite 4). Heillä on selvästi hallussa sosiaalialaan kuuluvaa monialaista osaamista. Huomioitavaa on, että kyselyssä esitetty jako työtehtävänimikkeistä ei sellaisenaan ole enää järkevä tutkittaessa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita, koska vastaajista 42 % oli valinnut valmiiden työtehtävänimikkeiden sijasta jokin muu -kohdan. Osa valmistuneista toimii nykyään jo erityisissä asiantuntija- ja kehittämistehtävissä ja tehtävänimikkeet heillä ovat hyvin moninaiset. Uusia työnkuvia on syntynyt, mikä kuvastaa muutosta yhteiskunnassa verrattuna vuosikymmen taaksepäin. Tulosten mukaan sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet ovat näitä uusia työpaikkoja itselleen jo jossain määrin löytäneet.

Pieni osa vastaajista oli jatkokouluttautunut vielä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon jälkeen. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoa voidaan käyttää myös ponnahduslautana lisäkouluttautumiseen. Esimerkiksi opettajakorkeakouluun hakeutumiseen koulutuksesta on selvää hyötyä.

Kuvio 25. Työpaikkaseurannassa esiintyneet työskentelynimikkeet (n=48).

Työskentelynimikkeiden laaja kirjo näkyi erityisen hyvin myös tehdyssä työpaikkaseurannassa (Kuvio 25). Eniten sosionomi (ylempi AMK) -osaajia haettiin erilaisiin esimiestehtäviin. Kaikkinensa työnhakuilmoituksissa haettiin hyvin laaja-alaista osaamista ja vankkaa kokemusta omaavia työntekijöitä. Työpaikkailmoitusten seuranta osoitti, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla on pätevyys hakeutua erilaisiin alan erityistehtäviin: erityissuunnittelija, -asiantuntija ja -sosiaaliohjaaja. Erityisissä asiantuntijatehtävissä työskentelevillä on taito tehdä työtä, mikä vaatii korkea- ja erityistasoista alakohtaista osaamista.

Puolet työpaikkaseurannan työpaikoista oli suunnattu lastensuojelu-, perhetyö- ja muihin perhepalveluihin. Loput jakaantuivat suhteellisen tasaisesti vanhus- ja vammaispalveluihin, sivistystoimeen, järjestötyöhön, aikuissosiaalityöhön, Ke- laan, päihde- ja mielenterveys- sekä sosiaali- ja terveystoimeen. 58 % avoimista työpaikkailmoituksista oli kuntasektorille. Kuntasektorille perustetaan uusia erityistason virkoja, jotka ovat hyviä työpaikkoja sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille. 29 % avoimista työpaikkailmoituksista oli yksityisten sosiaalipalveluyritysten. Muilla sektoreilla oli vähän työpaikkoja sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille.

Hämmennystä aiheuttavat ne työpaikat, joihin sekä sosionomi (AMK ja ylempi AMK) ovat soveltuvia. Näitä oli neljäsosa työpaikkaseurannan ilmoituksista. Tutkinnon tuottama osaaminen ei ole siis täysin löytänyt varsinaista paikkaansa työelämässä tai sitä ei tunnisteta, koska sosionomi (AMK) -tutkinto jo itsessään antaa laaja-alaiset mahdollisuudet toimia monissa työtehtävissä. Yli puolessa kerätyistä ilmoituksista ilmoitettiin kelpoisuusehdoksi soveltuva ylempi korkeakoulututkinto. Näitä työpaikkoja tulisi rohkeasti hakea yhdessä muiden ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden kanssa ja uskaltaa esittää palkkatoive, joka vastaa osaamista ja työn vaatavuutta. Ammattiliittojen www-sivuilta löytyy oppaita palkkatoiveen esittämiseen tämän opinnäytetyön lisäksi.

Sosionomi (ylempi AMK) korkeakoulututkinnot ovat hakeneet paikkaansa työelämässä siitä saakka, kun koulutus alkoi ja tilanne vaikuttaa olevan edelleen osittain sama. Oman paikan löytymistä ovat hidastaneet esimerkiksi alalla vallitsevat lainsäädännöt. Lisäksi tutkinnon suorittaneille ei ole olemassa mitään nimettyä työtehtävää, vaan työskentelykenttä ja -nimikkeet ovat hyvin moninaisia. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet kokivat osittain jäävänsä sosiaalityön maisteritutkinnon suorittaneiden jalkoihin. Useassa työpaikkailmoituksessa haettiin soveltuvan korkeakoulututkinnon suorittaneita ja kokemuksia oli, että palkatuksi tulevat etusijassa yliopiston korkeakoulutuksen suorittaneet. Tässä ajatellaan tutkinnon tuoman osaamisen tunnettuuden olevan ongelmana. Työntekijän oma rooli markkinoida osaamistaan on ensiarvoisen tärkeää. Toivottavaa on, että tästä opinnäytetyöstä olisi hyötyä tutkintoa suorittaville, että he osaisivat tuoda esiin osaamistaan työelämässä.

Tämän opinnäytetyön tutkimustulosten pohjalta voidaan todeta, että sosionomi (ylempi AMK) -koulutuksen tuottama osaaminen vastaa varsin hyvin työelämantarpeisiin. Kokonaisuutena näyttää siltä, että kolmen (ammattikorkeakoulut, valmistuneet ja työelämä) näkökulman näkemykset siitä, mitä tulisi osata, mitä osataan ja mitä työelämä tarvitsee kohtaavat pääasiallisesti hyvin. Ei kuitenkaan kannata odottaa muutosta välittömästi tutkinnon suoritettuaan, vaan koulutusta vastaavat työtehtävät löytyvät myöhemmässä vaiheessa työuraa.

“Tulee olla rohkea ja hakea ja mennä eteenpäin.”

Tutkimuskysymyksiin vastaamisen lisäksi koottiin tutkimusaineistosta nousseita tärkeäksi koettuja teemoja hyödynnettäväksi koulutusta järjestäville ammattikorkeakouluille, työnantajille sekä päättäjille. Kyselyyn vastanneiden avoimista vastauksista koottiin ammattikorkeakoulukohtaisesti kehittämissuhteita sekä palautetta (Taulukko 9). Tutkinnon suorittaneet kokivat koulutuksen sisältöön nähden kaipaavansa enemmän talous-, juridiikka-, yrittäjäosaamista sekä digitaitoja. Kiintoisa huomio oli, että samanlaisia teemoja nousi esille myös seurannan työpaikkailmoituksissa esitetyistä työelämän tarpeista. Talous-, juridiikka- ja digitaitojen hallitseminen ovat osaamista, mitä tarvitaan päivittäisessä työelämässä sosiaalialalla. Huomioitavaa on, että talousosaaminen oli mainittu ammattikorkeakoulujen kehittämishaasteeksi jo vuonna 2008 sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden kyselyvastausten perusteella (Rantanen & Viinamäki 2010, 207). Vastauksista nousi myös tarve johtamisosaamiselle ja työelämäyhteistyön lisäämiselle. Useat olivat kuitenkin tyytyväisiä suoritettuun tutkintoon ja antoivat palautetta hyvästä koulutuksesta.

Taulukko 9. Ammattikorkeakoulukohtaiset palautteet ja kehittämissuhteet.

	PALAUTETTA:	KEHITTÄMISEHDOTUKSIA / KOKONAISUUKSIA, JOITA TOIVOTTIIN OPINTOIHIIN LISÄÄ:
YH Arcada	"Työelämäsidonnaisuus ja ajankohtaisen tiedon tärkeys ytimessä" "Tutkinto on erittäin hyvä. Siihen pitäisi saada yleisesti lisäarvoa."	- Yhteistyön kehittäminen yritysten ja yliopistojen kanssa - Henkilöstöhallinnolliseen osaamiseen ja johtamisen opintoihin panostaminen - Vaatimustason ylläpitäminen
Lapin AMK	"Erittäin hyvä ja monipuolinen koulutus, toivottavasti koulutus jatkuu!"	- Johtamisopintoihin panostaminen (henkilöstö- ja talousosaaminen) - Teoreettisen osaamisen vieminen käytäntöön jo opintojen alussa - Työelämälähtöisyyden ja tutkimusopintojen vaaliminen - Työharjoittelua tai tutustumista eri alojen kenttätöihin Lisää käytännön näkökulmia - Enemmän kontaktitunteja nettiopintojen sijaan - Yrittäjyysopintojen lisääminen - Poikkialaisen monialaisen yhteistyön kehittäminen
Laurea AMK	"Kiitos! Olen saanut huippuhyvän koulutuksen johtamisessa ja kehittämisessä." "Laadukasta, työelämälähtöistä ja hyvin suunniteltua ja monipuolista opetusta." "Hyvä ja monipuolinen tutkinto. Työkokemuksen kanssa kilpailukelpoinen yliopistoon nähden."	- Korkeammat kielivaatimukset (ruotsi ja englanti) - Vahvaan ohjaamiseen ja käytännön kehittämistyöhön panostaminen - Lisää opintoja / olemassa olevien kehittämistä; sähköiset palvelut, johtaminen ja talousosaaminen (oman alan), projektin johtaminen, lakiopinnot, yrittäjyys, strategiaopinnot, yhteiskuntavaikuttavuus, palvelumuotoilu, kehittämisopinnot - Vaatimustason ylläpitäminen - Monialaisen ja yliopistoyhteistyön lisääminen, yhteistyön lisääminen alue- ja kuntatoimijoiden kanssa - Kuvausta urapoluista ja ohjausta siihen liittyen - Tutustumista käytännön tasolle esim. vierailijoita/puhujia hyödyntäen - Toimimattomaksi koettujen opintokokonaisuuksien poistaminen - Tehokkuutta lähipäiviin
Oulun AMK	"Koen saaneeni osaamista ja innostusta kehittämisessä." "Tutkinto kehittää ammatillista osaamista upeasti monitasoisesti. Työelämän pitäisi osata tunnustaa, arvostaa ja hyödyntää sitä enemmän."	- Oman työn kehittämisen ja opiskelujen kohtaaminen - Esimiestyöhön liittyvät lait - Enemmän aikaa johtamisopinnoille - Opettajille työkokemusta substanssista, jota opettavat - Talous-, viestintä- ja teknologiaosaamiseen panostaminen - Käytännönläheisempää opetusta - Opetusta yksityisen puolen yritystoiminnasta - Kokonaisuuksien selkiyttäminen - Työelämäyhteistyö esim. esiintyjien muodossa - Kehittämisopintoja lisää - Päätötyön osuus koulutuksessa liian suuri

Oppilaitoksille sekä työnantajille suunnatuissa palautteissa oli edelleen havaittavissa samoja kehitettäviä teemoja, kuin aiemmissakin tutkimuksissa ja selvityksissä aiheesta: tutkinnon tuottaman osaamisen epäselvä tunnettavuus, työnantajat eivät tunne tai arvosta tutkinnon suorittaneiden osaamista ja opiskelijat peräänkuuluttavat, että tutkinnon tunnettuutta tulee lisätä. Tutkinnon tuottaman osaamisen epäselvä tunnettuus lisää epävarmuutta ja osaamista vastaavia työtehtäviä on vaikea löytää, mikäli osaamisen käsitykset eivät vastaa toisiaan. Tunnettuuden lisäämisellä toivotaan olevan positiivinen vaikutus juuri ylemmälle ammattikorkeakoulututkinnolle suunnattuihin työtehtäviin. Siinä mielessä on ymmärrettävää, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto ei ole yhtä tunnettu, kuin yliopiston korkeakoulututkinto, koska ammattikorkeakoulun jatkokoulutus on paljon uudempi. Jokainen ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut jakaa tietoutta tutkinnon tuomasta osaamisesta toimimalla työmarkkinoilla. Valmistuneiden määrä on koko ajan kasvussa, joten oletettavasti myös tunnettuus sitä myöten lisääntyy.

Työelämälähtöisyys koettiin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon vahvuutena. Myös verkostoja ja verkostotyön merkitystä pidettiin tärkeänä ja tiiviimmälle yhteistyölle yritysmaailman kanssa nähtiin tarvetta. Opintojen ammatillisten ja laadullisten kriteereiden toivottiin pysyvän opinnoissa korkealla ja koulutukselta odotettiin laaja-alaista osaamista yhteiskunnan hallintaan sekä olemassa olevien resurssien suuntaamiseen. Painotuksiin kehoitettiin suuntaamaan maakuntien tarpeista käsin. Eri oppilaitosten välille toivottiin opintojen yhtenäistämistä.

Näkyvyyden lisäämiseksi löytyi monia eri näkökulmia, joista esimerkkinä koulutuspoliittinen keskustelu ja medianäkyvyyden lisääminen. Myös valtakunnallista näkyvyyttä kaivattiin. Ammattijärjestöjen ja koulujen yhteistyö nähtiin voimallisena ja esimerkiksi ansiokkailla opinnäytteillä olisi mahdollista saada konkreettista osaamista esille. Ohessa avoimella vastauksella esitetty ehdotus näkyvyyden lisäämiseksi:

”Yrittäkää nostaa tutkinnon arvostusta niin että työelämässä suhtaudutaan akateemisiin tutkintoihin ja Yamk-tutkintoihin yhtä arvostavasti. Tehkää yhteistä vaikuttamistyötä muiden amk:en kanssa jotta saatte enemmän ääntä kuuluviin.” (Laurea AMK, sosiaali- ja terveysalan yhteinen koulutusohjelma)

Tutkinnon suorittaneet olisivat kaivanneet jo opiskeluaikana tietoa urakehitysmahdollisuuksista, muun muassa jatko-opintojen tai mahdollisten työtehtävien suhteen. Vastauksista löytyi kuitenkin myös positiivinen näkökulma. Positiivisena koettiin tutkinnon tuottama mahdollisuus jatkokouluttautumiselle, esimerkiksi jatkettaessa ammatillisen opettajan pedagogisiin opintoihin.

TOIVEITA TYÖNANTAJILLE:

- Ottakaa selvää tutkinnon tuottamasta osaamisesta, monipuolinen koulutus, hyödyntäkää osaamista
- Uskokaa tutkinnon moninäkökulmaisuuuteen ja työelämälähtöisyyteen
- Rohkeasti palkkaamaan yliopiston käyneiden sijasta!
- Olkaa avarakatseisia tutkinnon suhteen: avoimuutta ja ennakkoluulottomuutta palkkaamiseen
- Pitäisi luoda rohkeammin työpaikkoja sosiaalialalla ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneille. Uusien ammattinimikkeiden tuominen kuntasektorille yleisemmin voisi tuoda resursseja toisaalle
- Hyödyntäkää entistä paremmin opinnäytetöitä, esimerkiksi työn kehittämisessä ja tarjotkaa rohkeammin niitä ammattikorkeakouluille, jolloin työelämän ja koulutuksen yhteys vahvistuisi entisestään
- Arvostakaa tutkinnon suorittaneiden osaamista ja palkkaa rohkeasti
- Rekrytointivaiheessa työnkuvan avaaminen auttaisi kaikkia osapuolia oikean työn saattamisessa oikealle henkilölle. Selkeää kelpoisuusehtojen käyttöä esim. hakuilmoituksissa, haetaanko AMK- vai yliopistokoulutuksen omaavaa
- Koulutus vastaa työelämän tarpeisiin, miksi et siis palkkaisi?

Kuvio 26. Toiveita työnantajille.

Kuten tutkimustuloksista kävi ilmi, sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneet ovat osittain tyytymättömiä työelämän suhtautumiseen ja arvostamiseen tutkintoa kohtaan. Arvostuksen suhteen oli koettu puutteita vastuun määrässä, tehtävien vaatimustasossa sekä palkkauksessa. Työnantajille oli esitetty useita asioita avoimissa vastauksissa (Kuvio 26), joita tutkinnon suorittaneet pyytäisivät ottamaan huomioon.

KAIVATTUJA LAKIMUUTOKSIA:

- Kelpoisuusvaatimukset tulisi päivittää
- Johtajan työhön tulisi saada vaatimukseksi ylempi korkeakoulututkinto
- Varhaiskasvatuksessa tulisi voida työskennellä esimiehenä
- Pitäisi pystyä toimimaan sosiaalityöntekijöinä. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittanut on ihan yhtä pätevä kuin sosiaalityön maisterikin. Erona on se, että sosionomi (ylempi AMK) on hankkinut tietotaitonsa tekemällä, näkemällä ja kokemuksen kautta, kun sosiaalityöntekijä työllistyy suoraan koulun penkiltä vain yhden työelämä-harjoittelun tehneenä. Kumman sinä haluaisit asioita hoitamaan?

Kuvio 27. Kaivattuja lakimuutoksia.

Useissa vastauksissa näkyivät myös odotukset lakimuutoksien suhteen (Kuvio 27). Lastentarhanopettajat toivoivat lakiuudistusta varhaiskasvatuslakiin ja siihen, että sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittanut voisi toimia päiväkodin johtajana. Kelpoisuus- ja pätevyysvaatimuksiin oltiin vailla päivitystä ja esimerkiksi johtajan työhön ehdotettiin vaatimukseksi ylempää korkeakoulututkintoa. Sosiaalityöntekijöistä on jatkuva pula ja tutkinnon suorittaneet toivoivat jonakin päivänä pystyvänsä työskentelemään sosiaalityöntekijöinä. Koulutusmahdollisuuksien suoraviivaistamiselle koettiin olevan tarvetta ja tutkintoa toivottiin rinnastettavan yliopiston maisteritutkinnon tasolle. Myös lisäkoulutuksille nähtiin tarvetta ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon rinnalle, jotta se saavuttaisi osamistasoa vastaavaan aseman työelämässä.

HUIPPUOSAAJIA TARJOLLA:

- Hyvät valmiudet toimia kehittämis-, uudistamis- ja johtamistehtävissä
- Työelämätaidot ja osaamisen soveltaminen ovat huipputasoa, osaavia asiantuntijoita
- Vuosien työkokemuksella varustettuja käytännönläheisiä työntekijöitä tarjolla
- Tutkinto tuottaa käytännön kehittämisosaamista, johtamisvalmiuksia ja se on hyvä pohja asiantuntijatehtäviin yliopistotutkintojen rinnalle ylempänä korkeakoulututkintona
- Moniosaajia tarjolla, kehittämismyönteisiä tietotaitajia
- Pystyvät hallitsemaan laajoja asiakokonaisuuksia ja yhteistyöverkostoja
- Kehittämistyön ammattilaisia. Kehittämistyöhön on hyvä lisätä tutkimuspuolta, jota myös (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilta löytyy
- Hyvä asiaosaaminen taustalla, joten mm. johtaminen ja kehittäminen eivät perustu pelkästään teorian ja tutkimuksen viittekehukseen, vaan asiaosaamiseen kytkeytyvään työyhteisöjen toimintamallien hallintaan
- Kattava käytännön osaaminen ja laaja-alainen ymmärrys alasta ja yhteiskunnallisista asioista
- Osaavia ammattilaisia, jotka osaa viedä tekemisen kehittämisestä käytäntöön
- Eriyiosaamisena asiakkaan kohtaaminen
- Hyvät esimiestaidot: johtavat taidolla ja innostavat
- Vuorovaikutus ja tiimityöntaidot hyvät

Kuvio 28. Avoimista vastauksista poimittuja kuvauksia sosionomi (ylempi AMK) -osaamisesta.

Osa vastaajista oli kuitenkin täysin tyytyväisiä tutkintoon ja kokivat tutkinnon tuomalla osaamisella olleen nostetta työuraan ja motivaatioon työssään. Koulutusta pidettiin pääsääntöisesti hyvänä vaihtoehtona yliopiston rinnalla. Kuviossa (Kuvio 28) on esitetty tutkinnon suorittaneiden kuvauksia omasta osaamisestaan: Huippuosaajia tarjolla!

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia eri aineistoja hyödyntäen, kohtaavatko tutkinnon tuoma osaaminen, tutkinnon suorittaneiden kokemukset omasta osaamisestaan sekä työelämän tarpeet toisensa. Opinnäytetyön punaisena lankana kulki koulutusta järjestävän tahon, tutkinnon suorittaneiden ja työelämän tarpeiden näkökulmat. Vastauksia opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin kerättiin monia eri aineistoja hyödyntäen. Pääaineiston muodostivat Webropol-kysely sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille sekä työ- ja elinkeinopalveluiden www-sivuston avointen työpaikkojen seuranta. Aineiston keruumenetelmät osoittautuivat tutkimuskysymysten kannalta hyviksi.

Aineistoa syntyi runsaasti ja aineiston pilkkominen ymmärrettävään muotoon vaati aikaa ja perehtymistä aineiston analysointiin liittyvään menetelmäosaamiseen laajasti. Ristiintaulukoimalla vastauksia, saatiin kyselyn vastauksista varsin moniulotteinen kuva. Kolmen näkökulman yhteensovittaminen vaati tutkimuksen tekoon liittyvän menetelmäosaamisen laajaa hallintaa. Opinnäytetyössä toteutui triangulatiivinen tutkimusasetelma, mikä tarkoittaa monien eri metodologisten valintojen yhdistämistä. Lisäksi opinnäytetyötä oli tekemässä kolme opiskelijaa, mikä lisäsi moniulotteista sekä reflektoivaa työskentelyä ja ilmiön tarkastelua monin eri silmin.

Toisaalta kolme opinnäytetyön tekijää lisää eri näkökulmien runsautta, mutta puolestaan myös haastaa opinnäytetyön varsinaisessa aiheessa ja aikatauluissa pysymistä. Tällainen työskentelytapa sekä opinnäytetyön kirjoittamisprosessi kolmen opinnäytetyöntekijän kesken oli haastavaa ja työlästä, mutta ennen kaikkea antoisaa ja palkitsevaa. Kaikkien kolmen elämäntilanteiden huomioiminen, työskentelytavat ja yhteisten aikataulujen löytäminen oli kaikkienensa opettavainen prosessi. Jokaisella meistä on omat vahvuudet sekä heikkoudet. Näiden tunnistaminen ja vahvuuksien hyödyntäminen auttoivat prosessin eteenpäin viemisessä sekä onnistumisessa. Opinnäytetyön lopputulokseen nähden koemme saavuttaneemme opinnäytetyölle asetetun tavoitteen.

Kahden oppilaitoksen yhteistyönä tehty opinnäytetyö antoi mahdollisuuden saada neljän eri asiantuntevan opinnäytetyöohjaajan tuki ja ohjaus prosessin

tekemiseen. Saatavilla oli ohjauksen muodossa vahvaa asiantuntijätietoa kahden eri koulutusohjelman näkökulmasta, joka auttoi löytämään oikeita ratkaisuja ja näkökulmia opinnäytetyötä tehdessä. Kiitos rinnalla kulkijoille!

Opinnäytetyö on itsessään sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoa kehittävä, vaikka sitä ei varsinaisesti ole suunnattu kehittämistehtäväksi millekään työpaikalle. Opinnäytetyö tuo lisää reaaliaikaista tietoutta sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnosta. Tuloksia voivat hyödyntää tutkintoa järjestävät ammattikorkeakoulut ja tutkinnon tuottamaa osaamista tarvitsevat työnantajat. Lisäksi opinnäytetyö toimii hyvänä tietopakettina tutkintoa suorittaville opiskelijoille sekä mahdollisille tuleville opiskelijoille tai opiskelusta haaveileville.

Opinnäytetyötä tehdessä tulee vastaan useita eettisiä valintoja ja kysymyksiä. Aikaisempia tutkimuksia, selvityksiä ja raportteja lukiessa ja niitä reflektoidessa täytyi huomioida niiden luotettavuus, sekä käytettävyyden hyödyntäminen juuri tässä opinnäytetyössä. Tutkimuksiin viitattiin eettisiä periaatteita kunnioittaen sekä suorat lainaukset merkittiin asiaankuuluvalla tavalla. Plagiointia ja tietojen vääristämistä sekä mahdollisesti joidenkin aiheiden kannalta tärkeiden tutkimusten huomiotta jättämistä pyrittiin välttämään. Opinnäytetyön kirjoittamisasussa huomioitiin täsmällinen ja prosessia kuvaava ilmaisu, jotta lukija saa selkeän ja ymmärrettävän kuvan opinnäytetyöstä sekä siihen liittyvistä eri vaiheista.

Tulosten esittämisessä pyrittiin välttämään perusteetonta yleistämistä. Tutkimustulokset saatiin tietyltä joukolta valmistuneita, jolloin yleistettävyys ei suoranaisesti ole mahdollista. Tuloksia voidaan käyttää suuntaa-antavina. Opinnäytetyössä tutkimuksen kohteena olivat tutkinnon suorittaneiden omat henkilökohtaiset kokemukset, mikä on hyvä muistaa tulosten tulkinnessa. Kyselyä varten saadut yhteystiedot hävitettiin oikeaoppisesti opinnäytetyön valmistuttua. Yhteystiedot, eli puhelinnumerot kyselyn lähettämistä varten saatiin 534:lle, mutta tuntemattomasta syystä kysely lähti Webropolista vain 529 henkilölle. Vastaamattomuus voi johtua teknisistä syistä, koska kysely toteutettiin mobiilikyselynä. Webropol -asiantuntijoilla ei myöskään ollut vastausta siihen, miksi kysely ei lähtenyt kaikille. Kyseessä voi olla esimerkiksi jo käytöstä poistunut puhelinnumero.

Opinnäytetyötä tehdessä nousi useita kehittämisideoita tutkintoa järjestävien ammattikorkeakoulujen suuntaan. Koulutukseen ei sisälly työharjoittelua, millä voitaisiin lisätä yhteistyötä työelämän kanssa. Yhteistyön lisääntyminen tekisi tutkintoa tunnetummaksi sekä lisäisi opiskelijan työelämään sijoittumisen mahdollisuuksia tutkinnon suorittamisen jälkeen. Lisäksi tutkinnon pystyy suorittamaan monimuoto-opintoina, eli sen voi suorittaa esimerkiksi työn ohella. Tämä voi herättää tutkinnon arvostukseen liittyvän kysymyksen: Mielletäänkö tutkinto vain lisäkouluttautumisena, eikä niinkään ylemmän korkeakoulututkinnon tasoisena?

Lisäksi kehittämistyötä on vielä tehtävä tutkinnon laillisuuden näkökulmasta. Lakiin on kirjattu (ylempi AMK) -tutkintoon liittyvät tavoitteet, mutta tutkinnon suorittanut saa ainoastaan muodollisen pätevyyden, koska laki ei tunnista sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittanutta sosiaalihuollon ammattihenkilöksi. Mikäli laki ei tunnista sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoa, niin on ymmärrettävää, ettei työnantajatahokaan ole sitä tunnistanut. Tämä on harmillista, koska tutkinnon kompetenssit ja vaativuustaso (EQF7) kuvaavat ylemmän korkeakoulututkinnon osaamisen työkentällä.

LÄHTEET

- Alkula, T., Pöntinen, S. & Ylöstalo, P. 1994. Sosiaalitutkimuksen kvantitatiiviset menetelmät. Juva: WSOY.
- Ammattikorkeakoululaki 932/2014. Viitattu 13.11.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2014/20140932>
- Arajärvi, P. 2000. Kannustava hyvinvointiyhteiskunta. Viitattu 28.11.2018 <http://www.presidentti.fi/halonen/public/defaulte91f.html?contentid=171887&nodeid=41435&contentlan=1&culture=fi-FI>
- Arene. 2016. Ammattikorkeakoulujen maisterikoulutus osaamisen uudistajana ja kansallisena koulutusinnovaationa. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n selvitys YAMK-tutkintojen rakenteellisesta kehittämisestä. Viitattu 19.9.2018 <http://arene.fi/fi/ammattikorkeakoulut/vaikuttavuus/yamk-rake-selvitys>
- Arene. 2018. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä. Viitattu 13.11.2018 http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428
- Auvinen, P. & Isokallio, M. 2007. Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulutusalueeseen. Projektin loppuraportti. Arene Ry. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Diploma Supplement s.a. Viitattu 23.10.2018 https://www.europass.fi/diploma_supplement
- Education, Audiovisual and Culture Executive Agency 2015. The European education Area in 2015. Bologna process. Viitattu 22.10.2018 https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/european_higher_education_area_bologna_process_implementation_report.pdf
- ECTS-järjestelmä s.a. Viitattu 23.10.2018 <https://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opinto-opas,-AMK-tutkinto/Valmistuminen/ECTS>
- European Higher Education Area, 2018. Members. Viitattu 23.10.2018 <http://www.ehea.info/>
- Harisalo, R. & Miettinen, E. 2004. Hyvinvointivaltio. Houkutteleva lupaus vai karvas pettymys? Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9., uudistettu painos. Porvoo: Bookwell Oy.
- ISCO. 2010. International Standard Classification of Occupations. Viitattu 31.10.2018 <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/isco/>
- Kananen, J. 2008. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä.
- Kiiski Kataja, E., Laine, P., Jousilahti, J. & Neuvonen, A. 2018. Hyvinvoinnin seuraava era. Ihanteet, visio ja ratkaisut. Viitattu 7.12.2018 <https://media.sitra.fi/2018/01/05155811/hyvinvoinnin-seuraava-era-ihanteet-visio-ja-ratkaisut.pdf>
- Kinos, S. 2015. YAMK sillanrakentajana. Selvitys sosionomi yamk -opiskelijoiden koulustausta, työkokemuksesta ja tavoitteista työuralle. Raportti. Turun ammattikorkeakoulu.
- Kiviniemi, K. 2001. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 68–84.
- Laine, T. 2001. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 26–43.

- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 272/2005. Finlex. Viitattu 27.8.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050272>
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015. Finlex. Viitattu 30.8.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817>
- Lampinen, O. 2000. Kaksi käsitystä sivistyksestä. Teoksessa U. Gabrielsson (toim.) Kaksi tietä asiantuntijuuteen – Mihin kahden väylän asiantuntijuutta tarvitaan. Julkaisu 3/2000, 7–11. Viitattu 9.11.2018 https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/tutkas_3+2000.pdf
- Landgrén, S. & Pesonen, T. 2017. Vastavalmistuneiden urapolut 2017. Vuosina 2015-2016 valmistuneiden Talentian jäsenten sijoittuminen työelämään. Talentia, sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö. Viitattu 29.11.2018 https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2017/03/vastavalmistuneiden_urapolut.pdf
- Layder, D. 1998. Sociological practice. Linking theory and social research. London: Sage Publications.
- Linnanvirta, S. 2013. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden urakehitys. Selvitys ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden Talentian jäsenen kokemuksiin urakehityksestään ja tutkinnon suorittamisesta. Talentia, sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö. Viitattu 29.11.2018 https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2017/03/Sosionomi_ylempi_AMK_tutkinnon_suorittaneiden_urakehitys2.pdf
- Maanmittauslaitos. 2018. Maakuntarajat 2017. Maanmittauslaitoksen avoimien aineistojen tiedostopalvelu. Viitattu 1.10.2018 <http://www.maanmittauslaitos.fi/aineistot-palvelut/latauspalvelut/avoimien-aineistojen-tiedostopalvelu>
- Moilanen, P. & Räihä, P. 2001. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II - Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 44–67.
- Möttönen, S. 2013. Onko kunnalliselle sosiaalipolitiikalle tilaa rakenteiden muutoksessa? Teoksessa U. Salonen-Soulié (toim.) Kunnallisen sosiaalipolitiikan tila ja tulevaisuus. Haasteet opetukselle ja tutkimukselle. Huoltajasäätiö, 4–15.
- Nummenmaa, T., Konttinen, R., Kuusinen, J. & Leskinen, E. 1997. Tutkimusaineiston analyysi. 1. painos. Porvoo: WSOY Kirjapainoyksikkö.
- Ojala, K. 2017. Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot työmarkkinoilla ja korkeakoulujärjestelmässä. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja C, osa 437. Turku: Scripta Lingua Fennica Edita.
- OKM. 2010. Koulutusjärjestelmäkaavio. Viitattu 3.10.2018 www.minedu.fi
- Opetushallitus. 2018. Tutkintojen viitekehukset. Viitattu 29.8.2018 https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/tutkintojen_tunnustaminen/tutkintojen_viitekehys
- Opetusministeriö. 2005. Korkeakoulututkintojen viitekehys. Kuvaus suomalaisista korkeakoulututkinnoista. Työryhmämuistioita ja selvityksiä 4. Helsinki: Yliopisto-paino. Viitattu 28.8.2018 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80363/tr04.pdf?sequence=1>
- Panhelainen, M. & Varmola, T. 2017. Ylemmät AMK-tutkinnot - Työelämän ja korkeakoulupolitiikan innovaatio. Teoksessa K. Mäki, L. Vanhanen-Nuutinen & H. Kotila (toim.) AMK-MAISTERI - Työelämän moniosaaja. Helsinki: Painotalo Next Print Oy.
- Puusa, A. 2011. Laadullisen aineiston analysointi. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Vantaa: Hansaprint, 114–125.
- Rantanen, T. & Viinamäki, L. 2010. Sosionomien (ylempi AMK) tutkimus-, kehittämis- ja johtamisosaaminen. Teoksessa L. Viinamäki (toim.) Sosionomi (AMK & ylempi AMK) kansainvälistyillä koulutus- ja työmarkkinoilla. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2010, 199–216.

- Rantanen, T., Isopahkala-Bouret, U., Raij, K. & Järveläinen, E. 2010. Ylempi AMK-tutkinto ja sen tuottama osaaminen työnantajien näkökulmasta. Teoksessa T. Rantanen & U. Isopahkala-Bouret (toim.) Näkökulmia ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tuottamaan osaamiseen sosiaali- ja terveysalalla. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja A-71. Helsinki: Edita Prima Oy, 63–84.
- Rauhala, P. 2017. Esipuhe. Teoksessa K. Mäki, L. Vanhanen-Nuutinen & H. Kotila (toim.) AMK-MAISTERI - Työelämän moniosaaja. Helsinki: Painotalo Next Print Oy, 5–8.
- Rouhiainen-Valo, T., Rantanen, T., Hovi-Pulsa, R. & Tietäväinen, S. 2010. Kompetenssit sosionomien (AMK ja ylempi AMK) ydinosaamisen avajaina. Teoksessa L. Viinämäki (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010 – 2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 3/2010, 9–36.
- Robson, C. 2001. Käytännön arvioinnin perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Rousu, S., Sinkkonen, M. & YAMK työryhmä 2015. Sosionomi (ylempi AMK) - maisteritason tutkinto. Viitattu 11.10.2018 https://www.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/Sosiaali_ja_terveys/Sosiaaliala/YAMK/Sosionomi_ylempi_AMK_maisteritason_tutkinto_esite_2015.pdf
- Sipilä, J. & Saarikko, A. 2017. Edilex. Viitattu 31.8.2018 [https://www.edilex.fi/he/20170135?offset=1&perpage=20&phrase=yamk&sort=relevance&typelds\[\]=21%2C119&searchKey=677512&quickSearch=true](https://www.edilex.fi/he/20170135?offset=1&perpage=20&phrase=yamk&sort=relevance&typelds[]=21%2C119&searchKey=677512&quickSearch=true)
- SoleOPS 2017 - 2018. Opetussuunnitelmat: Lapin ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.11.2018 https://soleops.lapinamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjSel/tab/tab/sea?kouluhj_id=13199194&ryhmtyypp=3&luku-vuosi=4455289&stack=push
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2010. Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020. Viitattu 7.12.2017 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73418/URN%3ANBN%3AFi-fe201504223250.pdf?sequence>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Työ- ja elinkeinopalvelut. Viitattu 20.7.2018 <http://www.te-palvelut.fi/te/fi/>
- Töissä.fi. s.a. Korkeakouluista valmistuneet työelämässä. Sosionomi AMK: Mihin valmistuneet ovat sijoittuneet. Viitattu 20.11.2018 <https://toissa.fi/>
- Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014. Finlex. Viitattu 21.11.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141129>
- Valtioneuvoston asetus suomen ja ruotsin kielen taidon osoittamisesta valtionhallinnossa 481/2003. Finlex. Viitattu 20.11.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030481>
- Valvira. 2015. Sosiaalihuollon tehtävissä toimiminen. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Viitattu 28.11.2018 <https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/sosiaalihuollon-ammattioikeudet/sosiaalihuollon-tehtavissa-toimiminen>
- Varhaiskasvatuslain kelpoisuuksia ja henkilöstörakennetta koskevat säännökset 540/2018. Talentia. Viitattu 29.11.2018 <https://www.talentia.fi/wp-content/uploads/2018/09/VARHAISKASVATUSLAKI-KELPOISUUDET-JA-SIIRTY-MASAANNOKSET.pdf>
- Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Vehkalhti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura.
- Vipunen s.a. Opetushallinnon tilastopalvelu. Viitattu 1.11.2018 <https://vipunen.fi/fi-fi>

- Viinamäki, L. 2010. Sosionomin ammatti ja työ 2010 - 2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 3/2010. Viitattu 19.11.2018 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54727/viinamaki%20A%203%202010.pdf?sequence=1>
- Viinamäki, L. & Pohjola A. 2016. Tutkimus sosionomi (ylempi AMK) –tutkinnon suorittaneiden koulutus- ja työmarkkina-asemasta. Lapin AMK:n julkaisuja. Sarja A. Tutkimukset 1/2016. Viitattu 20.11.2018 <http://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=8d3f5756-6a36-4349-882f-18647221c99b>
- Viinamäki, L. & Rantanen, T. 2010. Sosionomien (ylempi AMK) osaaminen ja työhönsijoittuminen. Teoksessa T. Rantanen & U. Isopahkala-Bouret (toim.) Näkökulmia ylempään ammattikorkeakoulututkinnon tuottamaan osaamiseen sosiaali- ja terveystalalla. Laurea-ammattikorkeakoulun julkaisusarja A-71. Helsinki: Edita Prima Oy, 85-107. Viitattu 28.11.2018 <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/114720/Laurea%20julkaisut%20A71.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ylikännö, M. 2018. Strateginen tutkimus. Luottamus ja sosiaaliturva yhteiskunnallisen turvallisuuden takeena. Viitattu 7.12.2018 <http://blogit.utu.fi/tita/luottamus-ja-sosiaaliturva-yhteiskunnallisen-turvallisuuden-takeena/>
- Yliopistolaki 558/2009. Viitattu 20.11.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090558>

LIITTEET

Liite 1. Taulukko ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon yleisistä kompetensseista	92
Liite 2. Saatekirje ja kyselylomake	93
Liite 3. Taulukko sosionomi (ylempi AMK) koulutuksen tuottamasta osaamisesta, tutkinnon suorittaneiden kokemukset omasta osaamisestaan ja työelämän vaatimukset.....	100
Liite 4. Kyselyyn vastanneiden (n=211) työskentelynimikkeet	102

Liite 1. Taulukko ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon yleisistä kompetensseista. (SoleOps 2017–2018).

KOMPETENSSIT	YLEMPI AMK – TUTKINNON OSAAMISEN YLEISKUVAUS
Oppimisen taidot	- osaa monipuolisesti ja tavoitteellisesti arvioida ja kehittää asiantuntijuuttaan sekä määrittää osaamisensa kehittämistarpeita - osaa hankkia, käsitellä, tuottaa ja arvioida tietoa kriittisesti ja eri alojen näkökulmasta - kykenee ottamaan vastuuta yhteisön tavoitteellisesta oppimisesta
Eettinen osaaminen	- kykenee ottamaan vastuuta yhteisön toiminnasta ja sen seurauksista - osaa soveltaa alansa ammattieettisiä periaatteita asiantuntijana ja työelämän kehittäjänä - osaa tehdä ratkaisuja ottaen huomioon yksilön ja yhteisön näkökulmat - osaa edistää tasa-arvoisuuden periaatteiden toteutumista työyhteisössä - osaa edistää kestäväen kehityksen periaatteiden ja yhteiskuntavastuun toteutumista
Työyhteisöosaaminen	- osaa kehittää työyhteisön toimintaa ja työhyvinvointia - osaa kehittää työelämän moninaista viestintää ja vuorovaikutusta - osaa soveltaa tieto- ja viestintätekniikkaa tehtävissään - osaa luoda verkostoja ja kumppanuuksia - osaa johtaa ja uudistaa toimintaa monimutkaisissa ja ennakoimattomissa toimintaympäristöissä - kykenee toimimaan vaativissa asiantuntijatehtävissä, johtamistehtävissä tai yrittäjänä
Innovaatio-osaaminen	- osaa tuottaa uutta tietoa ja uudistaa toimintatapoja yhdistäen eri alojen osaamistaan - osaa johtaa projekteja - osaa johtaa tutkimus-, kehittämis-, ja innovaatiohankkeita sekä hallitsee tutkimus- ja kannattavaa toimintaa kehitystoiminnan menetelmiä - osaa kehittää asiakaslähtöistä, kestäväää ja taloudellisesti kannattavaa toimintaa
Kansainvälistymisosaaminen	- kykenee kansainväliseen viestintään työtehtävissään ja toiminnan kehittämisessä - osaa toimia kansainvälisissä toimintaympäristöissä - osaa ennakoida kansainvälisyyskehityksen vaikutuksia ja mahdollisuuksia omalla ammattialallaan

Liite 2. Saatekirje ja kyselylomake

Saatetekstiviesti:

Tämä viesti sisältää vastauslinkin minikyselyyn sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoilla toimimisesta. Olisimme tutkijaryhmänä erittäin iloisia, jos vastaisit siihen.

Saateviesti kyselyn alussa:

Webropolkysely sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneille

Lähetämme Sinulle pienimuotoisen, mutta tärkeän kyselyn sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoilla toimimisesta. Kyselystä saatavia tuloksia hyödynnetään sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon kehittämistyössä.

"Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneen työmarkkinapaikka" -hankkeen webropolkyselyn toteuttamisesta vastaavat Oulun ja Lapin AMK:ssa sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoa suorittavat opiskelijat *Suvi Siekkinen, Jenni Takunen & Liisa Ylevä* sekä YH Arcada:n, Lapin, Laurean ja Turun AMK:n sosiaalialan koulutusten yliopettajat *Soile Juujärvi, Sirppa Kinos, Åsa Rosengren ja Leena Viinamäki*.

Pyydämme Sinua vastaamaan kyselyyn 30.6.2018 mennessä oheisen vastauslinkin kautta.

Tutkimustulosten raportoinnissa noudatetaan tutkimuseettisiä toimintaperiaatteita ja tietosuojalainsäädäntöä. Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Vastaajien nimet ja yhteystiedot säilytetään tietoturvalisistä ja hävitetään, kun aineisto on kerätty ja järjestetty analysoitavaan muotoon. Kyselyssä käytetään anonyymiteettiä. Antamasi vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Aineistoa analysoidaan tilastollisin menetelmin, eivätkä yksittäisen henkilön vastaukset ilmene tuloksista. Julkaistavat tutkimustulokset ovat tilastomuotoisia taulukoita ja kuvioita. Yhteystietosi on saatu tutkimusammattikorkeakoulujen opiskelijahallintojärjestelmästä.

Muista klikata kyselyn lopussa sijaitsevaa "LÄHETÄ" -painiketta. Varaa vastamiseen noin 10 minuuttia.

Kyselyn tuloksista raportoidaan tutkimusammattikorkeakoulujen www-sivuilla vuosina 2018 ja 2019.

Minä vuonna olet suorittanut sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon?

Vuonna	

Missä AMK:ssa olet suorittanut YAMK tutkinnon?

- Arcada YH
- Kemi-Tornion AMK (1.1.2014 alk. Lapin AMK)
- Laurea AMK
- Oulun AMK
- Turun AMK

Missä koulutusohjelmassa opiskelit?

- sosiaaalialalle suuntaava
- sosiaali- ja terveysalan yhteinen
- terveysalalle suuntaava
- jokin muu, mikä? _____

Oletko tällä hetkellä?

- työssä
- työtön (ml. työvoimapolitiittiset toimenpiteet)
- lomautettu
- äitiys- tai vanhempainlomalla tai hoitovapaalla
- päätoiminen opiskelija
- ei-päätoiminen opiskelija (esim. työn ohessa opiskelija)
- eläkeläinen
- muu, mikä? _____

Jos olet työssä, onko työsuhteesi?

- määräaikainen, osa-aikainen
- määräaikainen, kokoaikainen
- vakinainen, osa-aikainen
- vakinainen, kokoaikainen
- keikkasopimus (tuntityössä)

Tehtäväkohtainen palkka keskimäärin kuukaudessa brutto (ennen veroja)?

Miten sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaminen on vaikuttanut palkkatasosi verrattuna tutkinnon suorittamista edeltäneeseen aikaan?

- palkkani on noussut
- palkkani on pysynyt ennallaan
- palkkani on laskenut

Vastaako nykyinen työtehtäväsi sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnolla hankittua osaamista?

- Työtehtäväni vaatimustaso vastaa osaamistani
- Työtehtäväni vaatimustaso ylittää osaamiseni
- Työtehtäväni vaatimustaso alittaa osaamiseni

Mikä on nykyinen työtehtäväsi?

- johtaja / päällikkö
- lähiesimies / vastaava ohjaaja
- ohjaaja
- lastentarhanopettaja
- jokin muu, mikä? _____
- olen työmarkkinoiden ulkopuolella

Mikä on nykyinen työnantajasi?

- valtio
- kunta
- seurakunta
- yksityinen sosiaalialan yritys
- säätiö / järjestö
- jokin muu, mikä? _____
- olen työmarkkinoiden ulkopuolella

Oletko ollut työttömänä YAMK-tutkinnon suorittamisen jälkeen?

- en ole ollut työttömänä
  - olen ollut työttömänä, kuinka pitkän ajanjakson?
-

Jos olet ollut työttömänä tai olet työttömänä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisen jälkeen, niin minkä tai mitkä arvioit olevan pääasialliset syyt työttömyyteesi? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- paikallinen (asuinpaikkakunta) heikko työmarkkinatilanne
- alueellinen (työssäkäyntimahdollisuus oman asuinkunnan ulkopuolella) heikko työmarkkinatilanne
- perheeseen, terveyteen tai muuhun elämäntilanteeseen liittyvä syy
- suhdeverkostojen puute
- tutkinnon sisällölliset painotukset
- tutkinnon huono tunnettuus
- tutkinnon heikko arvostus

Asutko ja työskenteletkö samalla paikkakunnalla tällä hetkellä?

- kyllä
- en
- olen työtön
- olen työmarkkinoiden ulkopuolella

Seuraavassa on väittämiä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittamisesi jälkeisestä työmarkkinoilla toimimisestasi.

Valitse sopivin vaihtoehto

5 = Täysin samaa mieltä, 1 = Täysin eri mieltä

	5	4	3	2	1
Työni on yhteiskunnallisesti merkittävää	☐	☐	☐	☐	☐
Saan työstäni arvostusta työpaikalla	☐	☐	☐	☐	☐
Työni on vastuullista	☐	☐	☐	☐	☐
Työtehtäväni ovat monipuolisia	☐	☐	☐	☐	☐
Työtehtäväni vastaa osaamistani	☐	☐	☐	☐	☐
Palkkani vastaa nykyistä työtehtävääni	☐	☐	☐	☐	☐
Minulla on mahdollisuus edetä urallani	☐	☐	☐	☐	☐

Seuraavassa on väittämiä sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työelämäosaamisesta.

Valitse sopivin vaihtoehto.

5 = Täysin samaa mieltä, 1 = Täysin eri mieltä

	5	4	3	2	1
Viestintätaitojen äidinkielellä pitäisi olla hyvät	☐	☐	☐	☐	☐
Viestintätaitojen vieraalla kielellä pitäisi olla hyvät	☐	☐	☐	☐	☐
Digitaitojen pitäisi olla hyvät	☐	☐	☐	☐	☐
Informaation käsittelytaitojen (kyky hankkia ja analysoida tietoa eri lähteistä) pitäisi olla hyvät	☐	☐	☐	☐	☐
Ammatillisen osaamisen pitäisi vastata sosiaalialan työn tarpeisiin	☐	☐	☐	☐	☐
Tiimityötaitojen (kyky monitoimijaiseen yhteistyöhön) pitäisi olla hyvät	☐	☐	☐	☐	☐
Yrittäjyysosaamisen pitäisi olla hyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Juridisen osaamisen pitäisi olla hyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Talousosaamisen pitäisi olla hyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Kehittämisosaamisen pitäisi olla hyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Tutkimusmenetelmäosaamisen pitäisi olla hyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaalialan työmenetelmäosaamisen pitäisi olla hyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallisten muutosten analysointitaidon pitäisi olla hyvä	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky toimia eettisten periaatteiden mukaan pitäisi olla hyvä	☐	☐	☐	☐	☐

Millaisiin työtehtäviin arvioit sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden sijoittuvan sote-uudistuksen, maakuntauudistuksen ja varhaiskasvatustalouden muutosten jälkeen viiden vuoden kuluttua vuonna 2023?

Mikä on arviosi mukaan työnantajasektorisi viiden vuoden kuluttua vuonna 2023?

- valtio
- maakunta
- kunta
- seurakunta
- yksityinen sosiaalialan yritys
- säätiö / järjestö
- jokin muu? _____

Millaisia terveisiä lähetät ammattikorkeakouluille, joissa voi suorittaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon?

Millaisia terveisiä lähetät työnantajille, jotka voisivat periaatteessa palkata sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneita?

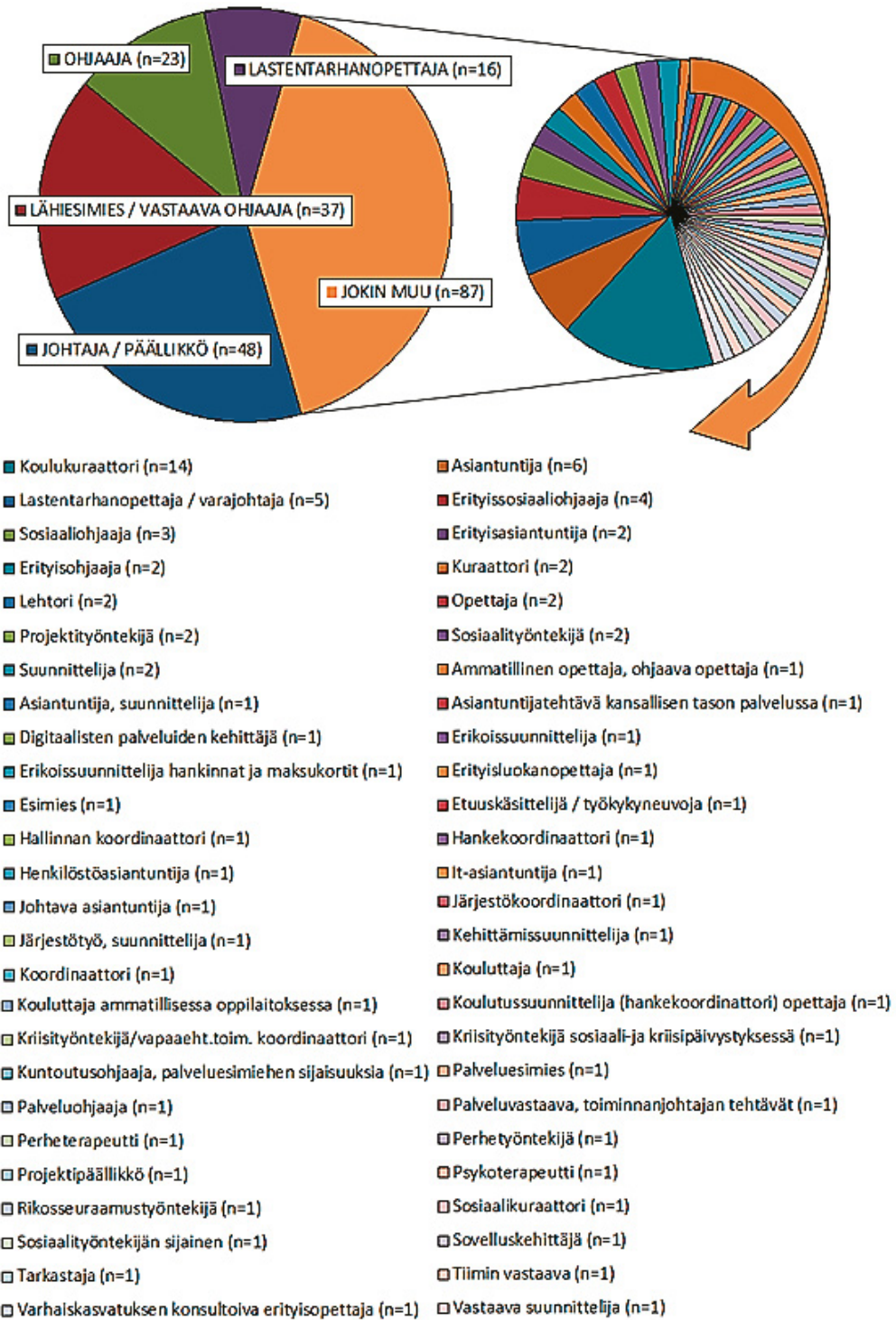
Kiitos vastauksesta!

Liite 3. Taulukko sosionomi (ylempi AMK) koulutuksen tuottamasta osaamisesta, tutkinnon suorittaneiden kokemukset omasta osaamisestaan ja työelämän vaatimukset.

YLEMPI AMK –TUTKINNON SUORITTANEIDEN AMMA-TILLINEN OSAAMINEN	TUTKINNON SUORITANEIDEN KOKEMUKSET OSAAMISESTA JA KOULUTUKSESTA (avoimet vastaukset)	VÄITTÄMIEN KA:T (asteikko: 1-5)	TYÖELÄMÄN VAATIMUKSIA
VIESTINTÄTAIDOT ÄIDINKIELELLÄ: Pitäisi olla hyvät	Viestintään tulee koulutuksessa panostaa	4,7	- Hyvä/erinomainen suomen kielen suullinen ja kirjallinen osaaminen - Kyky toteuttaa, suunnitella ja arvioida viestintää
VIESTINTÄTAIDOT VIERAALLA KIELELLÄ: Pitäisi olla hyvät	- Koulutukseen isommat vaatimukset käyttää englantia ja ruotsia opintojen aikana - Englanniksi opintojen alaan liittyvää sanastoa/osaamista - Ruotsiksi yleisempää osaamista, että pärjää sosiaalisissa tilanteissa hyvin - Kielet ja kansainvälisyys ovat toissijaista	3,5	- Ruotsi: hyvä - Englanti: hyvä (kielitodistus vaaditaan useisiin työpaikkoihin)
DIGITAIIDOT: Pitäisi olla hyvät	- Digitaitoja toivottiin koulutukseen lisää - Teknologiaosaamiseen kannattaa panostaa - Sähköisten palveluiden opetusta	4,2	- Hyvät IT-taidot, - Kyky omaksua uusia ohjelmia ja rohkeus käyttää niitä - Digitalisaatioon liittyvien toimintojen kehittäminen
INFORMAATION KÄSITTELYTAIDOT: (kyky hankkia ja analysoida tietoa eri lähteistä) Pitäisi olla hyvät		4,6	- Uuden tiedon hankintaa ja sen soveltamista käytäntöön - Taito analysoida tietoa päätöksenteon tueksi
AMMATILLINEN OSAAMINEN: Pitäisi vastata sosiaalialan työn tarpeisiin	- Tutkinto kehittää ammatillista osaamista hyvin laaja-alaisesti - Johtamistaidot tarpeellisia, ne ovat koulutuksen iso plussa - Enemmän tietoutta alan tästä hetkestä ja tulevaisuudesta - Enemmän esimiestaitoja	4,6	- Vankka ja laaja ala-kohtainen osaaminen ja työkokemus - Taito nähdä yhteistyö-tarpeet ja tehdä moniammatillista yhteistyötä
TIIMITYÖTAIDOT: (kyky monitoimijaiseen yhteistyöhön) Pitäisi olla hyvät	Tiiviimpää yhteistyötä muiden alojen ja työelämän kanssa	4,8	- Pari- ja tiimityötaidot - Verkosto- ja yhteistyötaidot - Hyvät vuorovaikutus-taidot

YRITTÄJYYSOSAAMINEN: Pitäisi olla hyvä	- Koulutukseen enemmän yrittäjyysopintoja - Sisäinen yrittäjyys, yrittäjämäinen ajattelutapa tavoitteeksi	3,5	- Liiketoiminnallinen ajattelukyky - Taito kehittää ja markkinoida palveluja
JURIDINEN OSAAMINEN: Pitäisi olla hyvä	Koulutukseen toivottiin enemmän lakiopinnoja	3,8	- Alan lainsäädännön tuntemus - Ymmärrys henkilöstö-hallinnosta
TALOUSOSAAMINEN: Pitäisi olla hyvä	- Talousasioiden ja budjettien käsittelyä lisää koulutukseen - Talous ja hallinto tiiviimmin mukaan opetukseen - Esimies- ja hanketyöt vaativat talousosaamista	3,8	- Laskennallista osaamista tarvitaan - Taito ja kokemus vastata talouden suunnittelusta
KEHITTÄMISOAAMINEN: Pitäisi olla hyvä	- Kehittämisaamien tärkeää! - Panostusta käytännön kehittämistyön osaamiseen - Koulutuksesta on saatu osaamista ja innostusta kehittämistyöhön - Palvelumuotoilu on hyvä osata	4,6	- Kehittämismyönteisyys ja kehittämistaidot - Kiinnostus ja taito oman ammattitaidon kehittämiseen, yksilönä ja työyhteisönä - Näkemys maakuntayhteistyön kehittämisestä - Innovatiivisuutta arvostetaan
TUTKIMUSMENETELMÄ-OSAAMINEN: Pitäisi olla hyvä	- Tutkimusten analysointi osaaminen tärkeää - Työelämälähtöisyyden lisäksi tärkeänä koettiin myös tieteellinen tutkimus	3,8	
SOSIAALIALAN TYÖMENAOSAAMINEN: Pitäisi olla hyvä	- Teoreettisesta osaamisesta kohti käytännön elämää vielä varhaisemmassa opintojen vaiheessa - Saa hyvät valmiudet työelämään	4,2	
YHTEISKUNNALLISTEN MUUTOSTEN ANALYSOINTITAITO: Pitäisi olla hyvä	- Koulutuksen innosti uudella tavalla omasta työstä - Urakehitys lähti nousemaan valmistumisen jälkeen uudenlaisen ajattelun ja uuden tutkinnon myötä	4,3	- Kyky seurata SOTE-muutoksen vaiheita ja näkemystä maakunta yhteistyön kehittämiseen - Kyky osallistua yhteiskunnalliseen keskusteluun
KYKY TOIMIA EETTISTEN PERIAATTEIDEN MUKAAN: Pitäisi olla hyvä	Eettisten osaamisen kehittäminen oli koulutuksessa vahvaa ja eettisten periaatteiden opintoja pidettiin tärkeänä	4,7	- Tasa-arvokysymysten tuntemus - Työpaikan arvojen kunnioitus - Asiakkaiden ihminenläheinen ja arvostava kohtaaminen

Liite 4. Kyselyyn vastanneiden (n=211) työskentelynimikkeet.

Tämä julkaistu opinnäytetyö on esimerkki, millä tavoin parhaimmillaan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon liittyvässä opinnäytetyössä voi realisoitua ammattikorkeakoulujen välinen yhteistyö opinnäytetyön tekemisen ja opinnäytetyön ohjaamisen – sekä ammattikorkeakoulukohtaisten profiilien huomioimisen näkökulmista että toimeksiantoselvitysten yhteistoteuttamisesta opiskelijoiden ja opettajien kesken.

Lapissa sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoon johtavan sosiaalialan koulutuksen profiilina on ollut sosiaalialan kansalais- ja aluelähtöinen kehittäminen jo jatkotutkintokokeiluvaiheesta lähtien vuodesta 2003 alkaen.

Suvi Siekkisen, Jenni Takkusen ja Liisa Ylevän sosionomi (ylempi AMK) -tutkintoon liittyvä opinnäytetyö kuvaa sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden työmarkkinoilla toimimista neljästä ammattikorkeakoulusta (YH Arcada, Lapin AMK, Laurean AMK ja Oulun AMK) sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden keskuudessa. Opinnäytetyön tutkimustulosten mukaan sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneilla on hyvä työllisyystilanne ja he työskentelevät pääasiassa osaamistasoaan vastaavissa työtehtävissä. Sosionomi (ylempi AMK) -tutkinnon suorittaneiden tulee olla rohkeita ja hakea työpaikkoja, joissa vaatimuksena on soveltuva ylempi ammattikorkeakoulututkinto sekä uskaltaa esittää palkkatoive. Opinnäytetyön tulokset ovat hyödynnettävissä tutkinnon suorittaneille, tutkintoa järjestävälle oppilaitoksille sekä työelämän edustajille.

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-271-6